

Sverdet i vikingtiden

*Sverdets posisjon i skaldediktingen i
perioden 800-1200*

Gisle-Henrik Eriksen

Masteroppgave ved Institutt for arkeologi, historie,
kultur- og religionsvitenskap, Det humanistiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

20.11.2019

Sammendrag

Vikingtidens begynnelse settes ofte til angrepet på Lindisfarne i England rundt 793. Dette er starten på en blodig periode som karakteriseres av krig, tokt, makt og ære. Selv om det er begrenset med skriftlige kilder fra vikingtiden og begynnelsen av middelalder i Norge, finnes det muntlige overleveringer som senere er blitt ført i penn. Disse muntlige overleveringene er kalt skaldedikt. Skalden hadde en sentral posisjon i vikingtidens samfunn og var den som berettet om konger og krigeres bragder. Tematikken for skaldedikt var ofte krig og ære. Gjennom disse fortellingene belyser skaldene viktige aspekter for vikingtiden. Et aspekt som dominerte denne tidsperioden, var krigere og deres våpen. Det at skalden skulle formidle krigerkulturen gjennom diktene, gjør disse til en viktig kilde til å belyse hvordan skaldene valgte å fremstille krigerkulturen. Et av de viktigste redskapene for krigere i vikingtiden var våpen og da særlig sverd.

Denne avhandlingen har vist ved hjelp av både kvantitative og kvalitative undersøkelser, at posisjonen til sverdet i skaldediktingen er knyttet opp til konger, høvdinger og krigere gjennom hele perioden. Den kvantitative undersøkelsen har sett på frekvensen av ordet sverd i skaldediktingen i perioden 800-1200. Det er også gjort undersøkelser av ord som kommer før og etter sverd. Den kvalitative analysen har kontekstualisert et randomisert utvalgt av dikt der sverd blir nevnt. Det har så blitt foretatt en tekstanalyse av diktene der sverd forekommer. Resultatene fra begge analyser er knyttet sammen og drøftet. Avhandlingen viser at selv om tilknytningen av sverd til konger og kriger har vært konstant, så endrer posisjonen seg fra å være et våpen brukt til å vinne ære for krigeren til og være et våpen som bringer død og fordervelse.

Abstract

The Viking Age is often considered to begin during the attack on Lindisfarne in England, which took place around the year 793. This marks the beginning of a bloody time period, characterised by war, raids, power, and honor. Although written sources from the Viking Age are scarce, oral stories have been recorded during a later time. These oral stories are called skaldic poetry. The skald held a central position in the Viking society and was responsible for conveying information about kings and the achievements of warriors. The theme of skaldic poems was often war and honor. Through these stories, skalds illuminate important aspects of the Viking Age. One aspect that dominated this era, was warriors and their weapons. The fact that skalds conveyed the warrior culture through poetry, makes the poems an important source to illustrate how the skalds chose to portray the warrior culture. One of the most important tools for warriors were weapons, and particularly swords.

This thesis has demonstrated, through the use of both quantitative and qualitative investigations, that the position of the sword in skald poetry is linked to kings, chiefs, and warriors throughout the period. The quantitative exploration has looked at the word frequency of sword in skald poetry in the period 800-1200. Analyses that investigate what words that occur before and after the word sword has also been performed. The qualitative analysis has contextualized a randomized assortment of poems that contain the word sword. These poems have been subject to text analysis. The results of both analyses are tied together and then discussed. The thesis shows that even though the connection of sword to kings and warriors has been constant, the position changes from being a weapon used to win honor, to be a weapon that brings death and decay.

Forord

Å skrive denne oppgaven har vært krevende, gøy og lærerikt. Det har vært vanskelig, men samtidig lærerikt, å fordype seg i skaldediktingen. Avhandlingen har bydd på utfordringer og lange dager, men har gitt meg masse kunnskap om skalden og skaldediktingen.

Jeg vil først og fremst rettet en stor takk til Geir Atle Ersland som ga meg muligheten til å studere et slikt spennende tema. Takk for gode, konstruktive og hjelpsomme tilbakemeldinger.

Tusen takk til min kone, Madeleine Kristensen, du har vært en uvurderlig sparringspartner da det kommer til ideer og utforming av masteroppgaven. Takk til familie og venner for god støtte gjennom hele prosessen. En særlig takk til min far, Roy Henrik Eriksen for å ha tent gnisten for historieinteressen min når jeg var liten, som til slutt førte til at jeg leverte masteroppgave i historie.

Til slutt, takk til Universitetet i Bergen og Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap for en flott studietid og for at jeg fikk muligheten til å skrive om det temaet jeg ønsket å skrive om.

Gisle-Henrik Eriksen

Bergen 2019

Innhold

SAMMENDRAG	II
ABSTRACT	III
FORORD	IV
INNLEDNING	1
SVERDETS FORSKNINGSHISTORIE	1
HIRDEN – PROFESJONELLE KRIGERE	4
PROBLEMSTILLING	4
SKALDEDIKTINGEN	6
<i>Skaldens Betydning</i>	7
SKALDEDIKTINGENS FORSKNINGSHISTORIE	7
<i>Moderne forskningshistorie</i>	8
<i>Finnur Jónsson</i>	9
<i>Finnur Jónsson og Ernst Albin Kock</i>	10
<i>Norsk litteraturhistorie</i>	11
<i>Den norrøne fyrstedikt</i>	12
OPPSUMMERING FORSKNINGSHISTORIE	13
METODE	14
KVANTITATIV METODE	14
KVALITATIV METODE	14
MIXED METHODS	15
KILDEKRITIKK	16
RESULTAT	17
SVERDETS FREKVENNS	17
Tabell 1	17
Tabell 2	18
ORD I SAMMENHENG MED SVERD	20
Figur 1	20
<i>Perioden 800-900</i>	21
Figur 2	21
<i>Perioden 900-950</i>	21

Figur 3.....	22
<i>Perioden 950-1000</i>	22
Figur 4.....	23
<i>Perioden 1000-1050</i>	23
Figur 5.....	24
<i>Perioden 1050-1100</i>	24
Figur 6.....	25
<i>Perioden 1100-1150</i>	25
Figur 7.....	26
<i>Perioden 1150-1200</i>	26
Figur 8.....	27
<i>Oppsummering av Ord i Sammenheng med Sverd</i>	27
DYPTYKK I DE ENKELTE DIKTENE	28
<i>Perioden 800-900</i>	28
Ragnarsdrápa	28
Ynglingatal	29
Oppsummering av Perioden 800-900	30
<i>Perioden 900-950</i>	30
Glymdrápa.....	30
Haraldskvæði.....	31
HOFUÐLAUSN.....	33
HÁKONARMÁL	34
GRÁFELDARDRÁPA.....	35
Oppsummering av Perioden 900-950	37
<i>Perioden 950-1000</i>	37
Kormákr Ogmundarson - Lausavísur.....	37
Gisli Súrsson - Lausavísur.....	41
VELLEKLA.....	43
Porleifr jarlsskáld Rauðfeldarson – Lausavísur.....	44
ÓLÁFSDRÁPA (ERFIDRÁPA)	45
Oppsummering av perioden 950-1000.....	47
<i>Perioden 1000-1050</i>	47
Håvardr halti isflráingr - Lausavísur.....	47
Eiríksflokkur.....	49

Erfidrápa Olafs Helga	49
KNÚTSDRÁPA	51
ÞÓRFINNSDRÁPA	52
Oppsummering av Perioden 1000-1050.....	53
<i>Perioden 1050-1100</i>	53
Magnúsflokkur.....	53
NÍZARVÍSUR	55
Drömme- og varselsvers.....	55
Magnusdrápa	56
Þorkell hamarskáld – Magnúsdarápa.....	58
Oppsummering av Perioden 1050-1100.....	59
<i>Perioden 1100-1150</i>	59
ERFIKVÆÐI UM MAGNÚS BERFÆTT	59
GEISLI	60
Runhenda.....	62
Sigurðarbolkr	63
Rognvaldr jarl kali Kolsson – Lausavísur	64
Oppsummering av Perioden 1100-1150.....	65
<i>Perioden 1150-1200</i>	65
Oddi inn litli Glúmsso – Lausavísur	65
Rekstefja.....	66
HALLAR-STEINN.....	66
ÍSLENDINGADRÁPA	68
ÓLÀFS DRÁPA TRYGGVASONAR	69
KRÁKUMÁL.....	71
Oppsummering av Perioden 1150-1200.....	74
DRØFTING	75
KONKLUSJON	78
<i>Videre forskning</i>	79
REFERANSER.....	80
VEDLEGG.....	82
FIGURER.....	82

Ord før og etter sverd 900-1200 (Figur 1).....	82
Ord før og etter sverd 800-900 (Figur 2)	83
Ord før og etter sverd 900-950 (Figur 3)	84
Ord før og etter sverd 950-1000 (Figur 4).....	85
Ord før og etter sverd 1000-1050 (Figur 5).....	86
Ord før og etter sverd 1050-1100 (Figur 6).....	87
Ord før og etter sverd 1100-1150 (Figur 7).....	88
Ord før og etter sverd 1150-1200 (Figur 8).....	89

Innledning

«Kongen havde en kamp med krigerne, hvor pilene svirrede i valkyrjens døn — de røde sår spyde blod —, da krigerne segnede livløse for kongen i skibets forstavn; sværdet rungede rasende mod skjoldene; (sværds)ægfarveren vandt sejr.»

Sitatet er fra Torbjørn Hornkloves (Þórbjörn hornklofi) «Glymdrápa», som er det eldste dróttkvætt man kjenner til. Kvadet handler om Harald Hårfagre og hans meritter. Hornklove var skalden til Harald Hårfagre. Skaldene hadde en fremtredende posisjon i vikingtidens samfunn og var ofte tilknyttet mektige menn: «[...] skalden ble mottatt ved hirden hos konger og høvdinger for å dikte skaldedikt om dem»¹. I et skriftløst samfunn fremstår skaldene som en av de viktigste kildene til vikingtiden og dens samtid. Sentralt i skaldekvad var krig og ære, som vist i utdraget fra «Glymdrápa» over.

Sverdets Forskningshistorie

«De fleste nord. s. fra perioden 800-1000 tallet er funnet i graver på den skand. halvøy og i Fi. I Da., Gotl. og Isl. er våpengraver med s. sjeldne. I Fi. finnes s. i graver også fra middelalderen.»²

Det brukes flere betegnelser for sverd i norrøn litteratur. *Sverð* blir brukt på et generelt grunnlag om våpentypen og betegnelsen blir brukt uten å ta høyde for utforming av sverdklinge eller sverdhåndtak. Et annet ord man finner brukt om sverd er *hjǫrr*, som i likhets med *sverd*, også er et samlebegrep. *Hjǫrr* forekommer som oftest bare i metriske tekster. Ordet forekommer tidlig vikingtid og helt frem til senmiddelalderen³.

Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder opplyser om ordene *sverð* og *hjǫrr*:

¹ A Holtmark, "Skaldediktning," in *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder fra vikingtid til reformasjonstid*, ed. F Hødnebo (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1970), 387.

² S. H Norhagen, "Sverd: Vikingtid," in *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder fra vikingtid til reformasjonstid*, ed. F Hødnebo (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1972), 518.

³ A Liestøl, "Sverd," in *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder fra vikingtid til reformasjonstid*, ed. F Hødnebo (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1972), 512.

«... har dei to orda om lag same frekvens, når ein går ut ifrå bruken i kenningar om kamp, mann og skjold (ca. 20 av kvart inntil år 1000). Brukt som setningsledd i tydinga s. er sverð om lag dobbelt så vanleg som *hjorr* i skaldekvede frå same tidsrommet. (22 mot 12)⁴

Det at *sverð* kun forekom med en større hyppighet enn ordet *hjorr*, kan forklares med at *sverð* var det ordet som ble brukt i dagligtalen, mens *hjorr* var et eldre ord⁵. Ordet *sax* finner man derimot bare i skaldediktingen utover på 1300-tallet utenom i en kjenning av Kormákr⁶.

Da det kommer til sverdet som våpen i vikingtiden finner man at Jan Petersens doktoravhandling *De Norske Vikingsverd – En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben* (1919), fortsatt blir tillagt stor vekt både i norsk og internasjonal sammenheng. Om funn av våpen i vikinggraver skriver Petersen følgende: «*De vaaben hvorav der er fundet flest, er imidlertid sverdene*»⁷. Petersen foretok en typologisk undersøkelse av skandinaviske sverd. Petersen brukte utforming av sverdhåndtak og knapp for å systematisere sverdene. Ved hjelp av dette systemet fant Petersen 26 hovedtyper som ble betegnet med bokstavene A-Æ og 20 særtyper som han valgte å betegne med tall⁸.

I henhold til vikingtidens sverdklinger⁹ finner man at disse, ifølge Petersen, var ensartet¹⁰. Klingene var eneggede eller tveeggede. De tveeggede klingene hadde også en linje midt på klingens. Den «normale» vikingtidsklinge var 77-80 cm lang og hadde en bredde på omkring 5-6 cm, ifølge Petersen¹¹. De ulike delene av sverdet hadde også egne navn; klingens på et tveegget sverd ble gjerne kalt *brandr*, mens den eneggede sverdklingen ble kalt *mækir*. Det hendte også at eggene på sverdet kunne være stålsatt. Dette innebar at det som ble kalt *eggteinar* sveiset på. *Oddr* ble ikke brukt til vanlig i omtalen av tuppen av sverdbladet, på de tveeggede sverdene var enden avrundet. Derimot ser man at de tveeggede sverdene utvikler seg til å ha en spiss ende¹².

⁴ Liestøl, "Sverd," 512.

⁵ Liestøl, "Sverd," 512.

⁶ Liestøl, "Sverd," 512.

⁷ J Petersen, *De norske vikingsverd: En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben*, vol. 2, Videnskapsselskapets Skrifter, (Kristiania: H. A. Benneches Fond, 1919), 5.

⁸ Norhagen, "Sverd: Vikingtid," 521.

⁹ Sverdklinge betegner bladet på et sverd.

¹⁰ Petersen, *De norske vikingsverd: En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben*, 2, 10.

¹¹ Petersen, *De norske vikingsverd: En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben*, 2, 10.

¹² Liestøl, "Sverd," 517.

I tidlig vikingtid finner man at det i all hovedsak ble benyttet to sverdtyper. Tveeggede sverd med avrundet odd og eneggede sverd med spiss odd¹³. Eneggede sverd med spiss odd ser ut til å ha vært særegent for Norge og da særlig Vestlandet. Sverdhåndtakene viser ikke noe større variasjoner på de to mest vanlige sverdklingene¹⁴. Da det kommer til bruken av sverd, skriver Aslak Liestøl i Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder: «*Det tykkjest difor i byrjinga ha vori nokolunde jamstilte i bruk og prestisje*»¹⁵. Selv om sverdene var jevnstilt i bruk og prestisje, ser man at det var det eneggede sverdet som var mest vanlig før og i løpet av 900-tallet. Man ser derimot at hyppigheten til det eneggede sverdet gradvis avtar og at det tveeggede sverdets hyppighet øker i løpet av 900-tallet. Etter 900-tallet er det eneggede sverdet helt borte fra kildematerialet¹⁶.

Når man beveger seg inn i middelalderen på 1000-tallet, ser man at sverdklingene som regel var tveeggede. Noen tilfeller av eneggede sverdklinger er funnet, men Rikke Agnete Olsen bemerker i Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder at dette er ytterst sjeldent¹⁷. Kildematerialet av nordiske sverd som foreligger fra middelalderen, er svært vanskelig å datere kun ut ifra funnomstendighetene. Sverdfunnene som er gjort har som oftest forekommet i jord, vann og byer. Noen ganger også fra steder hvor slag har forekommet¹⁸.

«*Sverd har vært vesentlig i debatten om forholdet mellom nord. og eur. Materiell kultur i vikingtiden*»¹⁹. Frem til slutten av 1880-tallet, var den vitenskapelige oppfatningen at vikingenes sverd var egenartete for Norden og at sverdene også ble produsert her. Noen forskere mente derimot at de fleste skandinaviske sverdene var importert fra Europa. Petersen la seg imidlertid på en middelvei da han i 1919 ga ut sin doktoravhandling *De Norske Vikingsverd – En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben*. Petersen forsøkte å skille mellom sverdtyper som kunne være oppstått i Skandinavia, utenlandske forbilder og sverdtyper som kunne være importert. Selv om Petersens konklusjon ble noenlunde opprettholdt, finner man at noen sverdtyper kunne avvike fra hans konklusjon²⁰. Forskning som er utført etter Petersens typologiske undersøkelse, har blant annet fokusert på forholdet mellom skandinaviske- og frankiske-sverdhåndtak.

¹³ Liestøl, "Sverd," 515.

¹⁴ Liestøl, "Sverd," 515.

¹⁵ Liestøl, "Sverd," 515.

¹⁶ Liestøl, "Sverd," 515.

¹⁷ R. A. Olsen, "Sverd: Middelalderen (fra ca. 1000)," in *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder fra vikingtid til reformasjonstid*, ed. F. Hødnebo (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1972), 532.

¹⁸ Norhagen, "Sverd: Vikingtid," 518.

¹⁹ Norhagen, "Sverd: Vikingtid," 518.

²⁰ Norhagen, "Sverd: Vikingtid," 521.

Hirden – Profesjonelle Krigere

«Når hird blir brukt første gong i Noreg ved slutten av 900-talet, så er det namnet som er nytt, ikkje innhaldet. Krigarflokken hadde til alle tider vore det militære grunnlaget for hovdingens makt.»²¹

Hirden til høvdingene var, som Ersland skriver, sentral for kongens makt. Forholdet mellom høvding og kriger fungerte på den måte at krigerne valgte å underkaste seg høvdingen av fri vilje. Med underkastelsen fulgte et løfte om å alltid være lojal mot kongene, både under perioder med krig, så vel som fred. Løftet innebar også at man skulle støtte den man hadde underkastet seg i alle saker. Gjennom å underkaste seg frivillig til en herre beholdt krigeren æren sin. Høvdingen, eller herren, forpliktet seg til å til å verne og støtte sine lojale menn. Herren sørget også for at den underkastede krigeren fikk klær, våpen og gull. Krigerne fikk også en del av bytte ved tokt eller lignende²². Utvalget av hird skjedde ikke tilfeldig, det var ofte på grunnlag av kampevner man ble tatt opp til hirden. Derimot forekom det også at skaldere ble tatt opp i hirden. Med innføringen av kristendommen ble trosspørsmålet essensielt for opptak i hirden²³. Både herrer og de underkastede krigerne krevdes de beste våpnene slik at det var mulig å vinne slag og rikdom. Hirden som profesjonaliserte krigere kan derfor ha vært med på å drive frem sverd som det viktigste våpenet i norsk middelalder.

Problemstilling

Skaldedikt tegner et viktig bilde av hendelser i vikingtiden. Gjennom skaldedikt får man høre om viktige hendelser i viktige personers liv. Man får innblikk i hvordan kamper foregikk og hvordan skalden så på konger og helter. Skaldediktingen og skalden gir også en innsikt i hva samtiden likte å høre på – skaldene skulle jo underholde med sine fortellinger om konger og helters bedrifter. Det at skalden skulle underholde med sine dikt, kan ha ført til at samtidens tanker om kriger og våpen har blitt reflektert i det skalden valgte å fortelle om og hvordan det skulle fremstilles. Skaldens fortellinger kan dermed gi oss en unik kunnskap om samtidens tanker og meninger om enkelte ting. Hvordan beskriver skaldene militærbegrep? Hvordan

²¹G. A Ersland and T. H Holm, *Norsk forsvarshistorie: Krigsmakt og kongemakt 900-1814* (Bergen: Eide Forlag, 2000), 33.

²²Ersland and Holm, *Norsk forsvarshistorie: Krigsmakt og kongemakt 900-1814*, 33.

²³Ersland and Holm, *Norsk forsvarshistorie: Krigsmakt og kongemakt 900-1814*, 36.

beskriver skaldene sverdet og sverdets funksjon? En undersøkelse av skaldediktene vil kanskje kunne gi svar på dette. Problemstillingen for oppgaven vil derfor være som følger:

Hvilken posisjon har sverdet i skaldediktingen fra perioden 800-1200?

Opgaven vil undersøke skaldedikt samlet i Finnur Jónssons – Den norsk-islandske skjaldediktning 800-1200. Denne perioden fortegner seg som særlig interessant, ettersom man ser begynnelsen og slutten av vikingtiden (ca. 800 -1050) og starten på kongemakten og samling i Norge. Innunder denne perioden ser man også at kristendommen vokser fram i Norden og at kontakten med sentral Europa blir befestet som et resultat av dette. I Norge har man også ulike perioder med stabilitet og interne stridigheter etter vikingtiden. Perioden 800-1200 strekker seg over 400 år og vil gi et godt innblikk i skaldenes omtale av sverd og sverdets posisjon i skaldediktingen. Området for oppgaven avgrenses på samme premisser som Finnur Jónssons verk, ved Norge og Island.

Skaldene og skaldediktingen er en vanskelig kilde å undersøke. Mye av skaldenes oppgave bestod først og fremst i prising av personer, vikinghøvdinge og konger, og deres gjerninger. Men ettersom krig og krigerske egenskaper ble verdsatt så høy i vikingtiden og tidlig middelalder, blir våpenbruk en viktig del av denne historiefortellingen. Dette kan bidra til å gi innblikk i sverdet posisjon i samtiden. Noe som bør tas hensyn til ved bruk av en slik problemstilling, er at skaldene ofte har en positiv innstilling til personen han omtaler og derav også en positiv innstilling til personens krigerske bragder. Dette kan igjen påvirke omtalen av sverdet og bidra til å tegne et overveiende positivt bilde av sverdet som våpen. Det kan også fortone seg problematisk å utelate andre våpen fra analysen, da det var en allsidig våpenbruk i vikingtiden og tidlig middelalder i Norge og Norden.

Selv om det hadde vært interessant å undersøke alle våpentyper som blir nevnt i skaldediktingen, vil en slik undersøkelse være for omfattende for denne avhandlingen. Samtidig omhandler skaldedikt i stor grad konger og høvdinge, og det fremgår tydelig av diktene at deres foretrukne våpentype var sverd. Hypotesen for denne oppgaven vil være at man ser en økt frekvens i omtale av sverd i perioder der det er dokumentert mye konflikt og at omtalen av sverd vil bli mer detaljert over tusenårsskifte og inn mot år 1200. Begrunnelsen for denne hypotesen er at tematikken ofte omhandler kongers, høvdinger eller helters bedrifter i krig og slag. I perioder med mange konflikter vil det derfor være flere hendelser å kunne fortelle om. At sverd forekommer hyppigere i dikt og at beskrivelsene av våpenet blir mer detaljert, begrunnes med at sverdet får en stadig viktigere rolle for konger og høvdinge som en følge av

den kulturelle påvirkningen fra Sentral-Europa. Hypotesen begrunnes også med at det ble vanligere å kunne skille mellom kvaliteten på sverd og hvordan de var laget.

Den tidligere forskningen knyttet til skaldediktingen er omfattende, men å bruke skaldediktingen som kilde til militærhistorie, og hva skaldene skriver om ulike tema, er bare gjort av Geir Atle Ersland i Norsk forsvarshistorie – krigsmakt og kongemakt. Ersland analyserer her Haraldskvædi av Torbjørn Hornklove. En systematisk undersøkelse av militær- eller våpenhistorisk karakter er derimot ikke gjort tidligere. Skaldedikt er tidligere brukt for å belyse krigføring i vikingtiden. Denne oppgaven vil derfor belyse en side av forskningen som ikke tidligere er foretatt.

Skaldediktingen

Dróttkvætt er den alminneligste formen av skaldediktingen. Man finner formen i både i de lengre diktene og i *lausvisur*. *Málahátt* er en form av eddisk versemål, man finner formen blant annet i *Hákonarmál* og *Eirismál*. Fellesbetegnelsen for alle komponerte dikt er *kvæði*. Man hører gjerne om at skalden presenterer seg selv til kongen og forteller at han «*ort kvæði*» (*gjort kvad*) og ber om å få fremføre det. Om en høvding eller konge døde skulle det kvedes, *erfidrápa*, hvor det ble fortalt om den døde og hans bragder. Man har slike *erfidrápa* om nesten alle de norske kongene i perioden 900-1100-tallet.

Skaldediktingen er diktet av navngitte kilder og de dikter om aktuelle tema. Anne Holtmark bemerker i Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder (KLNLM) at: «... *selv hvor innholdet er mystisk, er foranledningen til diktet aktuelt, idet det beskriver bilder som skalden ser for seg...*»²⁴. Selv om det som oftest er navngitte skaldere i skaldediktingen, forekommer det også tilfeller der man ikke kjenner opphavsmannen bak diktene: som i tilfellet med *Eirismál* og *Krákumál*.

Skaldedikt er skrevet i sterkt krevende versemål og er svært metaforisk i stilformen, noe som skiller skaldediktingen fra annen dikting. Tema for skaldediktingen er som oftest viktige personer og deres meritter (ofte kampskildringer). Det som skiller de ulike skaldene, er hvordan de uttrykker seg med ordene i diktene²⁵. I skaldediktingen finner man *heiti* eller synonymer for ord som involverer krig. Dette innebærer at det finnes en rikelig mengde ord som eksempelvis

²⁴ Holtmark, "Skaldediktning," 388.

²⁵ Holtmark, "Skaldediktning," 388.

betegner sverd. Man kan også anvende slike ord i en *kenning*²⁶. Dette innebærer at man kan ha opptil fire eller fem ord for hvert enkelt begrep. Denne teknikken er ment for å skape tilknytninger til andre tema enn det hovedsetningen forteller om. Holtmark bemerker i KLNLM at «Noen skalder forstår å bruke teknikken så de får fortalt to ting på en gang, men hos de fleste er kjeningen blitt sjablon og valgt tilsynelatende tilfeldig»²⁷.

Skaldens Betydning

Ordet skald eller *skáld* betyr en poet eller dikter og begrepet er ikke kjent utenfor Norden. *Scop* og *gleoman* er de angelsaksiske variantene. Etymologien for *skáld* er ikke kjent. Magnus Bernhard Olsen (1878-1963) var språkforsker og foreslo at skalden var en seer eller offerprest. Litteraturforskeren Guðbrandur Vigfússon (1827-1889) har på den andre siden foreslått at ordet har sin opprinnelse i niddikting som også ble skaldskap²⁸. Denne teorien har fått medhold hos filologen M. I Steblin-Kamenskji (1945-2018), noe som har ført ideen videre ved å sammenkoble *skáld* med det gammelhøytyske ordet *skeltan* og det middelhøytyske ordet *schelta*. Skald omtalte da i begynnelsen en som spottende og fornedrende vers. *Skálden* har i denne betydningen hatt mulighet for både prising og hyllest. Fyrster ønsket muligheten for at en *skáld* skulle sikre deres ære²⁹.

Skaldediktingens Forskningshistorie

Skaldediktingens forskningshistorie strekker seg over en lengre periode. Allerede i Snorres kongesagaer, diskuterer Snorre skaldedikt som kilde. Snorre opplyser at det var skalder i Harald Hårfagres tjeneste og at folk enda i hans levertid kan disse skaldediktene. Det blir også fortalt at man har dikt om alle kongene som kom etter Harald Hårfagre. Snorre tillegger mest troverdighet til dikt som ble diktet til kongene selv eller til deres sønner. Om skaldenes troverdighet skriver Snorre:

«Alt det som fins i disse kvedene om deres ferder og kamper, tror vi for sant. Det er nok skaldevis å prise den mest som det nettop står framfor, men ingen ville likevel våge å

²⁶En *kenning* er en omskrivningsteknikk som innebærer at man bytter et substantiv med et annet substantiv, som igjen skal minne om det man ser for seg eller tenker på.

²⁷Holtmark, "Skaldediktning," 388.

²⁸Holtmark, "Skaldediktning," 386-87.

²⁹Holtmark, "Skaldediktning," 387.

fortelle en mann sjøl om verk han skulle ha gjort, når alle som hørte på visste at det var bare løgn og skryt, og han sjøl også. Det ville være hån og ikke ros.»³⁰

Moderne forskningshistorie

L.M Hollander ga i 1958 ut «A Bibliography of Skaldic Studies». Bibliografien viser over 400 artikler og bøker som tar for seg skaldedikt på generell basis, eller som omtaler en eller to spesifikke kvad. Dette var frem til utgivelsen av bibliografien, noe som innebærer at det er betydelig mer per dags dato. Det vil i det følgende presenteres noe av den moderne forskningen.

Selv om det foreligger tidlige kommentarer for Snorre angående påliteligheten og verdien av skaldedikt som kilde, er det ikke før i moderne tid at man ser at forskningen på skaldediktene virkelig skyter fart. Sophus Bugge ga i 1894 ut monografien *Bidrag til Den Ældste Skaldedigtningens Historie*. Bugge (f. 1833, d. 1907) var språkforsker som fokuserte på norrønt språk og norrøn litteratur. Verket består av to deler; «ægtheden af Brage den gamle Vers.» og når og hvor Ynglingatal ble til. Bugges monografi retter også en del kritikk mot Finnur Jónsson. Begrunnelsen for at Bugge argumenterer så mye imot Jónsson er: «fordi han klarest og udførligst har udviklet og i bestemt Modsætning til min Opfatning har forsvaret den traditionelle Opfatning, som jeg bekjemper.»³¹.

Bugge ser blant annet nærmere på språk, ordforråd og poetisk uttrykk i Brage den gamles vers, før han ser nærmere på myter, lovkvad og versemål. Bugge gjør en lik tilnærming til Ynglingatal, men ser også på Ynglingatals forhold til andre dikt. I monografien diskuteres også det som kalles «den islandske Tradition». Grunnen til at dette avsnittet fremtoner seg som særlig interessant er at Bugge diskuterer den islandske skriftradisjon som historisk kilde. Om dette skriver han:

«Den Islandske Tradition, om hvis Brugbarhed som historisk Document her er Tale, kjendes fra Skrifter, det ved et Tidsrum af mindst 350 Aar er adskilte fra de Begivenheder, om hvilke Traditionen skal vidne. Jeg tror at turde udtale, at en saadan

³⁰ F Hødnebo and H Magerøy, "Snorre Sturlusons fortale," in *Snorres Kongesagaer* (Norge: Gyldendal Norsk Forlag, 1979), 3-4.

³¹S Bugge, *Bidrag til Den ældste Skaldedigtningens Historie* (Christiania: H. Aschehoug & Co.s Forlag, 1894), 7.

Tradition efter almenhistoriske Principer langt fra er og aldrig kan blive et historisk Document.»³²

Her ser man allerede en debatt omkring validiteten og bruksområdet til den islandske tradisjon, nemlig sagatradisjonen. Bugge påpeker at han er skeptisk til den islandske tradisjonen, som en følge av at den var muntlig. Bugge argumenterer for at det må utvises varsomhet ved muntlig overleveringer, med mindre det er snakk om viktige, religiøse tekster. Bugge påpeker også at det ikke foreligger noe annen kultur som har klart å bevare en muntlig tradisjon i sin helhet, uten å være knyttet til en skriftlig tradisjon³³.

En annen faktor Bugge mener spiller inn på troverdigheten til sagatradisjonen, er omveltningene som har funnet sted fra Brage den gamles vers er blitt diktet, til det ble skrevet ned rundt 1200. Bugge mener også at mangelen på et annet skriftspråk også har gjort sitt for at deler av de historiske hendelsene har blitt glemt. Selv om verket til Bugge i all hovedsak er en filologisk monografi, bidrar det i debatten til hvorvidt man kan knyttet pålitelighet til de sagalitteraturen og, i forlengelse, skaldediktingen.

Finnur Jónsson

Finnur Jónssons verk «Den norsk-islandske skjaldediktning» ble utarbeidet på oppdrag fra det *Argnamagnæanske Legat*. Verket ble ferdigstilt i 1912. Jónssons verk er en samlet utgave av alle norske og islandske skaldedikt fra år 800 til år 1400. Den eldre Edda er derimot utelatt. Jónsson bygget videre på arbeid utført av Arne Magnusson og K. Gislason. Det er kjent at Gislason tenkte på å gi en komplett utgave av skaldediktene, men at det endte med et verk av «Udvalg» som var ufullstendig. I sitt testament skrev Gislason at han ønsket at renten på hans formue skulle brukes til en utgivelse av «*alle ikke til «Sæmundar Edda» hørende krav i det gamle nordiske sprog fra den ældste tid til omtrent år 1400 ...»*³⁴.

Jónsson innledet arbeidet med skaldediktingen tidlig. I 1887 var han i Stockholm og Uppsala for å skrive ned versene som fantes. Det var under arbeidet i Stockholm og Uppsala at ideen om å gi diktene ut i et helhetlig verk, slik som Gislason hadde tenkt, tok form hos Jónsson.

³²Bugge, *Bidrag til Den ældste Skaldedigtningens Historie*, 83.

³³Bugge, *Bidrag til Den ældste Skaldedigtningens Historie*, 83.

³⁴F Jónsson, *Den Norsk-Islandske skjaldedigtning*, vol. B1 Rettet Tekst (København og Kristiania: Gyldendal Nordisk forlag, 1912), V.

Etter at han fikk godkjent finansiering av det *Arnarnagnæanske Komisjon*, arbeidet han med manuskriptet til begge verkets bind i tidsrommet 1902-1906. Verket ble ferdigstilt i 1912.

I bind A av verket gjengis diktene etter alle de bevarte håndskriftene. I bind B er de samme diktene og vers som i A. Forskjellen er at det i bind B er gjort redigeringer, rettskrivninger og oppsett av oversettelse av versene i fotnotene. Rettskrivningen er blitt gjort uten å referanser til hvem rettelsene kommer fra. Man kan finne hvem rettelsen er foretatt av ved å slå opp i bind A.

Finnur Jónsson og Ernst Albin Kock

Om Finnur Jónssons «Den norsk-islandske skjaldediktning» posisjon skriver Rikke Malmros³⁵: «*Mod alle sider af Finnur Jónssons arbejde er der blevet rettet sønderlemmende kritik, som aligvel ikke har forhindret at hans værk er blevet genudsendt og ikke erstattet af andre*»³⁶.

En av de fremste kritikerne til Jónsson var Ernst Albin Kock. Kock var en svensk språkforsker som hadde professorat ved Lunds Universitet i perioden 1906 til 1929. Hovedverket til Kock var *Notationes norrænæ*. I dette verket stiller Kock seg kritisk til arbeidet Jónsson har utført i forbindelse med «Den norsk islandske skjaldediktning». Kock kan blant annet påvise at Jónsson, i sitt arbeid med de «rettede tekstene», ikke velger tekstformer etter grunnlaget som foreligger i håndskriftform, men at de er valgt helt tilfeldig³⁷. Kock påpeker også at Jónsson benytter seg av unødvendig mange tekstendringer. Kock trekker i sitt verk frem hele 500 unødvendige endringer av teksten³⁸. Hovedpunktet til Kock faller imidlertid på at Jónsson benytter seg av en subjektiv måte å sette skaldeversenes ord sammen til meninger³⁹.

Et vers i den vanligste metrum, dróttkvæt, består av åtte linjer, hvor linjene er gruppert i to halvdelar på fire linjer. Et halvvers, eller helming, danner en syntaktisk avsluttet enhet og består normalt av to eller tre setninger⁴⁰. Jónsson tilhørte en lære hvor man mente at disse setningene kunne være flettet inn i hverandre på en tilsynelatende uoversiktlig måte. Ifølge læren Jónsson fulgte, kunne verbet til en setning stå i en linje og subjektet i en annen. Man

³⁵ Rikke Malmros er historiker som tok en PhD i Middelalder og vikinghistorie ved Universitetet i Aarhus.

³⁶ R Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2010), 64.

³⁷ Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 65.

³⁸ Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 65.

³⁹ Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 65.

⁴⁰ Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 65.

kunne også finne de tilhørende nominelle leddene i forskjellige tilfeller fritt plassert i helmen. Altså er ordstillingen ikke til vesentlig hjelp ved tolkningen av et kvad⁴¹.

Kock fastslo at skaldediktingen ikke var på langt nær så kunstig som man tidligere hadde antatt. Kock mente at innholdet i et skaldedikt måtte være umiddelbart forståelig for publikum – derfor skulle setningene følge nøyaktig etter hverandre innenfor for helmingen. Kock mente at man kunne tolke skaldekvadene etter dette grunnprinsippet og om man fulgte dette grunnprinsippet, ville man få gode sammenhengende meninger frem. Malmros bemerker i sin oppsummering av debatten, at Kocks hovedtese blir avgjørende da det kommer til kildekritikken, ettersom Kock arbeidet med så strenge rammer at det muliggjør å bruke den videre. Videre finner hun at mange av Kocks enkelttolkninger også kan finnes i moderne metriske oversettelser og vitner om at Kocks hovedlinjer i verket «Notationes norrœnæ» har vunnet tillit hos fagfeller⁴². Til tross av uenighetene knyttet til teorien, forelå det en noenlunde enighet mellom Jønsson og Kock angående tre fjerdedeler av oversettelsen av skaldediktene⁴³.

Norsk litteraturhistorie

I 1924, gir Francis Bull og Fredrik Paasche ut verket *Norsk Litteraturhistorie*. I bind 1 av Norsk Litteraturhistorie finner man en gjennomgang av norsk litteraturhistorie fra runeskrift og frem til sagaforfatterne. Bull var litteraturhistoriker og Paasche var litteraturforsker. Verket gir en inngående gjennomgang av skaldediktingen, dets oppbygning og ulike aspekter av skaldediktingen. Verket presenterer også skalden og dets hovedmål:

«...Og som kvadene flest er bygget: uten sammenheng mellem vers-rytme og sætningsrytme – med sætningsdelen sprængt (?) løs fra hverandre - blir det mindre end rimelig at sang har været foredraget form. Vi maa tænke os værsene fremsagt...»⁴⁴

Verket er omfattende og streifer innom en rekke tema og skalden. Blant annet finner vi et eget kapittel om norske- og islandske-skalden. Det er også dedikert egne kapitler til enkelte skalden

⁴¹Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 65.

⁴²Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 66.

⁴³Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 66.

⁴⁴F Bull, F Paasche, and A. H Winsness, *Norsk Litteraturhistorie I-V* (Oslo: H. Aschehoug & Co., 1924-1937), 156.

som Egil Skallagrimsson, Kormak og Gisle. Verket går som nevnt tidligere helt frem til Snorre Sturlasson. Verket gir også en inngående forklaring på hva de enkelte verkene omhandler og ulike litterære virkemidler som blir brukt av skaldene og sagaforfatterne. Man finner også komparasjoner av ulike utgaver av verk og skaldedikt.

Den norrøne fyrstedikt

Bjarne Fidjestøl var norsk språk- og litteraturforsker. Han var dosent ved Universitetet i Bergen fra 1975 og professor fra 1982. Fidjestøl disputerte med avhandlingen «Det norrøne fyrstedikt» i 1980. I sin avhandling ser Fidjestøl nærmere på skaldetradisjonen i de enkelte sagaene. Om skaldediktingen skriver Fidjestøl:

«Ut frå framstillingar av kjeldene for kongesogene kan ein mest få inntrykk av at heile mengda av skaldedikt var tilgjengelig i munnleg tradisjon til kvar tid, slik at ulike forfattearar fritt kunne ause der, når dei trong ei tilleggsopplysning eller ein korreksjon. Dette er likevel ikke sannsynleg...»⁴⁵

En mulighet Fidjestøl viser til, i forbindelse med skaldediktingen, er at forfatterne kjente til (flere eller andre?) vers i diktene enn de som ble nedskrevet. Viderefører man dette poenget, vil det være en mulighet for at forfattere har hatt kjennskap til vers fra muntlig tradisjon som også har eksistert skriftlig⁴⁶. Fidjestøl påpeker også at det er en mulighet for å snakke om en muntlig tradisjon der det fremkommer at et dikt har vært tilgjengelig for flere sagaforfattere⁴⁷. Muligheten presenterer seg der en forfatter har sitert vers som kommer fra en av hans eldre kilder, samtidig som han har tilført nye vers fra samme dikt fra en ukjent kilde. Spørsmålet da blir: «... om dei første er tekne frå den skrivne kjelda, eller om dei er henta frå sidekjelda, som kan være munnleg tradisjon»⁴⁸. Ser man tendenser til dette, vil det være nødvendig å undersøke om det finnes varianter i fellesstoffet som indikerer en muntlig overlevering. En forutsetning for denne antakelsen er at man anerkjenner at diktene har eksistert som helhetlige verk i den før

⁴⁵B Fidjestøl, "Det norrøne fyrstediktet" (PhD Universitetet i Bergen, 1980), 25.

⁴⁶Fidjestøl, "Det norrøne fyrstediktet," 25.

⁴⁷Fidjestøl, "Det norrøne fyrstediktet," 25.

⁴⁸Fidjestøl, "Det norrøne fyrstediktet," 26.

skriftlige tradisjonen⁴⁹. Videre, bemerker Fidjestøl at ulike skriftlige og muntlige tradisjoner kan ha ført til ulike tekstvarianter.

I sin monografi ser Fidjestøl på fyrstedikt i den litteraturvitenskapelige metoden kalt «nykritisk nærlesing». Monografien er bygget opp slik at man først ser på kongesagaene, deretter analyserer Fidjestøl skaldetradisjonen i den enkelte saga.

Oppsummering forskningshistorie

Som vist gjennom forskningshistorien til skaldediktingen, foreligger det en hel del filologisk og litteraturvitenskapelig arbeid. Derimot er det lite arbeid fra historikere knyttet til skaldediktingen. Det arbeidet som utmerker seg mest i bruken av skaldediktingen som kilde er: Norsk forsvarshistorie – krigsmakt og kongemakt, hvor Ersland og Holm belyser strid og militærorganisasjon gjennom skaldedikt. Tilnærmingen Ersland og Holm bruker i denne sammenhengen er å kontekstualisere skaldediktet, for deretter å analysere teksten og trekke ut informasjon om slaget som finner sted i «Haraldskvædi». Senere bruker forfatterne «Håkonarmål» til å belyse den militære organisasjonen⁵⁰. Malmros bruker også skaldediktingen som kilde i sin «*Vikingernes syn på militære og samfund – Belyst gennem skjaldenes fyrstedigting*». Malmros mener fyrstediktene har overleverte noe av hoffidelogien fra vikingtiden og bruker dette for å belyse spørsmål knyttet til krig og samfunn⁵¹. Niels Lund anvender også skaldedikt som kilde for å belyse spørsmål knytte til leidangen i sin bok «*Lid, leding og landeværn*»⁵². Som tidligere nevnt, har det imidlertid ikke blitt funnet forskning som har sett på sverdets posisjon i skaldediktingen, gjennom litteratursøk.

⁴⁹Fidjestøl, "Det norrøne fyrstediktet," 26.

⁵⁰Ersland and Holm, *Norsk forsvarshistorie: Krigsmakt og kongemakt 900-1814*, 27.

⁵¹Malmros, *Vikingernes syn på militær og samfund*, 9.

⁵² N Lund, *Lid, Leding og Landeværn: Hær og samfund i Danmark i ældre middelalder* (Danmark: Lindhardt og Ringhof Forlag, 1996).

Metode

I dette kapittelet vil studiens metode presenteres, samt hvilken vitenskapelig tilnærming som vil nyttes som bakgrunn for analysen. Skaldediktene som undersøkes i denne teksten, er et komplekst kildemateriale. Diktene dekke en periode på 400 år, noe som gjør det utfordrende og uhensiktsmessig å kun benytte seg av kvalitativ tekstanalyse. Derfor er det tatt en beslutning om å bruke både kvantitativ frekvensanalyse og kvalitativ tekstanalyse. Denne fremgangsmåten kalles mixed methods, som er karakteristikk for et pragmatisk verdenssyn.

Kvantitativ metode

Kvantitative studier kan ha ulike formål. Man kan benytte seg av kvantitativ metode for «å beskrive, å forklare, eller å vise den samfunnsmessige bygging»⁵³. En klar fordel med en kvantitativ tilnærming er at man kan finne utviklingstrekk som man ellers ikke ville funnet ved en kvalitativ tilnærming. I historiefaget har gjerne en kvantitativ tilnærming vært knyttet til økonomisk historie og sosialhistorie, i denne teksten vil det derimot benyttes i en representasjonsanalyse. Denne metoden vektlegger at et objekt ikke tyder noe ut fra seg selv, men at mennesker konstruerer mening til objektet. Mange aspekter av samfunnet og materielle objekter kan ikke måles og uttrykkes i kvantitative termer; selv om man kan måle frekvensen av sverd i skaldedikt, kan man ikke måle hvilke stauts og nytteverdi skalden tilskrev sverdene gjennom en kvantitativ analyse. Noen områder av menneskelig erfaring fra fortiden kan ikke måles. Dette imidlertid ikke en grunn til å unnlate å måle det som er tilgjengelig for oss. De målbare områdene kan hjelpe med tolkningen av det som ikke måles⁵⁴.

Kvalitativ metode

Tolkning av tekst står sterkt i metodologien i historiefaget. Det vi har av informasjon om fortiden, befinner seg stort sett i tekstformat. Skal man tolke tekster fra fortiden, er det nærliggende å benytte seg av kvalitativ metode. Man anvender kvalitativ metode til å undersøke om noe fantes, hva noe var og hva det betydde⁵⁵. I anvendelsen av kvalitativ metode, søker man å tolke meningsinnholdet i stoffet man undersøker. Kvalitativ metode er derfor nyttig når man ønsker å forstå meninger og holdninger i fortidens perspektiv. Fremgangsmåten for historikere i arbeidet med teksten, har endret seg med tiden. På 1970-tallet har man det man kaller «det

⁵³A Andresen et al., *Å gripe fortida: Innføring i historisk forståing og metode* (Oslo: Det Norske Samlaget, 2015), 97.

⁵⁴R Floud, *An Introduction to Quantitative Methods for Historians* (London: Routledge, 1973), 3.

⁵⁵Andresen et al., *Å gripe fortida: Innføring i historisk forståing og metode*, 107.

språklige vendingen». Leidulf Melve oppsummerer den språklige vending på følgende måte i *Historie – Historieskriving frå antikken til i dag*: «Den språklege vendingea – eller «the linguistic turn» - kan kort sagt definerast som eit nytt fokus på dei konstruktive og subjektive aspekta ved all språkbruk.»⁵⁶. I historiefaget betød det at man etablerte nye metoder for å undersøke hvordan meninger ble dannet i selve teksten⁵⁷.

Mixed methods

«Mixed methods» involverer kombinasjonen eller integrasjonen av kvalitative og kvantitative undersøkelser og data i forskningsstudiet. Kombinasjonen bygger på at all metode og data har partiskhet og svakheter, og bruken av både kvalitativ og kvantitativ metode nøytraliserer svakhetene som finnes i hver form av data⁵⁸. Selv om det eksisterer en rekke ulike designer for mixed methods, vil det i denne oppgaven anvendes det som kalles *explanatory sequential mixed methods*. Dette designet er bygget opp med at man først foretar kvantitative undersøkelser og analyserer resultatene. Deretter bygger man på disse resultatene og forklarer dem mer i detalj ved hjelp av kvalitativ forskning. Navnet *explanatory sequential mixed methods* kommer av at man forklarer og utdyper den kvantitative data med kvalitativ data. Videre er den sekvensiell ved at den kvantitative fasen følges av den kvalitative fasen. Denne metoden er vanlig karakterisert av et pragmatisk verdenssyn.

Det pragmatiske verdenssynet er bygget på verkene Pierce, James, Mead og Dewey⁵⁹. Det finnes mange grene av denne filosofiske tankemåten. For majoriteten er pragmatisme et verdenssyn som oppstår ut av handlinger, situasjoner og konsekvenser. I stedet for at man fokusere på metode, velger man å fokusere på forskningsproblemet og man benytter alle tilgjengelige metoder for å forstå forskningsspørsmålet⁶⁰.

Utgangspunktet for analysen i denne avhandlingen er å undersøke hvordan forestillingene om sverdet ble skapt og endret gjennom tekstlige representasjoner i skaldedikt. Grunnet skaldediktenes kompleksitet, var det hensiktsmessig å anvende en kombinasjon av kvantitativ og kvalitativ metode. Ved å gjøre dette åpnes det for å undersøke både forekomsten av sverd i skaldediktingen og en dypere forståelse av sverdets posisjon i skaldediktingen. Begge disse framgangsmåtene tilfører viktig kunnskap om militærbegrepet sverd i skaldediktingen.

⁵⁶L Melve, *Historie: Historieskriving frå antikken til i dag* (Oslo: Dreyers Forlag, 2010), 222.

⁵⁷Andresen et al., *Å gripe fortida: Innføring i historisk forståing og metode*, 107.

⁵⁸J. W Creswell, *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*, 4th ed. (Thousand Oaks, CA: Sage, 2014), 14.

⁵⁹C. H Cherryholmes, "Notes on Pragmatism and Scientific Realism," *Educational Researcher* 21, no. 6 (1992): 13, <https://doi.org/10.2307/1176502>.

⁶⁰Creswell, *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*, 11-12.

Den kvantitative framgangsmåten kan belyse frekvens i omtale av sverd, samt at man kan undersøke om omtale av sverd forekommer mer hyppig i enkelte perioder. Videre kan en slik analyse belyse hvilke ord eller begrep som hyppigst i sammenheng med sverd. Den kvalitative analysen vil kunne bidra med en helhetlig dybdeforståelse av sverdets omtale og posisjon i skaldediktingen.

Kildekritikk

Denne teksten arbeider i teorien med to hovedkilder. Som første punkt arbeider man med skaldediktingen fra vikingtid og tidlig middelalder. Skaldene var som nevnt tidligere ofte i tjeneste hos høvdinger og konger for å dikte om deres bedrifter. Naturlig nok, vil skaldene da være partisk i sin diktning i favør av deres respektive arbeidsgivere. Skaldene levde i en kultur hvor krig og krigerske bragder ble høyt ansett, noe som vil innvirke på hvordan de beskriver kamp og diverse våpen. Dette er imidlertid ikke et negativt aspekt ved skaldediktingen, ettersom avhandlingen søker å belyse nettopp hvordan sverdets posisjon var i skaldediktingen. Videre finner man at skaldediktingen i all hovedsak var en muntlig tradisjon og at den bare er blitt ført i pennen i senere tid. Dette innebærer at man arbeider med en andrehåndskilde. Gjenfortellingen kan ha innvirket på innholdet i skaldediktene. Malmros argumenterte for at om det skulle mangle ord i diktene, som slik sagaforfatterne kjente dem, så er formen på skaldedikt såpass streng at man kan ha gjettest seg til hvilket ord som kom etter, noe Snorre også forteller i sin fortale til Heimskringla.

Finnur Jónssons oversettelse er også en hovedkilde for denne avhandlingen. Det som skiller de to kildene, er at Jónsson bruker originaltekster som kilder som han igjen bruker sekundært i sine oversettelser. Man må ta høyde for at Jónssons oversettelse kan uregelmessigheter. Noe som Ernst Albin Kock har både påpekt og bevist. Jónssons verk, har på tross av dette blir viden brukt i studiet av skaldediktingen.

Resultat

Sverdets frekvens

Ordet «sværd» forekommer firehundrede og syttito (472) ganger i Finnur Jónssons bind B, som inneholder rekonstruerte vers med oversettelse (se Tabell 1). Det er den danske oversettelsen som er gjenstand for analysen. Dersom man deler opp verket i to perioder 800-1000 og 1000-1200, finner man at ordet «sværd» forekommer hundrede og femtiåtte (158) ganger i perioden 800-1000. Periodens slutt er satt ved «Finnvákn i Jómsborg» og sverd forekommer her for siste gang før Óláfr bjarnylr Hávarðarson og hans «Lausvisa», som innleder den andre perioden. Ordet «sværd» forekommer trehundrede og fjorten (314) ganger i perioden 1000-1200. Det store spriket skyldes for det første at man ikke har like stort kildemateriale i perioden 800-1000 som man har i 1000-1200. For det andre, kan det forklares i kristendommens inntreden i Skandinavia. Med den økte kontakten med Europa kommer også kulturpåvirkningen. Sverdet var høyt aktet hos de europeiske fyrster og denne holdningen kan ha innvirket på vikingtidens høvdinge.

Tabell 1. Sverdets frekvens i skaldediktene, presentert i perioder på hundre år.

Periode	Antall
800-900	5
900-1000	150
1000-1100	142
1100-1200	174

De respektive periodene er delt opp slik at:

- 800-900 begynner med *Bragi den gamli Bodasson- Ragnarsdrápa* og slutter med *Þjóðólfr ór Hvini – Ynglingatal*.
- 900-1000 begynner med *Þórbjorn hornklofi – Glymdrápa* og slutter med *Hallfrøðr Óttarsson vandræðaskald – Lausavisur*.
- 1000-1100 begynner med *Anonyme digte og vers I. Om historiske personer og begivenheder* og slutter med *Þórkell hamarskald – Lausvavisur*.
- 1100-1200 starter med *Gísl Illugason – Erfikvæði um Magnús berfætt* og slutter med *H. Krákumál – et islandsk dikt fra 12. årh.*

Sverdets frekvens inndelt per århundre kan gi ytterlige informasjon. Det første man må avklare er den lave forekomsten av ordet i perioden 800-900. Kildematerialet for denne perioden er begrenset. Mye av dette kan komme av at skaldetradisjonen var en muntlig tradisjon som bare ble skrevet ned i senere tid. Man ser at frekvensen innenfor periodene 900-1000 og 1000-1100 ikke varierer nevneverdig. Nedgangen i antall benevnelser kan forklares i avslutningen på vikingtiden rundt 1050 og innføring av kristendommen. Økningen i antall benevnelser i perioden 1100-1200 kan skyldes den kulturelle påvirkningen fra Europa. Europeerne tilskrev sverdet stor betydning, da særlig i forbindelse med fyrster. Om en høvding eller konge ønsket å fremstå som mer kongelig, kan det være skaldene intensjonelt fokuserte mer på sverdet.

Går man enda dypere og deler opp i perioder på femti år (se Tabell 2), blir de overnevnte variasjonene enda tydeligere. Ettersom det ikke foreligger stort nok kildemateriale i perioden 800-850, 850-900 har disse perioden blitt lagt under ett.

Tabell 2. Sverdets frekvens i skaldediktene presentert i perioder på femti år.

Periode	Antall
800-900	5
900-950	44
950-1000	106
1000-1050	92
1050-1100	50
1100-1150	114
1150-1200	60

De enkelte skillene er som følger:

- 800-900 begynner med *Bragi den gamli Bodasson- Ragnarsdrápa* og slutter med *Þjóðólfr ór Hvini – Ynglingatal*.
- 900-950 starter med *Þórbjorn hornklofi – Glymdrápa* og slutter med *Glúmr Geirason – Gráfeldardrápa*.
- Perioden 950-1000 er startet ved *Kormákr Ögmundarson – Sigurðardrápa* og slutter ved *Hallfrøðr Óttarsson vandræðaskald*.

- 1000-1050 begynner ved *Anonyme digte og vers I. Om historiske personer og begivenheder* og slutter ved *Haraldr Sigurðarson harðráði*.
- 1050-1100 begynner ved *Þjóðólfr Arnórsson – Magnúsflokkur* og ender ved *Þórkell hamarskáld – Magnúsdrápa*.
- 1100-1150: *Gísl Illugason – Erfikvæði um Magnús berfætt* og går til og med *Rognvaldr jarl og Hallr Þórarinsson – Háttalykill*
- 1150-1200 går fra *Oddi lítli Glúmsson – Lausavísur* og slutter ved *H. Krákumál – et islandsk dikt fra 12. årh.*

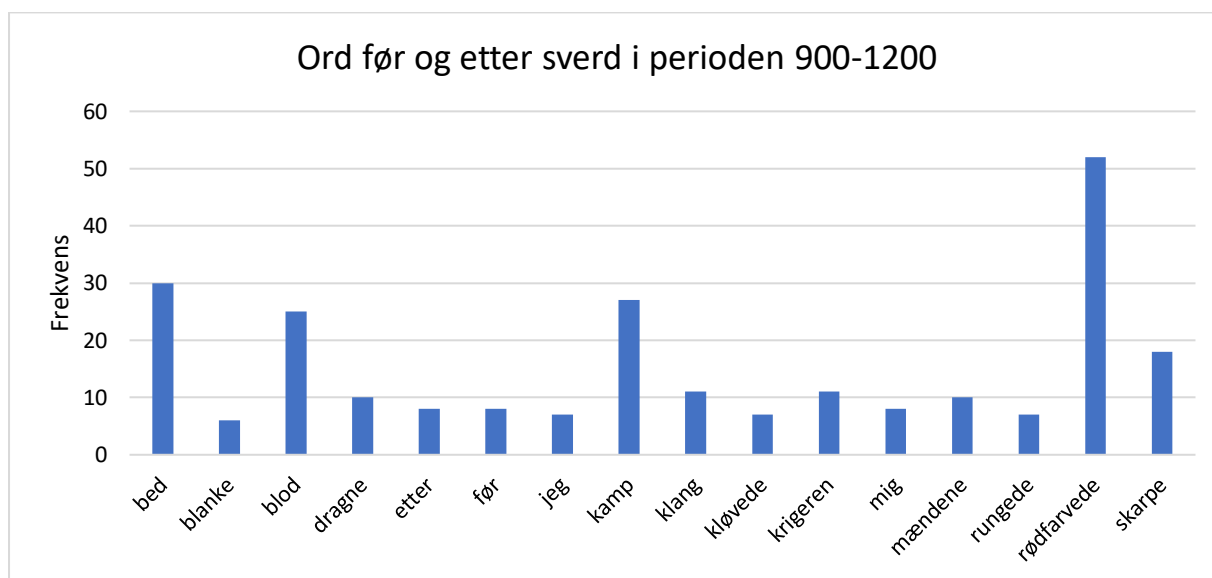
Variasjonene per femtiende år gir større utslag enn ved hvert hundrede år. Som nevnt tidligere, finner man at kildematerialet fra perioden 800-900 er for lite til å gi oss et vesentlig kildemateriale. I perioden 900-950 ser man derimot at sverdet er etablert i skaldediktingen. Vikingtiden blir gjerne beskrevet som å begynne rundt 800 og varer til 1050. I løpet av 800-950 har dermed vikingkulturen fått et oppsving og den krigerske mentaliteten fått et godt fotfeste. Med krigerkulturen kommer også våpen. Dette kan være en mulig forklaring på økningen man ser fram til perioden 950-1000. Nivået på frekvensen vedvarer til slutten av vikingtiden 1000-1050 noe som naturlig lar seg forklare med at samfunnets fokus på krig og ære vedvarte. Derimot forekommer det en nokså dramatisk fall i frekvens i perioden 1050-1100. En mulig forklaring på dette er innføringen av kristendommen, og med kristendommen kom også ny kultur og nye verdier til Norden. Man betegner ofte den kristne konversjonen av Norden som fullendt rundt år 1100. Med skifte av verdier i samfunnet vil man også se et skifte i verdier hos høvdinge og konger, noe som også vil påvirke skaldene. Skifte i holdninger vil da kanskje ha påvirket sverdets posisjon i skaldediktene. Det ble mindre viktig å beskrive en høvding eller hersker som sverdkyndig, og man fokuserte heller på de kristne verdiene. Noe som også kan forklare dette fallet i benevnelser av sverd, er at man på tusentallet hadde begynt å tenke på et kongedømme. Man hadde en viss form for stabilitet i det norske kongedømmet ved slutten av 1000-tallet og begynnelsen av 1100-tallet under Harald Hardråde og Sigurd Jorsalfare.

Det markante oppsvinget i frekvensen av sverd i perioden 1100-1150 kan muligens forklares ved at det norske riket var preget av krig og interne stridigheter etter Sigurd Jorsalfares død i 1130. I Norge ble årene 1130 til 1161 preget av konflikter mellom ulike personer som gjorde krav på tronen. Man ser derimot en nedgang i perioden 1150-1200 noe som kan forklares i Magnus Erlingssons styre, samtidig som man fikk opprettet en tronfølgelov som gjorde Norge til et arverike i 1163. Tronfølgeoven kan ha innvirket på etterspillene etter Magnus Erlingsson og gjort konfliktene mindre, noe som igjen er reflektert med at skaldene har mindre frekvens i

skaldediktingen. Derimot vet man at det var hard kamp om kongemakten mellom Magnus Erlingsson og Sverre Sigurdsson fra 1177. Sverre vant til slutt over Magnus i 1184 og var konge frem til 1202. Sverre Sigurdsson var også i åpen konflikt med kirken og ble ekskommunisert av kirken. Sverres konflikt med kirken førte også til at pave Innocens 3 lyste interdikt over Norge. Dette kan har innvirket på skaldedikt om Sverre og hyllestikt til kongen. Noe som igjen kan vitne om hvorfor frekvensen på sverd går ned i perioden 1150-1200.

Ord i Sammenheng med Sverd

Videre i den kvantitative analysen kan man se på ordene som kommer før og etter ordet sverd i Finnur Jónssons oversettelse av redigerte dikt. Figur 1 viser et helhetlig bilde av både ord som kommer før og ord som kommer etter sverd i perioden 900-1200.

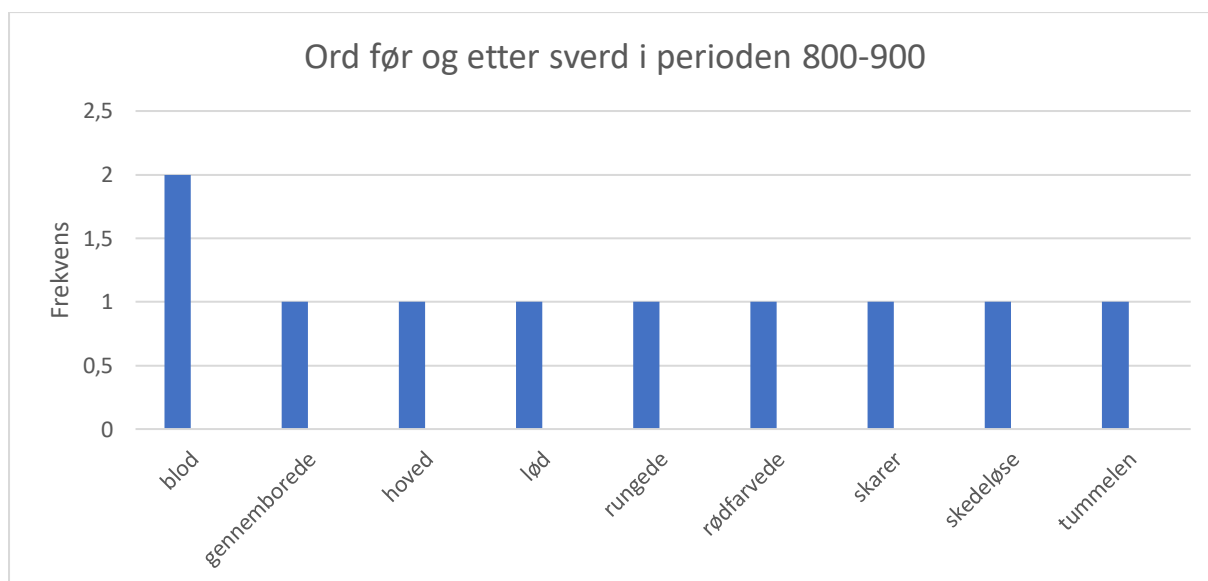
Figur 1. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 900-1200.

Figuren viser at ordene rød-farget, bed, blod og kampen opptrer med høyest hyppighet i sammenheng med ordet sverd. Naturlig nok forbindes alle ordene lett med krig eller sved. *Rød-farget* er nok brukt for å indikere at sverdene fant sitt bytte. Videre kan det vise at den som brukte sverdet var en del av kampen og ikke forlot kampen med et blankt sverd. Når sverdet *biter* vises det til at sverdet blir brukt samtidig som det tegner et bilde av sverdet som krigerens tann eller tenner. *Blod* er også et av ordene som utmerker seg med høy frekvens før og etter sverd, som en naturlig følge av bruken av sverd i krig. *Kampen* er ord som faller naturlig inn i rekken av ord som forekommer hyppig ettersom tematikken i skaldedikt er krig og heldedåder.

Videre finner man at ulike pronomen også blir brukt før sverd. Det at pronomen utmerker seg på listen av ord som forekommer før sverd er naturlig ettersom kvadene noen ganger fortelles fra fortellerens perspektiv. At det er adjektiv som forekommer hyppigst foran sverd, er ikke så unaturlig med tanke på tematikken i skaldedikt. Derimot er det interessant å se at majoriteten av ordene som opptrer med høyest frekvens under hele perioden er illevarslende ord. Dette kan indikere at sverdene kan ha blitt ansett for å være et illevarslende tegn i denne perioden.

Perioden 800-900

Hva angår perioden 800-900 er forekomst av sverd (5 nevnelser). Selv om frekvensen av ordet sverd er noe lav i perioden, kan den kvantitative dataen belyse hvordan sverd ble brukt i denne perioden (se Figur 2). Ordet ser er brukt mest i kontekst med ordet sverd i denne perioden, er som figuren viser, blod. Når skalden skriver om kamper, krig og sverd er blod en naturlig følge slike hendelser og situasjoner. Videre ser man ut fra figuren at fokuset på ord før og etter er knyttet opp mot ord som kan beskrive lyder eller ting sverdet gjør.

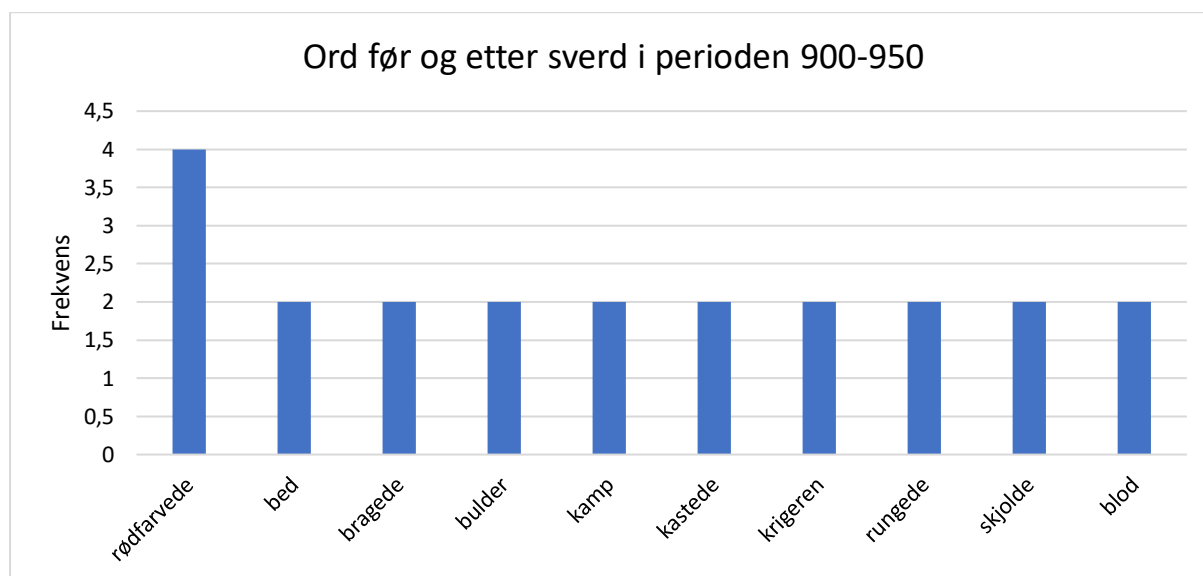

Figur 2. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 800-900.

Perioden 900-950

I figuren for perioden 900-950 (se Figur 3) ser man visse likhetstrekk med perioden 800-900. Likhetstrekkene blir tydeliggjort gjennom at skalden velger å plassere ord som forteller om lyder knyttet til bruken av sverd før eller etter sverd. Figuren for 900-950 viser at rødfarvede er det ordet som har høyest frekvens deretter følger blant annet *bed*, *bragede* og *bulder*. Selv

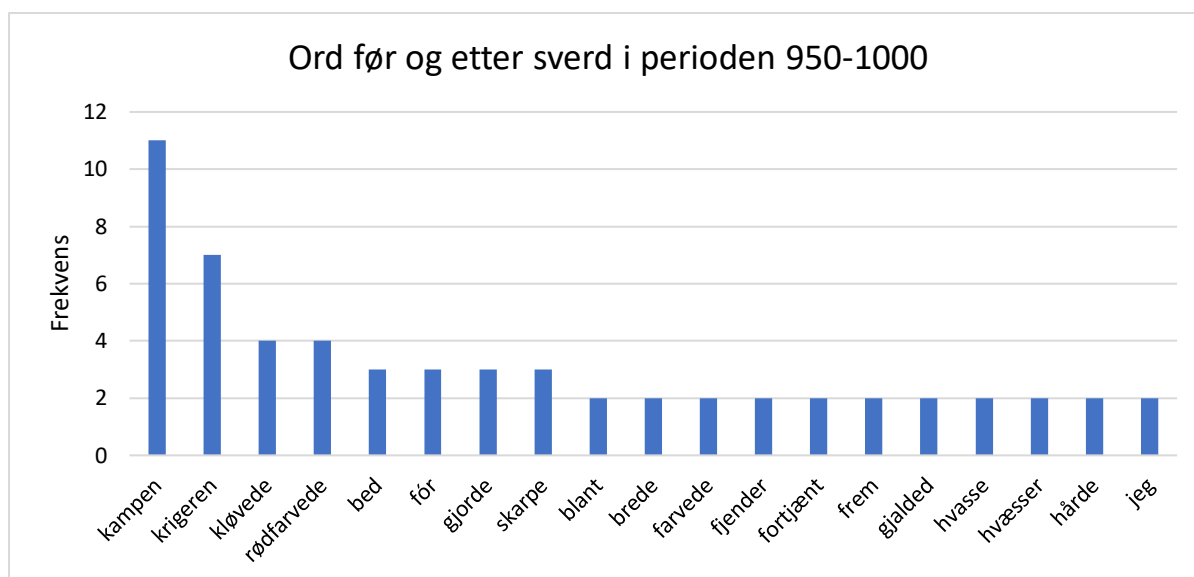
om det ikke foreligger særlig høy frekvens på noen av orden (bortsett fra rødfarget) forteller figuren oss at skaldene valgte å plassere ord som fokuserte på hva sverdet ble brukt til, samtidig som man valgte å fokusere på lyder knyttet til sverdbruk. Adjektivene som brukes om sverd og sverdkamp bærer preg av å være ord som forteller om noe voldsomt.

Figur 3. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 900-950.

Perioden 950-1000

I perioden 950-1000 ser man også variasjoner av hvilke ord som har høyest frekvens før og etter sverd (se Figur 4). I denne perioden er *rødfarget* som et av ordene med høyest frekvens, selv om tre andre ord har høyere frekvens før eller etter ordet sverd. Foran rødfarget finner man i fallende rekkefølge *kampen*, *krigeren* og *kløvede*. Bruken av *kampen* i sammenheng med sverd har gått opp noe i sammenlignet med det foregående perioden. Den økte frekvensen av *kampen* i denne perioden kan fortelle oss at skaldene rett og slett forbandt sverd med kamp og at sverdet vanligvis ble brukt som våpen i krig. Perioden fokuserer i større grad på egenskapene rundt sverdet, hvilken sammenheng det ble brukt i og effekten det hadde når det ble brukt. Et annet ord som har økt frekvens, sammenliknet med foregående periode, er *kriger* eller *krigeren*. Det at kriger har mer enn doblet seg fra den foregående perioden, i sammenheng med sverd, kan indikere at kriger og sverd var i ferd med å etablere seg som en naturlig sammenkobling. *Kløvede* er også et ord som har økt i frekvens og har mer enn doblet frekvens. Det faller nok seg ganske naturlig at kløvet øker i frekvens sammen med ordet sverd. Kløvde som verb er beskrivende av det som skjer når et sverd blir svingt mot en kropp.

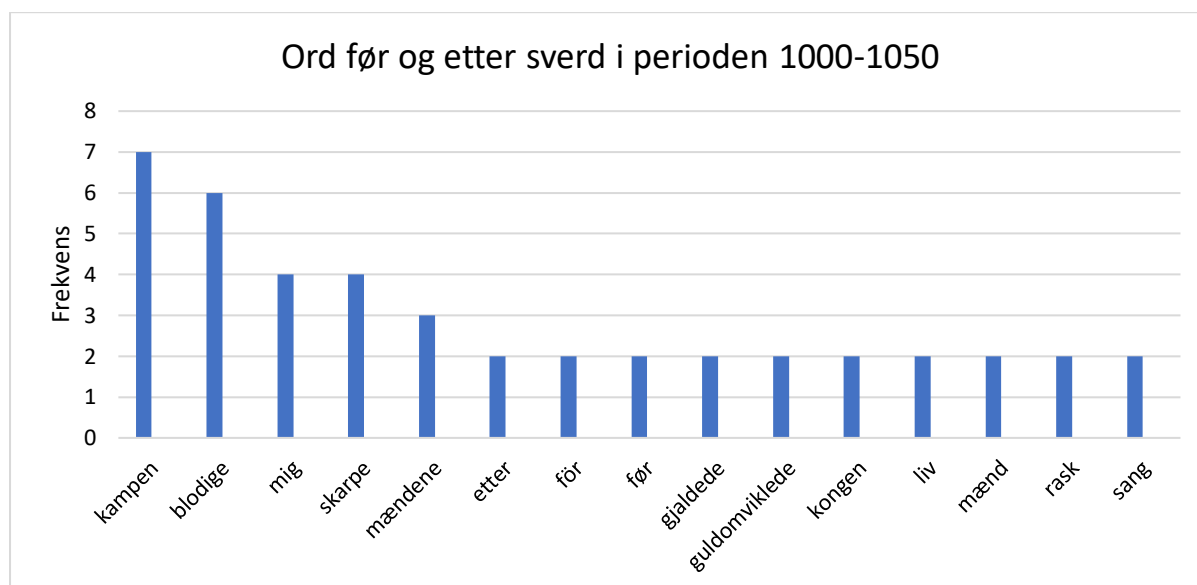
Figur 4. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 950-1000.

Perioden 1000-1050

Selv om frekvensen av sverd av sverd går ned noe i denne perioden, holder den seg relativt stabil i forhold til foregående periode. I perioden 1000-1050 ser man at *rødfarget* er det ordet med klart høyest frekvens før eller etter sverd. Man ser imidlertid noen endringer i hvilke ord som har høyest frekvens (se Figur 5). *Bed* er ett av disse ordene. Verbet er sannsynligvis brukt til å fortelle at sverdet bet motstanderen eller den sverdet ble svingt mot. Det at *bed* brukes kan være fordi sverdet ofte ble satt i kontekst med tann eller tenner. Gjennom en *kenning* kan det derfor sverdet har blitt til tann og tann vært en *kenning* for sverd. Et annet ord som opptrer med høy frekvens i forhold til perioden 950-1000 er *blodige*. Blodige er et adjektiv som beskriver en naturlig følge av bruk av sverd eller våpen generelt – at dette ordet ofte opptrer før eller etter sverd er naturlig ettersom det stort sett skrives om sverdet i kontekst av slag eller kamper som har funnet sted.

For perioden 1000-1050 ser man mange av de samme tendensene som i foregående periode. Man finner derimot også nye ord som blir brukt før eller etter ordet sverd som kan fortelles oss noe om sverdet posisjon i skaldedikt. Man ser i denne perioden at ord som *gullomviklede* og *konge* blir brukt før sverd. Gullomviklet eller gullprydede kan fortelle oss at sverdets posisjon er i ferd med å gå fra å fremstilles som et blodig redskap til å være et våpen knyttet til status og posisjon. Det at skalden har begynt å bemerke utsmykking av sverdet, og som 950-1000 fokus på skarphet, kan tolkes som om sverdet gått fra å være et redskap i kamp

til å være et status-symbol. Et utsmykket, vellagd sverd vil da også være et symbol på velstand. Det at skalden har valgt å formidle at sverdet var utsmykket til tilhørerne, kan ha vitnet om at sverdet posisjon i samfunnet var i ferd med å endre seg og i forlengelse vil det ha innvirket på sverdets posisjon i skaldediktingen.

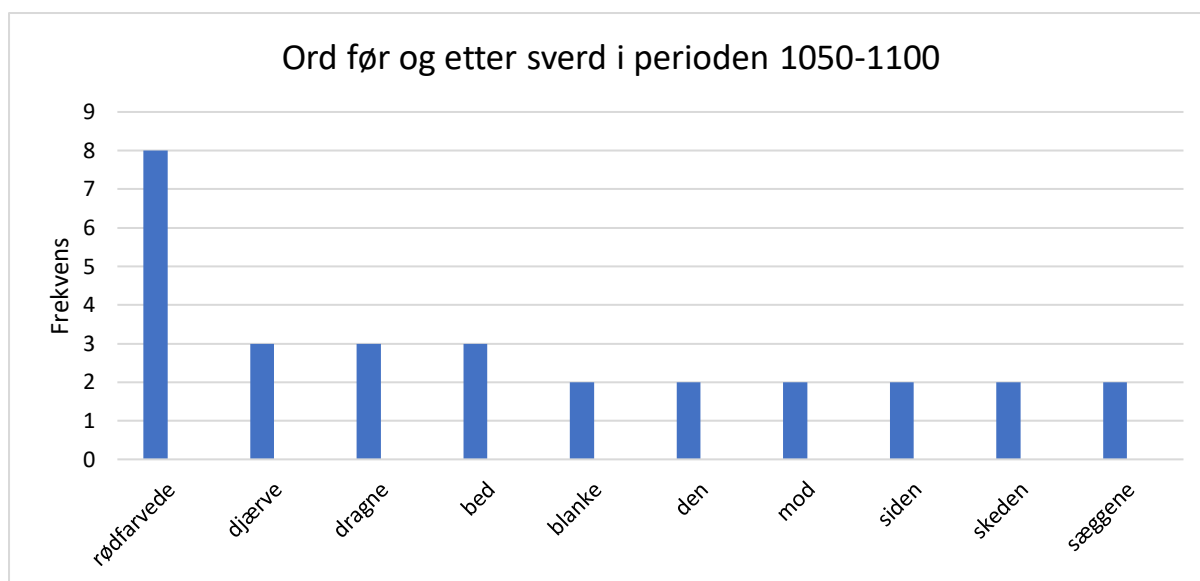

Figur 5. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 1000-1050.

Perioden 1050-1100

Frekvens for sverd i perioden 1050-1100 er ca. halvert i forhold til den foregående perioden. Det forekommer også nye ord før og etter sverd som; *djærve*, *dragne* og *skeden* (se Figur 6). Ordet *djærve* eller modig viser til at skaldene kan ha begynt å forbinde sverdet med en modig person eller en modig kriger. Ordene *dragne* er et ord som kan ha blitt brukt av skalden for å indikere at en person var klar til kamp. *Dragne* kan også knyttes opp til *skeden* eller sliren. At man ser at det *skeden* blir omtalt kan også være som en følge av at godt vedlikehold av sverd kan ha blitt viktig for samfunnet og at et skikkelig oppbevaringssted for sverdet når det ikke var i bruk var viktig.

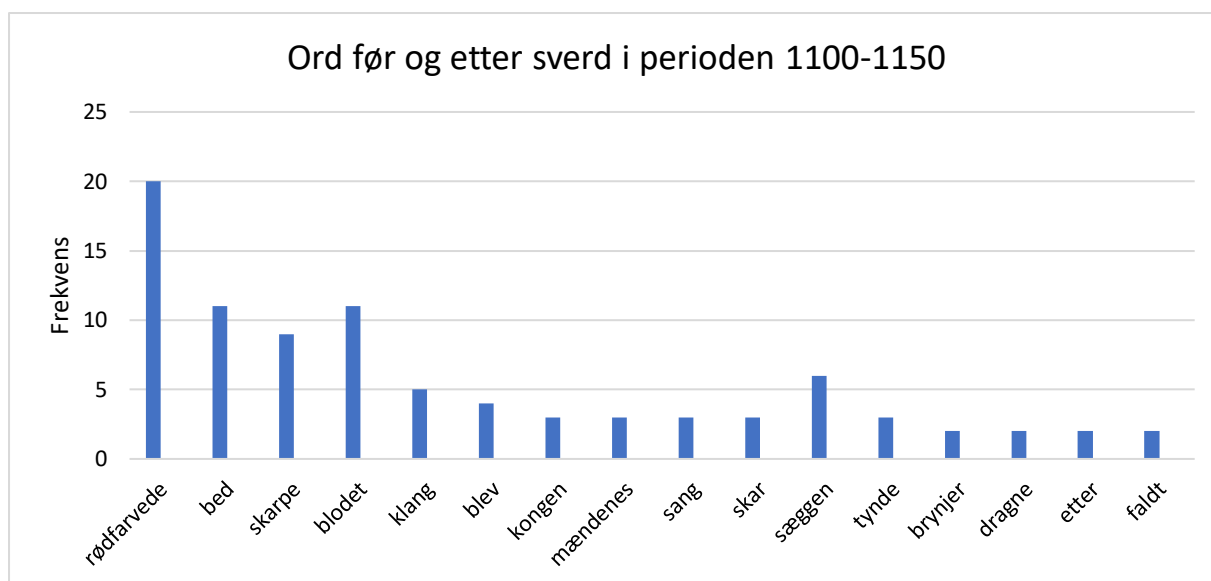
Samlet kan man se at denne ordene som kommer før og etter sverd fokuserer på tilstanden til sverdet. Samtidig ser vi også at egenskaper som modig knyttes opp mot sverdet og bruk av sverd.

Figur 6. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 1050-1100.

Perioden 1100-1150

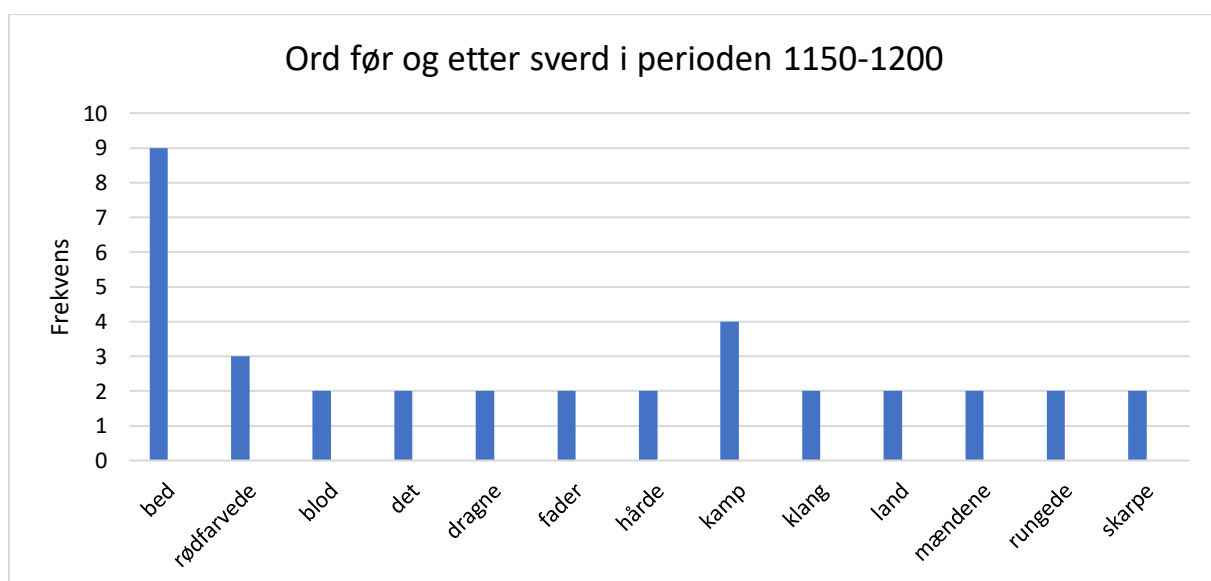
Neste periode hvor frekvensanalyse av ord som kommer før og etter sverd er utført, er 1100-1150 (se Figur 7). Perioden har en økning i frekvensen av ordet sverd og dobles i forhold til den foregående perioden. Ut ifra figuren kan man se at mye av ordene før og etter sverd er lik som i de foregående periodene. Man ser at fokuset fortsatt er rettet mot egenskaper ved sverdet og hvordan sverdet kan brukes. *Bed*, *klang* og *sang* beskriver alle bruken av sverdet. Man finner også ord som *skarpe* og *tynde* som egenskapelige tilskrivninger av sverdet. Samtidig forekommer det også et nytt ord i form av *brynjer*. Det at brynje omtales sammen med sverd, kan rett og slett skyldes at sverd og brynjer var redskaper i krig. Nytt for denne perioden er også ordet *kongen* noe som kan vise til at sverdet var i ferd med å forbindes med konger og fyrster i større grad.

Figur 7. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 1100-1150.

Perioden 1150-1200

For perioden 1150-1200 ser man igjen en nedgang i frekvensen av sverd. Tendensene fra perioden før videreføres med fokus på hva sverdet kan utrette og hvilke egenskaper man kan tillegge sverdet (se Figur 8). Den største endringen man finner ved overgangen til denne perioden, er at *bed* er betydelig mer omtalt enn det *rødfarget* er. *Rødfarget* var det ordet som var brukt mest i sammenheng med ordet sverd i perioden 1100-1150. Skiftet kan indikere at skaldene har bevegde seg bort fra fokuset på *rødfarget*, og bekreftelsen på at sverdet var blitt brukt i kamp, over til å se sverdet som en tann som bet.

Figur 8. Ord som forekommer i sammenheng med sverd i perioden 1150-1200.

Oppsummering av Ord i Sammenheng med Sverd

Selv om figurene over de ulike periodene ikke viser så store variasjoner i ordbruk før og etter sverd, ser man tendenser som kan fortelle oss hvilken posisjon sverdet har i skaldediktingen. Man ser blant annet at skaldene velger å knytte ord som kan fortelle noe om hva sverdet kunne føre til gjennom ordene som ble knyttet opp til ordet sverd i perioden 900-950. Noe som presiserer at man anså sverd for å være et våpen som kunne drepe. Eksempelvis ser man ord som *rødfarget*, *bulder* og *bragede*, som viser til hva sverdet forårsaket. Dette ser derimot ut til å endre seg noe når man kommer over i perioden 950-1000, når ord som knyttes til sverd ser ut til å skifte over til egenskaper ved sverdet og hvem som bruker sverdet (krigeren). Tendensene med å beskrive hva sverdet gjør og forårsaker er der fortsatt, men de er ikke like fremtredende ut ifra data som foreligger.

I perioden 1000-1050 viser resultatene at sverdet ofte blir knyttet opp mot adjektiver som beskriver sverdet. Derimot ser det ut som om tendensen med å sammenknytte sverdet med blod vender noe tilbake. Når man så går over til perioden 1050-1100 ser man at *rødfarget* igjen er det ordet som brukes mest før og etter ordet sverd. Derimot ser man at denne perioden viser en høy frekvens av *djærve* før eller etter sverd, noe som kan tyde på tendenser til at man valgte å fokusere på egenskaper hos selve krigeren som brukte sverd.

I neste periode ser man igjen tendenser til at sverdet knyttes opp mot egenskaper ved sverdet. Perioden viser også at ord som kommer før og etter er mer nyansert og fokuserer både på egenskaper ved sverdet, hvordan sverdet ble brukt og hvem som brukte det. For perioden 1150-1200 ser man at fokuset for ord før og etter faller på hva sverdets funksjon er og hva sverdet forårsaker.

Man ser altså små variasjoner innad i de forskjellige periodene. Disse variasjonene kan fortelle oss at sverdets posisjon skiftet seg gradvis fra å bare være et redskap i krig, som ble brukt til å utgyte blod, over til å være et våpen med mange egenskaper. Ordene som kommer før og etter forteller også at man knyttet ordet kriger opp mot sverdet. Det fremtreder også et økt fokus på vellagede sverd og utsmykking av sverd i versene som er innebefattet i perioden 1000-1050.

Selv om den kvantitative analysedelen gir et interessant blikk på frekvensen av ordet sverd i skaldediktingen, er det vanskelig å si noe om sverdets posisjon i skaldediktingen kun ut

ifra frekvensen det forekommer. Man kan si at sverdet ser ut til å ha vært tillagt større viktighet i enkelt perioder, som i 950-1000 og 1100-1150. Dette gir imidlertid ikke noen entydige svar på forskningsspørsmålet om hvilken posisjon det hadde i skaldediktingen, noe som gjør det vanskelig å dra noen endelige konklusjoner bare basert på de kvantitative dataene som foreligger.

Dypdykk i de Enkelte Diktene

For å få et bedre innblikk i hvilken posisjon sverdet hadde i skaldediktingen, ble det valgt å gjøre en kvalitativ undersøkelse av vers som inneholder «sværd». I den kvalitative delen ble det fokusert på å analysere teksten og konteksten av de ulike skaldediktene som inneholder ordet «sværd». Kildematerialet for «sværd» er omfattende—ordet forekommer 472 ganger i Finnur Jónssons danske oversettelse i *Den norsk-islandske skjaldedikting Bind B*. Det er derfor ikke mulig innenfor rammen av denne avhandlingen å analysere hver enkelt forekomst av sverd. Derfor ble det valgt å ta fem (5) dikt som inneholder «sværd» fra periodene 800-900, 900-950, 950-1000, 1000-1050, 1050-1100, 1100-1150 og 1150-1200. Utvelgelsen var randomisert. Antallet fem er valgt for å gi best mulig representasjon fra hver enkelt periode. Diktene ble først analysert hver for seg, før det ble foretatt en helhetlig analyse av de enkelte periodene. Om ordet sverd forekom i *lausavísur*, vil man regne disse som helhetlige og analysere alle forekomstene av dette i de respektive *lausavísur*.

Perioden 800-900

Som tidligere nevnt, er kildematerialet for denne perioden svært sparsommelig, noe som igjen har ført til at to perioder på femti år er valgt å legges sammen til en periode på hundre år i den kvalitative analysen.

Ragnarsdrápa

Bragi den gamli Bodasson skrev etter alt å dømme *Ragnarsdrápa*. Det er antatt at diktet er tilegnet Ragnar Lodbrok, men man er noe usikker på om dette stemmer eller om det omhandler en annen Ragnar. I diktet beskriver Bragi bildene på et skjold han skal ha fått av Ragnar. I diktet forekommer sverd to ganger, i vers 3 og 6:

3. *Fremdeles [ses. at] vågnede Jörmunrekk som af en ond dröm tilligemed de blodbestænkte skarer i sværdtummelen ; der opstod kamp i Randves faders hus, dengang da Erps ravnsorte brødre hævnede deres sorg.*

Verset beskriver angrepet på *Jörmunrekk*. En fortsatt våken *Jörmunrekk* er vitne til et levende mareritt da en folkemengde blir slaktet av sverdene. Ordet «sværd» er i dette kvadet knyttet sammen med «tummelen» og utgjør «sværdtummelen» Det er plassert omtrent midt i verset. Det er også sverdet som bidrar til utøvelsen av vold. Selve ordet «sværdtummelen» er en referanse til kampens hete eller forvirringen som hersker på slagmarken.

6. *Krigeren lod i høj grad stene Gjukes ætlinger, dem som vilde berøve Svanhilds elsker (Jörmunrekk) livet, og alle er i færd med at lønne Jonakrssonerne sårene; pandehug rungede og sværdene lød.*

Det andre verset som inneholder ordet sverd i *Ragnarsdrápa*, handler om den pågående kampen mellom de som ville drepe *Jörmunrekk* og de som beskyttet ham. Sverd blir benyttet i slutten av verset. I denne konteksten virker sverdet å bli brukt i nærmest en romantisk kontekst når kampen mellom de stridende partene blir beskrevet. Sverdet ser også ut til å bli nært knyttet til krigere og selv om dette var et bakholdsangrep ser det ikke ut til å sette en demper på at de som utførte bakholdsangrepet ble kalt krigere: «*Dér stár krigerne ...således at de omringede kongens soverum...*»⁶¹.

Ynglingatal

Þjóðólfr ór Hvinis – *Ynglingatal* er trolig skrevet engang på slutten av 800-tallet. *Þjóðólfr* var skald under Harald Hårfagres. *Ynglingatal* forteller om svenske konger og hvor de er gravlagt. Tittelen i seg selv kan henvise til Ynlingeætten. Det er totalt tre vers som inneholder sverd i *Ynglingatal*:

12. *Og han, som altervogteren Alf dræbte, måtte ligge lig, da fyrsten, af skinsyge, rødfarvede sværdet i Yngves blod.*

Verset omhandler fyrsten som var ut av sjalusi drepte Yngve. I dette verset ser man at ordene fyrste og sverd bindes opp mot hverandre. Skalden benytter seg også av svært billedlig

⁶¹Ragnarsdrápa vers 5: Jónsson, *Den Norsk-Islandske skjaldedigtning*, B1 Rettet Tekst, 2.

beskrivelse av Yngves død. «Rødfarvede sværdet» viser til at Yngve døde på et meget brutalt vis, ettersom han klarte å dekke helesverdet med blod.

17. Og Tyr's på ry rige ætling flygtede for Tunnes magt udaf riget, men oxen rødfarvede sit hovedsværd i Egils blod.

Andre vers som inneholder sverd i *Ynglingatal*, beskriver at Tyr's ætling flyktet ut av riket. Men oxen eller konge/leder fulgte etter og drepte Egil med sitt «hovedsværd». «Hovedsværd» blir i dette verset brukt som *kenning* for tyrens horn og tyren for fyrsten. Dette verset er av særlig interesse ettersom det kan ha vært slik at lederen har vært i besittelse av flere sverd. Dette kan da indikere at man kunne ha flere sverd som der man hadde ett man benyttet til mindre viktige ting og ett man brukte da det virkelig gjaldt.

18. Den (okse), som tidligere i en lang tid havde båret sit hoved i østen, men stangerens skedeløse sværd (hornet) gennemborede Skilvinge- ætlingens hjærte.

Dette verset er en oppfølging til det foregående verset. Fra verset kan det tolkes at «oksen» hadde utrettet bedrifter i østen. Gjennom å vise fiendene sitt slireløse sverd, spiddet han dem med det. Skalden har her, som i det foregående verset, karakterisert kongen som en okse, som en *kenning*. I dette verset viser skalden også til at han som brukte sverdet hadde erfaring, «...som tidligere i en lang tid have båret sit hoved i østen...»

Oppsummering av Perioden 800-900

Skaldens beskrivelse av sverdet i perioden 800-900 er alle knyttet til kamphandlinger og utøvelse av vold. Samtidig ser man at det anvendes billedlige beskrivelser av hvordan sverdet blir brukt. Dette kommer til uttrykk ved at man blant annet bruker *kenning* for tyr og fyrste. Konteksten man kan lese om sverdet i er preget av skildring med mye blod. Sverdet fremstilles også i kontekst med fyrster og ledere.

Perioden 900-950

Glymdrápa

Þórbjorn hornklofi var en norsk skald som virket rundt århundreskifte 800-900. *Glymdrápa* omhandler Harald Hårfagre og hans kamp for å erobre Norge. Diktet er diktet i *dróttkvett*. Det foreligger syv vers og to versedeler av *Glymdrápa* og versene finnes i all

hovedsak i *Heimskringla*. Man finner ordet sverd (sværd) tre ganger i oversettelsen til Finnur Jónssons oversettelse. Ordet forekommer to ganger i vers fem og en gang vers syv.

5. *Kongen hadde en kamp med krigerne, hvor pilene svirrede i valkyrjens døn — de røde sår spyde blod — , da krigerne segnede livløse for kongen i skibets forstavn; sværdet rungede rasende mod skjoldene; (sværds)ægfarveren vandt sejr.*

Man finner her at *Þórbjorn hornklofi* forteller om et slag som finner sted på skip. *Hornklofi* knytter i verset sammen konge og sverd. Dette kan ha sammenheng med at man anså sverd for å være et våpen mest brukt av høvdinge og konger. *Hornklofi* viser også til at «sverdet runget rasende mot skjoldene...» noe som viser at det var kongen som hadde overtaket i kampen og at motstanderen var mest opptatt av å beskytte seg. Når «sværd» omtales av *Hornklofi*, skjer dette i kontekst av beskrivelsen av kampen som foregikk. *Hornklofi* benytter seg først av billedlig fremstilling av hvordan sverdet hamret løs på motstanderne. Den siste omtalen av «sværd» forekommer når *Hornklofi* skriver om: «(sværds)ægfarveren vandt sejr». Sverdet blir her omtalt indirekte i form av «ægfarveren». Det at *Hornklofi* har valgt å fortelle at «(sværds)ægfarveren vandt sejr.» kan tolkes dit hen at han ønsker å beskrive kongen som en fremragende kriger. Samtidig finner man at «sværdsægfarveren» viser til at kongen var en mann som ikke unngikk å kjempe i slaget. Han var en konge som ledet ved eksempel.

7. *Den mægtige folkekonges skares mørkblanke sværd bed krigerne — de svungne øksers hæse klang trivedes, spærene klirrede — , da Göternes fjende vandt sejr. De skudte spyds klang hadde lydt höjt henover de mod fylgte mænds nakker.*

Ordet sverd forekommer her tidlig i verset. Folkekongens (Harald Hårfagre) sverd tilskrives egenskap «mørblanke». Dette kan være en referanse til at sverdene er velbrukt og vedlikeholdt bra. Sverdet står også sentralt i innholdet av verset, ettersom «skaren» til kongen alle virker å ha et sverd. Med «skaren» sikter mest sannsynlig *Hornklofi* til kongens hird.

Haraldskvæði

I liket med *Glymdrápa*, er også *Haraldskvæði* laget av *Þórbjorn hornklofi*. Diktet i sin helhet omhandler slaget ved Hafrsfjord. I diktet forekommer ordet «sværd» fem ganger. Man finner ordet i vers 2. 1, 2. 8, 2. 16 og to ganger 2. 19. Omtalen av «sværd» forekommer for første gang i *Glymdrápa* i vers 2. 1. Ordet er her et sammensatt ord av «sværd» og «bærereren». Verset lyder som følger:

2. 1. Sværdbærerne lytte til, medens jeg om Harald, den hovedrige, fortæller oddenes idrætter; jeg vil meddele de ord, jeg hørte af en mø, lys og hvidhåret, som talte med en ravn.

I dette verset adresserer skalden «sværdbærerne». «Sværd» ser her ut til å bli tillagt en særlig viktig posisjon av skalden. Skalden adresserer først og fremst de som bærer «sværd». Ser man dette i kontekst av det Erslund skriver i *Krigsmakt og kongemakt* om folkevåpen, kan det tenkes at skalden, når han omtaler «sværdbærere», retter seg til høvdinger, hirden og konger. Skaldens fokus på «sværdbererne» viser også at skalden anså sværdbærere for å ha høy status i samfunnet, ettersom man her kunne ha adressert «krigere».

2. 8. De var ladede med storbønder og hvide skjolde, med vestlandske spyd og vælske sværd: bersærkerne brølte, kampen var i gang, ulvhednerne hylede og rystede spydene.

I dette verset finner man at ordet «sværd» blir brukt i en annen kontekst enn i det foregående. Man får her høre om fienden til Harald Hårfagre ved slaget ved Hafrsfjord. Motstanderne var godt utstyrt og hadde blant annet spyd fra Vestlandet og «vælske sværd». Det skalden her sikter til er mest sannsynligvis sverd fra Sentral-Europa. Sverdets posisjon i kvadet fremstår som viktig ettersom det bemerkes at motstanderen hadde sverd fra Sentral-Europa, noe som kan vise til sverdets kvalitet og at motstanderen var bemidlet.

2. 16. I høj grad begaves de krigere, som i Haralds gård leger med brikker; med gods de begaves og med blanke sværd, med hunnisk malm (spyd?) og østlandske trælkvinder.

I dette verset forteller *Þórbjorn hornklofi* om gavene Harald Hårfagre ga til sine hirdmenn etter slaget ved Hafrsfjord. Omtalen av sverd skjer i siste halvdel av verset, hvor *Þórbjorn hornklofi* fokuserer på hvilke typer gaver Hårfagre hadde skjenket til sine lojale undersåtter. «Blanke sværd» kan i dette tilfellet referere til at sverdene var nysmidd og derfor ikke bar merker etter bruk. Sverdets posisjon i dette verset viser seg å være av en viktig karakter i dette verset ettersom «blanke sværd» sidestilles med gods og trellkvinner. Videre finner man at *hornklofi* nevner sverd etter gods og at han omtaler trellkvinner etter dette. Det kan tolkes dit hen at han verdsetter sverd i gave høyere enn trellkvinner, men noe under gods-gaven.

2. 19. På deres klæder og deres guldringe kan man se, at de er venner af kongen; de har røde skindkapper med smukke striber, sølvom viklede sværd, ringvævede brynjer, gyldte sværdbånd, figur-smykkede hjelme, arm- bårne ringe, som Harald har givet dem.

I dette verset beskriver *Þórbjorn hornklofi* tilhengerne av kongen (Harald Hårfagre). Sverdet har en sentral plass i dette verset. *Hornklofi* viser til at sverdene var «sølvom viklede» noe som vil si at sverdene var finere enn det ordinære krigere hadde til disposisjon. Den andre forekomsten av «sværd» forekommer i omtalen av «sværdbånd». Dette kan være en referanse til et bånd som var ment for å pynte sverdet.

Hofuðlausn

Egil Skallgrimson var islandsk høvding og skald. Diktet *Hofuðlausn* (*Løsepenge-diktet*) finnes i *Egils saga*. Diktet omhandler Egil og hvordan han blir fanget av Erik Blodøks. I fangenskap dikter han så et dikt i løpet av en natt for å unngå å bli henrettet av Erik. «Sværd» blir nevnt syv ganger i *Hofuðlausn*.

4. Sværdenes bulder opstod ved skjoldets rand: kampen tiltog omkring fyrsten; fyrsten trængte frem: dér kunde man høre kampens bulder; sværdstrømmen, der var uimodståelig i sin kraft, bruste.

I dette verset er det to nevnelser av «sværd». «Sværdenes bulder» viser i kontekst av diktet til der kampen oppstod. «Sværdstrømmen» sikter til sverdene som svinge. Sverdet har en fremtredende posisjon hos skalden. Skallgrimson forteller her om kampen(e) til Erik Blodøks. Skalden snakker her om kampene til Erik Blodøks og ser ut til å nærmest poengtere at sverd som våpen var en del av Eriks våpenarsenal. Sverdet er også eneste våpen som blir omtalt i kontekst med «fyrstens» kamphandlinger.

8. Sværd bragede mod sværd; sårstikken — det var klingeodden — bed; jeg har erfaret, at krigerne faldt for sværdet i jærnlegen.

I dette verset forteller Egill Skallgrimson videre om kampen til Erik Blodøks. «Sværd bragede mod sværd» er en referanse til kampens hete. Samtidig kan det være at skalden velger å vise til sverdet, ettersom han i verset før forteller om kongens deltakelse i kamphandlingene: «...Sårene voksede ved kongens (kamp)møder; klingerne brast mod de mørke (sorte) skjolde.»⁶². Senere i verset viser skalden også til «...at krigerne faldt for sværdet i jærnlegen.» Noe som forteller at personen(e) med sverd var dyktige krigere. Som en sidenote finner man at skalden også forteller om «... sårstikken – klingeodden – bed...» Noe som viser til tuppen av sverdet. Som tidligere forskning har vist, har man sett at sverd i tidlig vikingalder var eneggede

⁶²Jónsson, *Den Norsk-Islandske skjaldedigtning*, B1 Rettet Tekst, 32.

med spiss tupp. Det kan ha vært tilfelle her. Men ettersom handlingen til kvadet her foregår i England kan dette ha vært annerledes.

10. Fyrsten rødfarvede sværdet; dér var ravnens mængde; spydet hæntede livet; de blodige spære fløj; Skotternes fjende fodrede ulven; Hel betrådte ligene.

Diktet beskriver igjen kamp og skalden bruker ordene «rødfarvede sværdet» for å tegne et bilde til leseren om hvor brutalt kampen utspilte seg. Igjen ser man at *fyrsten* og *sværdet* er knyttet sammen. Mens det senere i verset blir nevnt spyd som et annet våpen.

14. Den skudte brod bed, — da var freden brudt; buen blev spændt; ved det blev ulven glad; folkestyreren modstod døden (ved sin tapperhed): barlindbuen gjaldede, hvor sværdene droges.

Det siste verset i *Egill Skallgrimsons – Hofuðlausn* som inneholder ordet «sværd» er vers 14. Her fortelles det om hva som skjer når freden blir brutt, man blir fortalt at buen blir spent i påvente av at kampen skal begynne. Sverdets posisjon i dette verset ser ut til å være viktig ettersom det å trekke sverdene blir fremstilt som det endelige tegnet på at kampen kan begynne.

Hákonarmál

Eyvind Finnsson var hirdskald hos Håkon den gode og virket på 900-tallet som hans hirdsskald. Etter Håkon døde diktet Finnsson *Hákonarmál*. Kvadet handler om kampen før Håkon den gode døde og hvordan han deretter kom til Valhall. Diktet inneholder totalt fem forekomster av ordet «sværd».

5. Således bed da sværdet i fyrstens hånd på hærlæderne som om det var vand det blev stukket i; broddene bragede, skjolde brast, sværdene rungede i mændenes hoveder.

Man kan lese ut fra verset at Håkon den godes sverd blir svingt med en slik presisjon at det ikke var noe motstand. I det foregående verset kan man lese at Håkon har «Mændenes fyrste kastet hærlæderne...» og at det eneste han var ikledd var en gullhjel. Skalden trekker slutningen at ettersom Håkon kastet fra seg hærlæerne, så hjalp dette han i kampen. Sverdets og fyrsten er igjen bundet sammen i dette verset, noe som faller naturlig ettersom dette er et dikt om Håkon den gode og hans bragder. Senere i diktet blir det fortalt at «sverdene runget i mennenes hoder» noe som viser til lyden de som kjempet hørte i kampens hete.

7. Sværdene flammede i de blodige vunder; sværdene sneg sig ind til mændenes liv; blodstrømmen bruste på skjoldene; blodet fyldte Stords strandbred.

Sverdene blir i dette verset brukt for å beskrive hvordan kampen gikk. Kontekstualiserer man verset med det foregående vers 6, finner man at skalden forteller om Håkon den gode og hvordan han kjempet tappert. Ser man deretter nærmere på vers 7, kan man lese verset som en forlengelse av Håkon innsats. Håkons menns sverd svingtes i blodige vinder og tok menneskeliv på begge sider. Sverdet er igjen knyttet tett opp til dyktige krigere og har en viktig posisjon dette verset, dette kommer til uttrykk med at skalden viser til at det var sverdene som tok menneskeliv.

9. Fyrsterne sad da med dragne sværd, med skårede skjolde og sønderskudte brynjer; den hær var ikke vel tilfreds og skulde nu drage til Valhal.

Man kan her lese at fyrstene satt med sverdet dradd og ødelagte brynjer, noe som viser til at fyrstene har dødd i kamp. Videre finner man også at skalden viser til at hæren ikke var tilfreds og skulle dra til Valhall. Skalden bruker bilde av dradd sverd for å indikere at fyrstene ikke hadde mulighet til å putte sverdet tilbake i sliren.

Gráfeldardrápa

Glúmr Geirason var en islandsk skald som virker omkring 900-tallet. *Gráfeldardrápa* foreligger bare i fragmentert utgave. Diktet er en hyllest til Harald Gråfell. Diktet er datert til omkring 970. I Finnur Jónssons – Den norsk-islandske skjaldediktning finner man 12 vers, selv om dateringstidspunktet for selve diktet faller inn under en annen periode enn det som er inndelt. Datering av noen av kvadene er noe usikker grensen for de enkelte periodene er derfor noe flytende. I *Gráfeldardrápa* finner man seks forekomster av ordet sverd.

2. Mændenes ven forfulgte irske skarer til fryd for ravnene; en talrig krigerskare tog (havde taget) flugten; krigeren rødfarvede sværdets ægge i mænds blod og fældede dem; sejren blev vunden.

I verset fortelles det om hvordan Harald Gråfell hadde drevet irene på flukt og forfulgte dem. Sverdet ble rødfarget som en følge av Haralds innsats. Man ser igjen en sammenkobling av kriger og sverd, hvor sverdet igjen har en sentral betydning når skalden forteller om krigere.

3. Kongen, som gav mange skjalde skjolde, vovede sig under våbnene i de östlige lande; han vandt sejr i kampen; krigeren lod de hvasse skedetunger (sværdene) synge; fyrsten førte skarer af mænd til (det hjemsogte) land.

I dette verset ser man at sverdet er omtalt i et *heiti* i form «skedetunger». Sverdet er i dette verset omtalt som det eneste spesifikke våpen. Igjen anvender skalden «krigeren» og «sværd» sammen, noe som indikerer at skalden forbinder sverd med en virkelig «kriger». Skalden viser også til at det var flere sverd i krigerens følge, noe som kan vise til at krigeren hadde en rekke profesjonelle krigere (*hird*) i sitt følge.

4. Fyrsten med hjelmen på rødfarvede sværdet i Goternes blod; dér traf man landets beskytter i kamp.

Man kan her lese om Harald Gråfjells kamp mot Gøterne (Sverige). Igjen finner man at skalden viser til ett rødfarget sverd som et bilde på kampen(e) og intensiteten.

5. Den orddjærve fyrste rødfarvede sværdet i Østerleden nord for den brændende by (bygd?), hvor jeg så Bjarmerne flygte; mændenes forliger erhvævede sig ry på det tog; den unge konge havde en kamp på Divinas bred.

I dette verset kan man lese om Gråfjells fortsatte kamper i Sverige. Igjen finner man at fyrsten anvender sverd og at han rødfarger sverdet i fiendens blod. «...nord for den brændende by» kan sikte til en by som allerede har blitt beseiret av fyrsten. Sverdet er knyttet tett sammen med fyrsten som person i dette verset. Dette kan igjen vise til at man hadde en forventning til at kongen skulle anvende sverd.

7. Krigeren, som havde mod til at rødfarve marken i mændenes blod, sagde det om kraft vidnende ord - den vidtherskende Harald bød sin hird at drage sværdene til kamp: det kongens ord syntes søkrigerne berømmeligt.

I dette verset finner man igjen *rødfarget*, men denne gangen er det ikke satt sammen med sverd. Man kan lese at Harald ber hirden trekke sverdene sine til kamp. Hirden var som kjent kongenes profesjonelle krigere. Det at hirden var utstyrt med sverd, kan vise til at kongen var gavmild samtidig som kongen også var omgitt av dyktige krigere som alle var verdige et sverd.

8. Landets beskytter, der værgede sig overmåde tappert mod mændene, lod derefter dei skarpslebne sværd suse.

Den siste beskrivelsen av sverd man finner hos *Glúmr Geirason* er i vers 8. Igjen finner man at skalden anvender et deskriptivt språk i omtalen av sverd. «Skarpslebne» viser til at «landets beskytter» hadde forberedt seg til kamp.

Oppsummering av Perioden 900-950

Skaldediktene som har blitt analysert for perioden 900-950 sier noe mer om sverdets posisjon enn i den foregående perioden (800-900). Det forekommer derimot også likhetstrekk for periodene, der man blant annet bruker «rødfarvede» og plasserer sverd i kontekst med fyrsten eller herskeren. Det som utmerker seg i denne perioden er at man ser en sammenkobling av «kriger» og «sverd», noe som kan indikere at sverd ikke lenger bare er et våpen for fytser og konger, men at det nå ble satt i kontekst med dyktige krigere. Dette blir særlig tydelig i diktet til *Glúmr Geirason* om Håkon Gråfell og setningen om «...*Harald bød sin hird at drage sværdene til kamp*». Sverdet ser fortsatt ut til å bli høyt verdsatt av skadene og de forbindes med dyktige krigere og verdige herske. At *hirden* til en konge var utstyrt med sverd kan vise kongens gavmildhet og at kongen tok utrustning av sine menn seriøst.

En annen ting som ser ut til å være viktig for skaldene var gode forberedelser til kamp (og derav godt vedlikehold av våpen): «*Lod derefter dei skarpslebne sværd suse*». Dette kan tolkes som en dramatisk effekt, men kan også være en bekræftelse til publikum om at det ikke var amatører man kjempet mot. Man finner også at skaldene retter fokus mot utseende til sverd. Vi kan lese om sølvpydede sverd og hvor blanke sverdene var. Et sverd som var prydet kan ha hatt høy posisjon hos skaldene ettersom dette nok har vært et tegn på posisjon og rikdom. Sverdet plasseres av skaldene i denne perioden stort sett i kontekst med fyrster eller konger i kamp. Denne sammenkoblingen gjør at sverdet blir presentert som et våpen som er viktig for en hersker og perioden sammenkobler også sverdet med seier.

Perioden 950-1000

Kormákr Ogmundarson - *Lausavísur*

Kormákr Ogmundarson var en islandsk skald der man har materiale fra ca. 930-970. Hans *lausavísur* inneholder alene 24 benevnelser av sverd. Selv om det vil være utfordrende å gi en helhetlig kontekst for alle hans *lausavísur*, kan materialet som foreligger bidra til å gi et godt innblikk i sverdets posisjon i skaldediktningen. Derfor vil det nedenfor bare tas høyde for hva som står i selve diktet og ikke kontekstualiseres noe utover det som står i verset. Dateringen

for *lausavísur* er omkring 955 til 970. *Lausavísur* finnes i *Kormáks saga* som stammer fra Island på 1200-tallet. Sagaen har *Kormákr Ogmundarson* ulykksalige kjærlighetshistorie til *Steingerd Torkelsdatter* som tema.

16. Mine fjender, en ringe bondes sønner, sidder inde og hvæsser deres sværd; ikke vil de blive mine banemænd; og hvis de to angriber mig ene ude på den vide mark, er det som om hunfår angreb en hensynsløs ulv på livet.

Fienden sitter inne og sliper sverdene, men en «ringes» bondesønner. Dette viser at sverdet er blitt mer allmenngjort. Videre kan man lese at de også var i gang med forberedelser eller at de «...hvæsser deres sværd...», noe som kan indikere at de var erfarne krigere som forberedte seg til kamp.

25. Jeg har skullet bringe dig, Skegge, dit ægbrustne sværd — våbnet bed ikke — ; tilvisse blev sejren deres; men jeg var ikke skyldig i den gang (det udfald), jeg havde til at kæmpe for møen; sejr blev der ikke (mig) forundt i kampen.

I verset vises det til sverdet som var «ægbrustne», altså rustent, og at det derav ikke *bet*. Fortelleren påpeker at det ikke var hans feil at utfallet ble tap. Fortelleren viser her til at våpenet hans ikke var vedlikeholdt og dermed var rustent noe som ga han et handikap i den kommende kampen og som til slutt førte til tap. Sverdet er hovedobjektet i verset og fortelleren mener at sverdet gjør at han ikke kan prestere opp til det potensialet som er mulig på grunn av sverdet dårlige forfatning.

26. Jeg har gået på holm for at kæmpe med Berse, kvinde; jeg ventede mig fordel deraf; men Skegges navnkundige, drabsæggende sværd brast i hånden på mig; det har mistet mange gode egenskaber.

I vers 26 finner man en fortsettelse på skaldens beretning om det dårlige sverdet. Skalden beskriver hvordan sverdet «brast» i hånden hans. Det fremgår fra verset at skalden nærmest virker oppgitt over at er sverdet, som engang kan ha vært så storslått, kan ha blitt så neglisjert.

27. Det var ikke et sværd med usvigelig æg, Skegge bragte mig til kampen, der er ingen böjelig kraft i sværdet; (dog) bed Skofnung Hviting itu nedenfor hjaltet; jeg har brudt et hult skår i det (nu) skårede sværd.

Skalden fortsetter sin beretning av det uhandterlige sverdet og hvordan det ikke vil bøyes (som et resultat av den dårlige standen på sverdet). Skalden bemerker allikevel at han på

tross av den dårlige forfatning klarte å delta i kampen. Det fortelles også om hvordan sverdet fikk et skår eller hakk i seg under kampen.

28. Mit sværd opnåede ikke meget i kampen, da jeg huggede det; sværdet svigtede i kampen; sværdet klang hæsliig, da det mod sin vilje måtte gå ud af sin skede.

Skalden viser til sverdets dårlige forfatning, som ikke fikk utrettet så mye i kamp. *Kormákr Ogmundarson* viser også til at sverdet var så gammelt at det «klang hæsliig» da det ble dradd ut av sliren.

30. Dadl mig ikke, kriger, fordi jeg var sen til at bringe dig sværdet; jeg fremfører mit vers for dig; man kan ikke modstå menneskenes skæbne, Skegge; dit sværd har været i kamp under heden.

Skalden poengterer at sverdet som skulle bli overlevert har vært i kamp. «*dit sværd har været i kamp...*» kan vise til at sverdet har vunnet ny heder for dets eier og at det derfor har fått forhøyet status.

31. Jeg syntes jeg holdt mit blodgriske sværd (kraftig) frem i kampen, kriger, men det kunde ikke gabe med sin drabsmund mod manden; jeg tænker på hende, kvinden.

Kormákr Ogmundarson evaluerer sin egen innsats og sier han deltok der kampen var hardest. Men det «blodgriske» sverdet kunne «ikke gabe». Som er en *kenning* for ulv og ulv en *kenning* for sverd.

50. Jeg har gået på holm, kvinde; du skal ikke hindre mig i at kæmpe for tredje gang; jeg farvede ikke sværdet rødt i blod i denne holmgang; jeg tror heksen gjorde mit sværd sløvt.

I vers 50 fortelles det om hvordan en kvinne prøver å hindre fortelleren fra å gå i kamp en tredje gang. Det fortelles at sverdet ikke ble farget rødt i blod og at det kunne være en heks som stod bak denne ulykken.

53. Kriegeren lod et rustent sværd svinge over mig; lad ham rase som den elendige han er — jeg digter en vise —, tilvisse truede mig ikke nogen fare af den kamp; det anfald af spåkvindens mand blev til spot (for ham).

I vers 53 omtaler skalden hvordan motstanderen hadde brukt et rustent sverd mot han. Ser man bort ifra at skalden kaller motstanderen «*elendige*» og at motstanderen «... *truede mig ikke nogen fare af den kamp ...*». Kan det indikere at fortelleren vil håne sin fiende enda mer,

ved å påpeke at han ikke engang hadde et skikkelig sverd til disposisjon. Man kan også tenke seg at fortelleren håner motstander for manglende kunnskap om hvordan man tok vare på våpen.

54. Den gamle lede heks sløvede sværdet for mig i kampen; (derfor) lader jeg nu bagefter nidet bide krigeren; sværdet duede ikke, da jeg havde i sinde at angribe ham; den modløse usling fik i samme grad svagere hug, skönt de var ført med fuld kraft (fra min side).

I vers 54 kan man lese at fortelleren var i kamp og at sverdet hans fremstod som sløv (noe han skylder på en heks). Ut ifra verset kan man lese at fortelleren var sløv i begynnelsen, men at motstanderen mistet noe av iveren i sverdhuuggene sine ettersom kampen utspilte seg. Sverdet er også sentralt plassert og særlig hvordan sverdene oppfører seg i kamp er viet en viktig plass.

55. Jeg måtte bøde en ring — du har för måttet betale — for (hver af) to halsomfavnelser af den lyse kvinde; to dyrere kys kunde ikke møde den sværdbevoebnede mand (mig); jeg har fået tab for de glade samtaler.

I dette verset kan man lese at hovedpersonen har måttet «bøde» eller betale bot for to «halsomfavnelser». Fortelleren klager over at det var de to dyreste kyssene som kunne tilfalle en sverdbærende (kriger) som han.

62. Jeg opnåede ikke, uagtet jeg for er bekendt för kampe, at sværdet skulde volde min død, kvinde; jeg vil ikke undgå dødsqualen (på sygelejet), ti (så mange) andre krigere dør på affældighedsiejet; en sorg (elskov) rører mit hjærte.

I dette verset fremgår det at hovedpersonen nærmest søkte å falle i kamp, noe han ikke klarte å oppnå. Han sier imidlertid at han heller ikke vil unngå en langdradd død på sykeleiet, fordi han er forelsket. Fortelleren viser til at han nærmest forventet at sverdet skulle forårsake hans død. Sverdet stod dermed sentralt i denne skaldens og krigerens liv.

63. Din mand, du kloge kvinde med den smukke arm, var ikke hos mig en morgen på Irland — sværdet blev rødfarvet for at erobre guld —, da sværdet sang over mit hoved, kvinde, og det varme blod faldt på ravnens næb.

I vers 63 adresserer fortelleren en kvinne. Han forteller om når han var i Irland og brukte sverdet for å erobre gull. Igjen kan man lese at «rødfarvet» blir brukt for å beskrive hvordan alt blodet farget sverdet. Videre viser også fortelleren til hvordan sverdet ble svingt over hodet og hvordan varmt blod falt på «ravnens næb.».

64. *De dybe sår blodström bruste på øren udaf sværdets hug (huggets sår); jeg bar det blodige sværd sammen med brave mænd; da bar krigerne de brede sværd, kvinde, og dog skal jeg (nu) dø strå døden.*

Til slutt i *Kormákr Ogmundarson – lausavísur* finner man omtale av sverd i vers 64. Her fortelles det om hvordan blodet strømmet etter et sverdhugg. Fortelleren påpeker at han kjempet med tapre menn og hvordan han bar et blodig sverd. Dette viser at forteller var en del av kampen. Det fortelles også at den gang dette skjedde så bar krigerne de «brede sværd». Om brede sverd i dette tilfellet kan være en referanse til tveeggedesverd er noe usikkert.

Gisli Súrsson - Lausavísur

Neste dikt, eller dette tilfellet verssamling, som skal analyseres, er *Gisli Súrssons – Lausavisur*. *Gisli* opplyses av Jónsson å være norsk, men innvandret til Island. *Lausavisur* er datert rundt 978. Første referanse til sverd forekommer i vers 1 i *Súrssons Lausavisur*:

1. *Sværdet for frem, jeg huggede til Skegge.*

Dette verset er noe spesielt, ettersom det opplyses å være et tilsvarende på *Holmgöngu-Skeggis kvad*. Likeså fremt finner man at verset inneholder sverd. Sverdet blir i verset hugget mot «Skegge».

2. *Den høje flamme spiller over vort hus; der er et stort bål — ; raven vil glæde sig over sligt og ulvene finde føde derved; jeg har for prøvet de hårde sværd på mine fjender, uagtet der var mindre grund tilstede; dine lidelser, min fader, vil afgive stof til kamp.*

I vers to finner man at fortellerens hus er truet av brann eller at det brenner. Det blir også fortalt at raven vil glede seg over dette og at ulven vil finne føde, noe som kan vise til at fortellerens hus ikke bare brenner, men at det også har blitt angrepet og at flere personer har blitt drept. Sverdet blir omtalt når det fortelles at hovedpersonen har prøvd sitt harde sverd mot fienden. «Hårde sværd» kan sikte til at sverdet var i dårlig forfatning og at det var blitt neglisjert som følge av at tiden tann.

7. *Jeg falder ikke ved hvert et ord, der bliver sagt; krigeren (jeg) har med sværdets blodfyldte mund (æg) udført mange mænds drab; vi forholder os ganske rolig, uagtet manden ligger segnet (dræbt); disse folk er grebne af uro.*

I vers syv ser man at sverd blir omtalt i forbindelse med at hovedpersonen forteller at han har forårsaket mange menns drap med sverdet. Det at hovedpersonen forteller at han har bevirket manges drap med sverd kan vise til at hovedpersonen er en kriger av natur og at han sier at det er mange er selvsikkert over hvor dyktig kriger han er.

19. Endnu har jeg fortalt krigerne om min dröm, kvinde, om min død; der manglede mig ikke ord; krigerne, de krævere af det hvasse sværd, som gjorde mig fredløs, er værre stillede (vil få en ulykke), hvis jeg vredes nu.

I vers 19 ser man at sverd på nytt nevnes, denne gangen i sammenheng med at dikteren forteller krigerne om en dröm som skildrer hans død. Videre fortelles det at krigerne vil ha det vasse sverd som gjorde hovedpersonen fredløs. Sverdet ser her ut til å være en *kenning* på livet. Hovedpersonen sikter til at om krigerne vil ta fra ham sverdet, så må de ta det fra han når han er død.

21. Hvem ved, om ikke Gisle trækker det skarpe sværd ud af skeden — mændene (jeg) vil erfare lejlighed til handling —, eftersom krigerne fortæller mig fra tinget, at Torkel er dræbt; jeg udfører dåd til min død.

I vers 21 er sverd igjen nevnt. I verset undres det på om Gisle vil trekke sverdet sitt til kamp. Sverdet beskrives her som skarpt noe som kan vise til at Gisle er forberedt på kamp/forventer problemer ettersom han har tatt seg bryet med å slipe sverdet.

30. De kunde ikke ødelægge skjaldens skjold med det rungende sværd; skjoldet kom mig til nytte mod sværdet — jeg fik mod —, for end de, der vil volde min død, fik mig overmandet; kampbulderet lød højt.

Hovedpersonen forteller her om hvordan han beskyttet seg med skjold mot sverdene. Selv om sverdet nevnes som våpen i dette verset finner man at skalden har tillagt skjoldet stor nytteverdi. Om det er en hyllest til skjoldets robuste natur og at det er vellagd, eller om det er et stikk til motstanderne for å ha dårlige sverd er noe uklart.

31. Jeg overvandt én, förend krigerne fik mig såret; jeg gav ravnens føde; sværdsæggen skar efter egen lyst læggene itu; manden mistede sine ben; det var mandshæder.

I vers 31 leser man om hvordan hovedpersonen brukte sverdet til å hogge vekk benene til motstanderen før han selv ble såret. Sverdet skar inn i leggene til fienden etter egen lyst. Dette kan indikere et vellaget sverd eller være en referanse til samtidens oppfattelse av at sverd hadde sin egen vilje.

33. Jeg drömte, at krigeren med sit hvasse sværd fik blodet til at flyde over bægge mine skuldre, kvinde, og at livets herlige håb for mig formørkedes ved den bitre strid, kvinde; således vil jeg (dog) opnå en Undring for mine strabadser.

Hovedpersonen har i dikt 33 drømt at han blir angrepet med et skarpt sverd. Det fortelles at «krigeren med sit hvasse sværd fik blodet til at flyde over bægge mine skuldre...» noe viser til at hovedpersonen drømte at han mistet hodet.

34. Jeg drömte, at krigerne huggede af mig bægge arme med sværdet; jeg fik svære sår; videre drömte jeg, at mit hoved kløvedes ovenfra af sværdsæggene, kvinde; sværdet gabede over min isse.

Vers 34 er et noe makabert vers. Fortelleren beskriver hvordan han blir angrepet og videre partert av en kriger. Han forteller også hvordan sverdet splitter hodet hans. Selv om det ikke er så mye å si om sverdets posisjon i dette verset, så er det fortsatt verdt å merke seg at sverdet er sammenkoblet med ordet kriger.

37. Den skønne kvinde, som er min fryd, skal spørge tapper færd hos sin ven, der er kampmodig; jeg er ved godt mod, selv om de vel hamrede (tynde) sværdsægge sårer mig: den standhaftighed gav min fader sin son.

I siste vers kan man lese at kvinnen skal løpe til vennen sin etter hjelp. Hovedpersonen selv er ved godt mot selv om han er blitt såret av sverdene. Det man kan lese ut ifra verset er at sverdsegget er tynt, noe som kan referere til at man nå har gått over til spisse sverdsspisser og ikke de innhyllede sverdtuppene.

Vellekla

Einar Helgason Skálaglam var en islandsk skald som skrev *Vellekla*. Han virket på slutten av 900-tallet. Diktet som skal analyseres ble diktet til *Håkon jarl* om slaget ved Hjørnungvåg og videre om kampanjen til Håkon i Danmark. *Vellekla* kan tolkes til å bety «gullmangel». Diktet finnes ikke i sin helhet, men man finner at store deler av versene er bevart i sagaer som *Heimskringla*, *Fagrskinna*, *Den yngre edda* og *Jomsvikingenes saga*. Jónssons daterer selve diktet til omkring 986. Ordet sverd forekommer to ganger i diktet, i vers 10 og i vers 11.

10. Jeg frembærer lovord for den hævn, søkrigeren tog for sin fader; han voldte det dragne sværds klang.

I vers ti fortelles det at sjøkrigeren har tatt hevn for sin far. Man kan så lese hvordan sjøkrigeren frambrakte sverdet klang. Sverdet blir omtalt i siste halvdel av verset og er igjen knyttet opp mot sjøkrigeren som, i dette tilfellet, er *Håkon jarl*.

11. Spydregnen faldt videnom på hersers liv; den kamplystne kriger forøgede antallet af Odins mænd, og skibenes styrer lod den livkolde sværdstorm vokse mod odelsbøndernes liv i kampen.

I vers elleve finner man også ordet sverd. I dette verset fortelles det om et slag hvor spydene «regnet» over fyrstens liv. Man blir fortalt at fyrsten «forøgede antallet af Odins mænd» som viser til at krigeren drepte mange menn. Videre fortelles det om hvordan «skibenes styrer» lot sverdstrømmen vokse i takt med odelsbøndernes liv. Det fortelles om en intens sjøkamp hvor det var en rekke høytstående deltakere. Spyd og sverd er de to våpnene som er nevnt i dette verset. Spydene ser ut til å ha blitt brukt innledningsvis i kampen. Derimot kan man lese at «*skibenes styrer lod den livkolde sværdstorm vokse mod odelsbøndernes liv i kampen.*». Ut ifra denne setning kan det virke som om den som hadde kommandoen ventet med å sende inn sine beste krigere, som har brukt sverd som våpen. Dette kan ha reflektere en oppfatning om at bare de beste krigerne var verdig å bruke sverdet som våpen.

Þorleifr jarlsskáld Rauðfeldarson – Lausavisur

Þorleifr jarlsskáld Rauðfeldarson var en Islandsk skald som levde på slutten av 900-tallet. Det foreligger begrenset informasjon om Torleif Jarleskald. I hans *lausavisur* er sverd omtalt seks ganger. Den første referansen til sverd forekommer i vers 2:

2. Jeg rødфарvede sværdet i krigerens blod, fader!; sværdet tog til at brøle i kampen; jeg fældede krigeren med sværdet under ørnens klør; den farlige kamp var hæftig mellem fjældene.

I vers to finner man tre nevnelser av «sværd». Innledningsvis ser man at hovedpersonen forteller at han har farget sverdet sitt i krigernes blod og at sverdet brølte i kampen. Om omtalen av «krigere» er en spesifikk referanse til at de han drepte kunne anses som profesjonelle krigere eller om dette er en generell omtale av alle som deltok i krig er noe usikkert. Siste omtale kommer når hovedpersonen forteller at han brukte sverdet til å drepe krigeren under ørnens klør. Dette fremstår som en *kenning* for ørn og det igjen er en *kenning* for sverdet og dets skarphet.

3. Manden (Karl) sagde, at jeg ikke skulde undgå hans hævn; brav er den, som vil udføre kamp; og vi (jeg) vil bevæge det kampprøvede, gode sværd; og krigeren (jeg) bider sig i overlæben med sværdet liggende over sine knæ.

I vers tre kan man lese at hovedpersonen blir utfordret til kamp. Han blir også «oppfordret» til å ikke unngå hevnen til sin fiende. Dette kan anses for å være hån mot hovedpersonen, ettersom det å unngå kamp ville bli sett på som feigt. Hovedpersonen selv sier at han vil bruke sitt «kampprøvede, gode sværd» til å kjempe. Dette kan være for å påpeke at han ikke er feig og at han er en erfaren kriger. Videre skildres det at hovedpersonene må bite seg i leppen for å holde seg i ro og at han har sværdet liggende over knærne klar til bruk. Sværdet er gitt en sentral posisjon i dette verset ettersom fortelleren knytter sammen hans status som kriger og sværdet.

4. Her sidder jeg og hvæsser mit sværd, medens vore fjender umuliggør os at få mad; vi, unge af alder, har bægge vort leje ude i klippehuler, som kun lidt nyder godt af solen; det glæder os ikke.

I vers fire kan man lese at hovedpersonen sliper sværdet sitt, mens fienden «*umuliggør os at få mad*» noe som viser til at de bli beleiret. Derimot fortelles det at hovedpersonen selv har vært i slike situasjoner før og at selv om de får litt sol så er ikke dette til glede for noen av de to.

Óláfsdrápa (erfidrápa)

Hallfreðr Óttarsson Vandræðaskáld var en islandsk skald. Hallfred virket på slutten av 900-tallet. Han er nok mest kjent for å være skalden til Olav Tryggvason. Hallfred skrev to dikt om Olav. Det første diktet er *Óláfsdrápa* og dateres til ca. 996 og det andre er *Óláfsdrápa (erfidrápa)* og dateres til ca. 1001. Sistenevnte er diktet etter kongen døde, og det er dette diktet som analyseres her.

5. En overmåde talrig hær angreb skibet, hvor den ene (første) holdt op, men den kraftige konge forsvarede det mod Danerne med sværdene; dér faldt flere af mine bedste venner hos den søkriger; jeg fik stor sorg deraf.

I dette verset er Olav under angrep fra en mer tallrik hær. Det fortelles om hvordan kongen forsvarte seg med sværdet mot danskene. Sværdet er i dette verset bundet opp mot den kraftige kongen.

6. Krigeren kløvede med sit sverd i syden de hårde hjærneskaller på mændene; han gik heftig frem på skibet; kongen forstod at rødfarve sverdet i kampen; mangen en kriger lå bidt af sverdsæggene.

I vers 6 finner man sverd omtalt tre ganger. Innledningsvis fortelles det at krigeren (Olav) påførte fienden hakk i hjelmene. Videre fortelles det at kongen «forstod at rødfarve sverdet» i kamp. Det skalden sikter til her, er nok at hadde blitt sett ned på om kongen ikke deltok i kampen. Avslutningsvis i verset fortelles det at mange krigere ble påført skader eller sår av sverdeggen. Sverdet opptar i dette verset en viktig plass ettersom det fortelles om herskeren. Igjen ser man at konge og sverd sammenkobles og at det var viktig å påpeke at kongen visste hvordan man brukte sverdet.

8. Sværdene fremsagde love, tilstrækkelige til mændenes død; livet endte hurtig for mændene ved kampen.

I vers åtte fortelles det at sverdene fremsa lover. Dette viser at skalden mener at sverdene var et opphøyet krigsredskap som kunne avgjøre en persons skjebne. Det kan også innebære at «sværdene» her var kongen og hans hird som utøvde dom over fienden.

14. Man vilde næppe have kunnet rydde det lange skib under den mægtige fyrste — blodet strømmede ned på Ormens letbøjelige side —, sålænge den herlige konges venner kunde føre forsvaret med sverd ombord; det mandskab opførte sig bravt i kampen.

I vers 14 av *Ólafsdrápa* (*erfidrápa*) fortelles det at kampen var så intens at hele dekket på skipet til Olav Tryggvason var tildekket av døde kroppar. Skalden forteller at kongens venner kunne stod imot så lenge de kunne ved hjelp av sverd. At kongens venner var utstyrt med sverd kan fortelle oss to ting: at kongen var gavmild mot sine venner og at kongens venner var hans hird og sådanne dyktige krigere.

15. Det er fornøjeligt for mænd (mig) at spørge omhyggelig om det — der var en heftig kamp sydfor havet; sværdene bed de dødsdømte mænds bryst — hvem af heltene krigerne sagde havde fulgt Olaf taprest; jeg digter med omhu et kvad.

I vers 15 ser man igjen at skalden beskriver kampen intensitet. Skalden forteller at det var fornøytelig å spørre hvem som hadde fulgt Olav taprest. Om sverd kan man lese at sverdene bet (stakk) de dødsdømte mennene i brystet. Igjen omtaler skalden kongens følge og hvordan de bar sverd. Det fremstår også som om de som bar sverd var dyktige krigere, ettersom det tales om hvem i følget som fulgte Olav taprest.

17. Krigeren lod kampen blive hård ved sværdet på det brede sund ved Holmen; før end Erik erobrede Ormen og vandt sejr, dyppedes mangt et skud i blod ved Olaf.

Det siste verset av *Óláfsdrápa (erfidrápa)* som inneholder ordet sverd er vers 17. Her fortelles det om hvordan Olav lot kampen bli hard ved hjelp av sverdet. Før Olav tapte kampen felte han også mange menn. Som vist ovenfor påpeker skalden hvordan kongen fortsatte å felle fiendene med sverdet helt opp til hans død. Noe som kan tolkes som en hyllest til kongen som en god kriger.

Oppsummering av perioden 950-1000

Den kvalitative analysen viser at det i perioden 950-1000 fortelles om sverd i andre kontekster enn hærslag. I denne perioden ser man også at diktene ikke bare fremstiller sverdet i kontekst med fyrster, konger og krigere, men også bønder og vanlige folk. Dette kan være en indikasjon på at sverdet ikke lenger bare er knyttet opp mot profesjonelle krigere eller velstående mennesker. Samtidig ser man også et økt fokus på standen til et sverd. Det fortelles mer om kvaliteten på sverdene og hvordan sverdene oppførte seg i kamp. Kvaliteten kom ofte også til uttrykk i kampen gjerne gjennom setninger som «sverdet bet ikke» eller at «sverdet klang hæsliig.» At sverdet var dårlig, ville også innvirke på krigerens innsats og evner i kamp. Som en følge av dette, blir det viktig for fortellerne å poengtere når et sverd er av dårlig kvalitet for å forsvare sin ære. Det fremgår også for perioden at vedlikehold av sverdet er sentralt for samtiden. Til slutt, kan man lese ut ifra diktene at det virker som sverdets posisjon i samfunnet er befestet som det beste våpenet å bruke. Samtidig gis det inntrykk av at hvis man var i besittelse av eller eide et sverd så ble man ansett som kriger.

Perioden 1000-1050

Håvardr halti isflráingr - Lausavisur

Håvardr var en islandsk skald som virket omkring år 1000. *Lausavisur* som skal analyseres er datert til omkring 1002-1003. I *lausavisur* finner man syv forekomster av ordet sverd.

1. Jeg har ikke fået synderlig blund i mine öjne — den brave svend segnede under sværdsæggene —, siden krigerne gjorde rask den hårde kamp med sværdet, da de lod Olaf falde ganske sagesløs.

I første vers kan man lese at hovedpersonen ikke har fått sove skikkelig. Men at den tapre svennen segnet om under sverdseggen. Krikerne gjorde også kort prosess i slaget med sverdene, noe som gjorde at Olav falt. Ut ifra verset kan det fremstå som hovedpersonen og hans følge var modige, men at de ikke var regelrette krigere.

3. Jeg tænker på at holde mit løfte og fede ravnene; den flyver hungrig foran ørens tange; jeg ved, Halgrim, at vi vil alle få held med os pårejsen; sværdene vil gjalde; det er meget passende.

Vers tre starter med et løfte om å mate ravnene. Fortelleren ber så om at de får hell med seg på reisen. Det opplyses om at « ...sværdene vil gjalde...» som viser til at det forventet å måtte kjempe på reisen. Sverdet ser ut til å ha en sentral betydning når det fortelles om den kommende reisen noe som kan indikere et tokt, selv om det ikke eksplisitt nevnes.

4. Jeg kløvede manden ned til kindtænderne; jeg lod ét hug ramme manden over øjnene; jeg så ikke, at det ringmærkede sværd veg (viste sig ikke sterkt nok); jeg så (derimod) den hårde kriger falde; Gunnloge (eller: sværdet) rungede.

I vers fire er hovedpersonen midt i en kamp om liv og død. Fortelleren slår mot hodet til motstanderen med sverdet. Men sverdet er ikke sterkt nok. Det opplyses sverdet var ringmerket, noe som kan vise til at sverdet var laget med en stor garde for å beskytte sverdhånden. Senere i diktet kan man lese at «*Gunnloge rungede*» og at dette igjen betyr sverdet. Det at sverdet har blitt tildelt et eget navn, styrker oppfatningen om at sverdet er ansett å være av høy verdi og da laget av en fornem smed.

6. Gerdis' søn (Eyjolf) trængte raskt frem, da han angreb mændene; jeg har hørt, at den raske svend svang det skarpe sværd; endnu mindedes Eyjolv, krigeren, kampen, over for mændene, idet han tog hævn over krigerne.

I vers seks kan man lese at Eyjolf kjempet tappert når han møtte fienden. Eyjolf var utstyrt med et sverd. Det at Eyjolv enda minnes kampen mot disse mennene er en god indikasjon på at han overlevde kampen.

13. Det ord vil komme vesterpå til Isefjord og mændene dér - sværdet rødfarvedes i sårene —, at krigerne begav sig hinsides fra til kampen', i Valbrandssönnernes öjne bliver der ikke meget for stort (vanskeligt).

I vers tretten fortelles det at «ord vil komme versterpå...», som viser til at historiene om kampen vil nå Isefjord. Det vil da fortelles at sverdet ble rødfarget, noe som viser til at det som

svingte sverdet gjorde en god innsats. Det fortelles at krigeren «... begav sig hinsides fra...» til kampen. Dette kan innebære at krigeren var langt unna da han hørte om kampen.

Eiríksflokkur

Halldórr ókristni, eller Halldor Ukristne, var en norsk skald som virket rundt år 1000. *Eiríksflokkur* omhandler slaget ved Svolder. Diktet er datert til ca. 1010.

2. Önernes udmærkede konge (Ol. Tr.) kom sydfra med syvti krigsskibe og ét — krigeren rødfarvede sværdet i kampen —, da Skåningernes jarl havde samlet skibene til møde. Freden brødes mellem mændene.

Vers to forteller at kongen kom syd fra med mange skip. Krigeren, eller kongen, rødfarget sverdet sitt i kamp.

4. De skarpe sværd begyndte deres gang omkring på Ormen den lange; mændene brød freden, hvor de guldprydede spyd gjaldede længe; man sagde, at svenske mænd og danske krigere fulgte tæt ved ham sydpå i den skarpe strid.

Vers fire forteller om at sverdet «begyndte deres gang omkring på Ormen». Skalden indikerer her er at mennene som bemannet skipet gjorde seg klar til kamp. At sverdet er det våpenet som blir brukt for å annonsere at kampen startet, kan fortelle oss at skalden anså sverdet for å være det fremste blant våpnene.

7. Vendernes skibe kom langvejs fra til kampen og de tynde økser gabede med deres jærnmunde mod mændene; der blev sværdgny på søen; den herlige hövding kæmpede — örnen sled i ulvenes føde — mange tog flugten.

Vers syv forteller at venderne deltok med økser som våpen i slaget og at det ble sverd-gny på sjøen. Sverd-gny er en referanse til bråket våpnene lagde da kampen tok til. At fortelleren velger å vektlegge at det var sverdet som stod for bulderet i kampen, kan vise til at skalden anså sverdet for å være det overlegne våpenet.

Erfidrápa Olafs Helga

Sigvatr Tordarson var en kjent islandsk skald. Sigvatr er den mest kjente skalden som tjente under Olav den hellige. Sigvatr Tordarson ble født 995 og døde i 1045. Det foreligger totalt 160 vers av Sigvatrs dikt. De mest kjente diktene fra Tordarson er *Víkingarvísur* og

Erfidrápa. Erfidrápa har fokus på Olav Haraldsson som konge og i tiden etter han døde da han fikk helgenstatus. Versene fra Erfidrápa som inneholder ordet «sværd» skal nedenfor analyseres. Diktet er datert til omkring 1040.

4. De som ofte foretog plyndringstog bød den stolte konge det røde guld for at frikjøbe sig for straf, men kongen nægtede det; han bød at afskære deres hoved med sværdet; mændene fik en åbenbar straf for deres ran; således bör et land værges mod anfald.

I første vers finner man at skalden taler om når Olav ble tilbudt «det røde guld» for å frikjøpe seg straff etter de hadde vært på plyndringstokt. Det røde gull er her en referanse til gullet som ble skaffet ervervet under plyndringstoktet. Olav sier nei og befaler at de anklagede skal få hodet kappet av med sverd. Det virker som om sverdet blir omtalt som en forlengelse av kongen i dette verset. Konge er sverdet og sverdet er kongen.

6. Det viste i høj grad kongens magt, at landets bevogter kappede hovedet af et stort antal vikinger med det hvasse sværd; Magnus' gavmilde fader vandt et utal af sejre og jeg siger, at enhver sejr forøgede Olav den digres hæder.

I vers seks hører man hvordan Olav brukte sverdet til å kappe hodet av «...et stort antal vikinger ...». Verset hyller Olav som en dyktig kriger og det fortelles at han bare økte sin heder når han vant slag. Sverdet er igjen omtalt som et skarpt sverd. Dette viser til at Olav vedlikeholdt sverdet og dermed var en kriger som visste hvordan man tok vare på sitt viktigste redskap.

9. Det er mig en bitter sorg, at kongen havde for lidt mandskab østfra; den konge knugede det guldoviklede sværdgreb ; af den grund fik bønderne sejr, fordi de var dobbelt så mange; det bevirkede kongens uheld; jeg gor ingen af parterne bebrejdelser.

I vers ni finner man en referanse til slaget ved Stiklestad. Skalden synes det er trist at Olav ikke hadde flere menn til disposisjon. Dette var denne faktoren som gjorde at «bøndene» vant slaget. Verset nevner også Olavs gullomviklede sverd. Det interessante med dette er at det er første gang man eksplisitt hører om et sverd som er prydet på denne måten, i skaldedikt.

14. Det blodige sværd rødfarvede i mandens hånd skjoldet i kæmpernes blod, hvor folket angreb den herlige folkekonge, og kongen, dygtig i jærnlegen, lod det rødbrune sværd findes i Indtröndernes hoveder.

I vers 14 forteller skalden at sverdet ble brukt til å rødfarge Olavs skjold i blodet til fienden. Videre fortelles det hvordan folkekongen ble angrepet av folket. Det fortelles også hvordan Olav var en så dyktig kriger at han felte en rekke av fiendene sine fra Trøndelag.

16. Den gavmilde konge mærkede selv bedst, hvorledes de troldkyndige Finners kraftige trolddom reddede den overmodige Tore, da den gavmilde fyrste slog med sit guldprydede sværd Tore hund over skuldrene; det sløve sværd bed aldeles ikke.

Det 16e verset i *Erfidrápa Olafs helga* forteller hvordan «Finnerne» benyttet seg av trolddom, ettersom Olav sitt gullbeklede sverd ikke vil skade Tore Hund. Igjen nevnes det at Olav har et sverd som er brodert med gull. Vi vet at Olavs sverd hadde fått navnet *Bæsing*. Derfor virker det ikke umulig at sverdet var dekorert med gull.

27. Jeg efterlod hjemme, træt af kamp, sværdet det guldomviklede, som kongen havde givet mig, og gav mig i lag med den gode Romarejse, da jeg lagde det kostbare sværd, våbnet med sølvhjaltet, der stiller ulvens sult, og fulgte den viede stav (pilgrimsstaven).

Siste vers av diktet som inneholder ordet sverd er vers 27. Det fortelles at hovedpersonen hadde etterlatt et sverd utsmykket med gull hjemme, som hadde vært en gave fra kongen. Det fortelles også at sverdet hadde et sølvhåndtak. Man ser gjennom dette diktet at det er vanligere for konger og hans hirdmenn og bry seg om utsmykking av sverd. Dette er nok knyttet til kulturpåvirkning fra Sentral-Europa og i Olavs tilfelle kulturpåvirkning fra Novogrod.

Knútsdrápa

Óttarr svart eller *Ottar Svarte* ble født på slutten av 900-tallet. Det er noe usikkert når Ottar døde, men det foreligger ikke dikt etter 1027. Ottar var en aktiv skald og skal blant annet ha vært skald for Svein Tjuskjegg, Olof Skötkonung, Olav den hellige og Knut den mektige. Diktet som er gjenstand for analyse under, *Knútsdrápa*, er et lovkvad som Ottar diktet til Knut den mektige. Mesteparten av de bevarte versene finnes i *Knýtlinga* saga. Diktet omhandler en rekke slag som Knut utkjempet i England og ett i Sverige mot Olav den hellige.

8. Du stærke fyrste, du udførte skjoldbedækket krigs-gærning i Assatun; ravnen fik brunt bytte; fyrste, du tilkæmpede dig et stort navn med det store sværd næved og nordfor Daneskov; din hird fandt, at der var et (virkeligt, betydeligt) mandefald.

Man finner ordet sverd første gang i vers åtte i *Knútsdrápa*. Det fortelles om hvordan Knut kjempet. Det skildres at det var gjennom kamp Knut opparbeidet seg ry. Sverdet blir her omtalt som «det store sverd». Dette kunne vært en referanse til at Knut var en mektig mann og derfor var forlengelse var sverdet også storslagent, eller så kan det ha vært at Knut brukte et større sverd enn det som ble ansett for vanlig å bruke.

10. Endnu trængte du frem, hvor du gjorde sværdene sløve mod (ved hug mod) våbnene — buen gjaldede højt —; de kunde ikke forsvare kastellet, hvor (som) du angreb, og en ikke mindre sejr vandt du, søfarer, i kampen ved Temps; det ved ulvens kæbe.

Neste vers som inneholder ordet sverd er vers nummer ti. Her blir det fortalt hvordan Knut kjempet seg frem. Knut kjempet så hardt at sverdet ble sløvt som en følge av alle slagene han delte ut med sverdet.

Þórfinnssdrápa

Arnórr Þórðarson jarlaskáld var en islandsk skald og kjøpmann. Han ble født i 1012 og døde i 1070. Han reiste ofte til Færøyene som kjøpmann og diktet til jarlene der. *Þórfinnssdrápa* er diktet til Torfinn jarl. Av dråpen er det bevart 25 vers. Sverd forekommer 3 ganger i kvadet. Den første benevnelsen finner man i vers fem:

5. Fyrsten rødfarvede sværdets ægge i kampen; krigeren begav sig afsted før han var 15 år; ingen mand under himlen har vist sig, yngre end Einars broder, rede til at væрге sit land og uforfærdet til at erobre (et land).

Innledningsvis i verset kan man lese at fyrsten farget sverdet rødt i kamp. Sverdet knyttet igjen til fyrsten. Det som utmerker seg med dette verset er at skalden påpeker at «krigeren» eller fyrsten ikke var blitt 15 år, før han måtte dra ut i kamp. Det fortelles at ingen kan si at de gi i kamp like ung som fyrsten.

8. Kampen varede længe (idet man skød) med spyd; min herlige fyrste drev flugten uagtet han havde en mindre skare; det gik hurtig; ravnene skreg over den sårede hær; fyrstens (kongens?) mænd rødfarvede sværdene, før de faldt: han vandt sejr syd for Sandvig.

I vers åtte blir det fortalt at kampen varte lenge og det ble brukt spyd. Fyrsten drev fienden på flukt selv om han hadde en mindre hær. Fyrstens menn kjempet tappert med sverd før de falt og fyrsten gikk seirende ut av slaget. Når det er snakk om fyrstens menn, kan det være at man snakker om fyrstens hird ettersom det snakkes om mennene til fyrsten, som om de er direkte knyttet til han.

9. De skarpe ægge rødfarvedes i legemerne, hvor et sted hedder Torfnæs — , den unge fyrste voldte det; det var en mandag; dér sang de tynde sværd, hvor den til ting raske fyrste kæmpede syd for Ekkjal med Skotlands konge.

I det niende verset forekommer ordet sverd èn gang. Men det er også snakk om sverd innledningsvis i verset, da det fortelles om de skarpe eggene som ble rødfarget. Fyrsten bruke også sverdet senere i verset til å kjempe mot Skottlands konge. Sverdet er igjen knyttet tett opp til fyrsten. Dette understreker at sverd kan ha vært ansett for å være det eneste våpenet som var riktig for en hersker.

*15. Der stod en kamp, som Anglerne vil mindes og der vil aldrig holdes nogen større',
den gavmilde fyrste kom derhen med sin krigerskare; de tynde sværd bed for den gamle
Rögnvalds ætling syd for Man, men der styrtede kraftige folk ud i kampen.*

Siste forekomst av sverd finner man i vers 15. Man kan lese at fyrsten hadde bragt hæren sin til å møte Anglerne. Fyrsten og hans menn var utstyrt med tynne sverd. Dette kan være en referanse til fyrstens gavmildhet som nevnes tidligere i verset.

Oppsummering av Perioden 1000-1050

I denne perioden ser man klare referanser til sverd i kontekst av krigere, samtidig som det fortelles om sverd i kontekst med dyktige sverdkjempere. Det som utmerker seg for denne perioden er at det fortelles mer om sverdet og utsmykking av våpenet. I konteksten av gull- og sølv-utsmykkede sverd fortelles det også om kostbare og vellagede sverd. Skaldene har fortsatt fokus på kvaliteten til sverdet og forteller mer om selve utformingen på våpenet, for eksempel om det var tynt, bredt eller blankt. Det fortelles også om ringmerkede sverd, noe som kan tyde på at sverdet posisjon som krigsvåpen nå er så befestet at man har begynt å videreutvikle våpentypen eller at man har hentet inspirasjon fra utlandet.

Den kvalitative analysen av perioden 1000-1050 viser altså at sverdet nå begynner å bli utsmykket med sølv og gull. At skaldene velger å videreformidle at sverdene var kostbare, forteller oss at det var et symbol på status å ha slike sverd.

Perioden 1050-1100

Magnúsflokkur

Þjóðólfr Arnórsson var en islandsk skald som skal ha levd og virket i første halvdel av 1000-tallet, han døde i 1066. Tjodolv Arnorsson var hirdskald hos Harald Hardråde, men diktet også om Magnus den gode. *Magnúsflokkur* er et hyllingsdikt til den Magnus den gode. Diktet er

en beretning av hvordan Magnus dro fra Novogrod til Norge, og hvordan han vant kongemakten der. Diktet er datert til omkring 1045.

8. Kongen og jarlen førte for kort tid siden deres skjolde mod hinanden — dér fik mændene en hvas sværdleg —, så at krigerne ikke kunde huske en større kamp; hæren foranstaltede en kamp.

I vers åtte finner man den første forekomsten av ordet sverd. Man blir fortalt om hvordan kongen og jarlen møttes til kamp. Sverdet blir omtalt når det fortelles at mennene fikk skarp sverdlek. Det fortelles at mennene ikke kunne huske en større kamp. Sverdet er i dette verset nevnt i forbindelse med kongens menn, som nok refererer til kongens hær.

22. Jarlen flygtede derpå ud af kampen fra sit ryddede skib, hvor den kraftige Magnus gjorde det vanskelig for Sven at komme frem; hærkongen lod sværdsæggenn blive bedækket med blod; blodet sprøjtede på det hvæssede sværd; fyrsten tilkæmpede sig landet.

I vers 22 ser man to benevnelser av ordet sverd. Sverdet nevnes når det fortelles at Magnus gjorde det vanskelig for Sven å flykte fra kampen. Det blir fortalt at Magnus dekket sverdeggen i blod, som en følge av hvor mange fiender han drepte. Neste benevnelse kommer i beskrivelsen av hvordan fyrsten (Magnus) vant landet gjennom kamp. Sverdet beskrives som «*det hvæssede sværd*», noe som indikerer at sverdet var blitt slipt og var klar til bruk. Dette kan også være ett fortellergrep fra skaldens side for å vise at Magnus var klar til kamp for landet sitt.

25. Kampen holdtes med godt held som Magnus ønskede; krigeren giver mig lejlighed til at digte om sejr; Tröndernes konge rødfervede sværdet idelig; til gengæld fik han siden efter trende kampe fuldstændig overhånd.

Siste gang man ser sverd nevnt i *Þjóðólfr Arnórsson* – *Magnúsflokk* er i vers 25. Her kan man lese at kampen ble ført med godt hell og at skalden dermed fikk mulighet til å dikte om seier. Det blir fortalt Trøndernes konge kjempe vel og at han derav farget sverdet rødt. Sverdet blir også i dette verset knyttet opp mot kongen. Dette viser igjen at sverdet virker å være det eneste våpnet som er riktig for en konge.

Nizarvísur

Steinn Herdísarson var en islandsk skald som virket rundt midten av 1000-tallet. Han skal ha vært skald hos både Harald Hardråde og Olav Kyrre. Diktet *Nizarvísur* omhandler slaget ved Niså i 1062. Det foreligger også et dikt til om slaget kalt *Ulfsflokkur*. *Nizarvísurs* handling er satt til forberedelsene til slaget og selve slaget. Man finner *Nizarvísur* i Haralds Hardrådes saga av Snorre Sturlason og diktet er datert til 1062.

3. Harald gjorde det vanskelig fremkommelig for Sven foran elvens munding; der rejstes en modstand, ti kongen bad ikke om fred; kongens venner, omgjordede med sverd, foretog angrebet udenfor Halland; de varme sår spyde blod ud i søen.

I vers tre blir det fortalt at Harald gjorde seg klar til motstand mot Sven ved elvens munning. Om sverd fortelles det at «*kongens venner, omgjordede med sverd*». Dette kan være en referanse til at kongens venner var omringet av fiender med sverd eller at kongens menn hadde sverd som våpen.

7. Ikke vilde Danernes konge være flyttet — det sømmer sig for mig at tale sandt om den vise ætling af stormænd — , hvis de mænd, som holdt krigsskjold syd for havet, havde stået krigeren godt bi; mændene svang sverd mod hinanden.

Siste vers som inneholder ordet sverd er vers syv. Skalden forteller innledningsvis i verset at den Danske kongen ville gjort det bedre i kamp, om mennene hans hadde støttet han godt. Han forteller at mennene svingte sverd mot hverandre. Igjen ser man referanse til mennene til kongen og sverd, noe som kan indikere at sverd var det foretrukne våpenet av samtiden.

Drømme- og varselsvers

De neste versene som skal analyseres er en del av det Finnur Jónsson har tilskrevet å være «*Løse vers*» versene er likevel titulert med det tematiske innholdet. Ettersom det foreligger ulike dateringer på de løse versene, vil det opplyses om ca. årstall i selve analysen.

1. Jeg mærkede, at Ravn huggede mig med det hjaltede sverd, men den hvasse æg bed (også) Ravns lægge, da raven fik vade i blod; krigerens sverd kløvede Gunnløgs hoved.

Første vers som inneholder sverd innunder drømme- og varselsvers er datert til omkring 1008 av Finnur Jónsson. Det fortelles at Ravn slo fortelleren med et sliret sverd, men at sverdet var så skarpt at det fortsatt skar Ravn i leggen. Videre kan man lese at sverdet også kløvde

Gunnløgs hode. Sverdet viser seg å ha en sentral plassering i drømmen og verset. Verset har også en humoristisk karakter med at angriperen selv blir såret.

2. Sværdet rødfarvedes hinsides havet og krigeren sårede mig; sværdene prøvedes i skjoldene; jeg tror at de blodige ravne stod i blod over hovedet; den sårgriske ravn fik endnu vade i blod.

Vers nummer to også datert til 1008. I verset fortelles det hvordan sverd ble rødfarget og at sverdene ble svingt mot sverdene. Verset er i seg selv ganske makabert da det fortelles at ravnene stod i blodet til over hodet. Sverdet er det eneste våpenet som blir omtalt i verset og er viet en viktig plass da det kommer til katalysatoren for hovedpersonens drøm.

3. Jeg var dér, hvor mændene kæmpede; mange sværd klang i Irland, hvor skjoldene mødtes; skudvåbnene bragede i kampen, jeg har hørt, at deres kamp var hård; Sigurd faldt i kampen, men først blødte sårene; Brian faldt som sejrherre.

Vers tre er datert til 1014 og handlingen foregår i Irland. Verset omhandler et slag mellom Sigurd og Brian. Det blir fortalt at mange sverd klang, noe som kan vise til at ikke alle deltakerne i slaget ikke hadde sverd som foretrukket våpen. Om dette drømmeverset er indikativ for at sverdet var det foretrukne våpenet for de fleste krigerne er usikkert. Det kan også være en referanse til at sverdet på dette tidspunktet var det våpenet som var mest tilgjengelig.

6. Snjall har en höj på klippen; Hjald har en meget kold bod; i dag vil I bringe folk til at bløde; der er sejr over spydene nu; krigeren (jeg) husker det, at jeg smilende rødfarvede dugen (det er skjoldet jeg kalder således) med det polerede sværd, forrest i kampen.

Vers seks er datert til 1062, verset ser ut til å Snjall og Hjald som skal til å kjempe. Fortelleren rødfarget skjoldet med sitt polerte sverd fremst i kampen. Sverdet er tett knyttet opp til krigeren. Sverdet har også en sentral plass når hovedpersonen forteller om det han utførte i kampen.

Magnusdrápa

Bjorn kreppilhendi levde trolig på slutten av 1000-tallet og begynnelsen av 1100-tallet. Han var en islandsk skald som skal ha vært i tjeneste hos Magnus Barfot. Diktene omhandler Barfots bragder. Diktet er datert til omkring 1100.

1. Vorsernes herre trængte frem med sverd over det vide Halland; de flygtende blev hurtig forfulgte; Hördernes konge brændte husene; Tröndernes fyrste brændte siden mange herreder; stormen lod ilden flamme op; kvinderne i Viskardal fik våge.

I første vers fortelles det om hvordan fyrsten trengte seg frem med sverdet over Halland. Sverdet er her en *kenning* for hær. Selv om sverd blir brukt i en *kenning* kan det leses ut ifra verset at sverdet var høyt verdsatt. Samtidig sammenkobler skalden fyrste og sverd. Sverdet blir her fremstilt som noe som lett kunne drive kampen fremover.

2. Sogningemes raske fyrste rødfarvede sverdet i de oprørske skarers blod på Harm; vidt og bredt fik ulven varmt bytte at slide i; du har hørt, hvorledes kongen kunde gøre forræderne kede af deres svig; det gik så, at Tore blev hængt; krigerens tog gik godt.

I vers to blir det fortalt hvordan fyrsten rødfarger sverdet mot opprørerne. Det fortelles videre at fyrsten ga mat til ulvene. Sverdet er i verset viktig både for fyrsten i hans kamp mot fienden og sverdet er også viktig for at ulven skal få næring. Dette kan referere til at man anså sverdet for å være en del av naturens gang.

3. Den gavmilde fyrste lader vikinger falde; Olavs søn rødfarver videnom de blanke sverd i mændenes blod.

I vers tre kan man lese at Olavs sønn rødfarget det blanke sverd. Sverdet knyttes i verset opp mot Olavs sønn og derav opp mot Olav. Sverdet ilegges dermed en nær tilkobling til slekten til Olav. Samtidig hylles Olavs sønn for sin sverdbruk, ettersom han rødfarget sverdet «videnom».

5. Ilden spillede voldsomt op imod himlen på Ljodhus; vidt og bredt var folk begærlige efter at flygte; flammerne skød op fra husene; den raske konge hærgede Ivist med ild; kongen rødfarvede sverdet; bønderne mistede liv og gods.

Det fortelles i vers fem at kongen rødfarget sverdet når folk hadde et ønske om å flykte. Verset forteller etter alt å dømme om et plyndringstokt der kongen deltok, ettersom man ikke hører om noe motstand. Sverdet knyttes igjen om til fyrsten og hans herjinger og står sentralt når det fortelles om fyrstens bragder.

7. Den raske konge førte skjoldene vidt omkring på den flade Sandø; det røg rundt omkring på Il, da kongens mænd forøgede brandene; befolkningen syd for Cantyre faldt under sverdsæggene; den modige kriger besørgede siden Manboernes fald.

I vers syv fortelles det om hvordan kongen plyndret med sverdet i hånd og hvordan sverd ble rødfarget etter kongens kamp. At skalden bemerker seg at sverdet var rødfarget forteller at kongen ikke var en konge som bare beordret mennene sine, men at han selv deltok i kamp.

9. Kriegeren voldte Huge den prudes død i Angelsund, hvor våbnene fløj; pilen for afsted med rask fart; Jydernes fælder har i nogen tid hærjet alle øerne med sværd; jorden er vidt og bredt i den modige fyrstes mænds magt.

Siste vers om inneholder ordet sverd er vers ni. Der fortelles det hvordan fyrsten hadde felt «Huge den prudes». Det kan leses fra diktet at alle «øerne» var blitt herejet med sverd av Jydernes (danskene) sine feller. Sverd kan i denne forbindelse være en *kenning* for *hær*. Dermed kan det leses at danskenes fellers hær hadde plyndret øyene.

Porkell hamarskáld – Magnúsdraða

Porkell hamarskáld var en islandsk skald som virket fra midten 1000-tallet og frem til begynnelsen av 1100-tallet. *Magnúsdraða* som skal analyseres under er datert til 1104 og handler om Magnus Barfot. Det foreligger bare noen vers fra diktet, men diktet omhandler opprøret mot Magnus i år 1095 og toktet til Hebridene og Sverige, og til slutt fortelles det om Magnus' død i et slag i Irland i 1093. Ordet sverd foreligger i to av versene som er bevart:

4. Den tapre konge lod det vælske sværd og skjolde støde bragende mod hinanden øst for Elven; den kloge konge rødfarvede marken; den gavmilde konge fortsatte kampene ufortrødent, hvor krigerne faldt; den gøtske krop lå under den grå örns gule klo.

I første vers kan man lese at den tapre konge lot det «vælske» sverd og skjold slå mot hverandre. Dette er nok en referanse til importerte sverd fra Sentral-Europa. Videre kan man lese at kongen også her rødfarget sverdet, noe som forteller at kongen deltok i kampen. Man kan også lese i «*den gøtske krop lå under den grå örns gule klo*» der ørn er en *kenning* for kongen og «*gule klo*» er en *kenning* for kongens sverd. *Gule* kan i dette tilfellet sikte til kongens gullbelagte sverd.

5. Den udmærkede konge foretog för en landgang med en lille skare; jeg ved, at Eysteins fader stolede på sit mod; sværdet gjaldede höjt, men Magnus trængte gennem (de fjendtlige) rækker; æggen stødte på mændefies liv; krigeren rødfarvede sværdet.

I vers fem kan det leses om hvordan kongen gikk i land med en gruppe menn. Dette førte til en hard kamp hvor sverdklangen var høy. Magnus trengte til slutt igjennom fiendens rekker og farget derav sverdet rødt. Sverdet er igjen en sentral brikke når det fortelles om hvordan kongen og fyrsten kjemper.

Oppsummering av Perioden 1050-1100

Perioden 1050-1100 viser at fokuset til versene som inneholder ordet sverd, nå i større grad rettes mot hva som kan utrettes med sverdet og hvem som utretter det. Sverdbærerne tilskrives også av skaldene egenskaper som modig og uredd. Det fortelles også om hvordan sverdene ble brukt til både beskyttelse og erobring. Man ser også referanser til velske sverd. Dette kan vise til at man importerte sverd til Norden fra romanske og keltiske områder.

Perioden 1100-1150

Erfikvæði um Magnús berfætt

Gísl Illugason var en islandsk skald. Han var skald i Magnus Barfots hird. *Erfikvæði um Magnús berfætt* er datert til 1104. Det er i alt fire vers som inneholder ordet sverd, en eller flere ganger.

1, 1. Som ung erhvævede han sig hæder, da krigerne vilde røve landet fra den lovrige fyrste, og kongen angreb krigerne med det brune sværd.

I første vers fortelles det om hvordan kongen opparbeidet seg heder da han bekjempet opprøreren. Det fortelles hvordan kongen brukte «*det brune sværd,*». Det skalden sikter til her er nok at Magnus brukte et slitt og gammelt sverd som hadde blitt neglisjert som en følge av alder.

18. Krigeren red først i gennem Svearnes sejrberøvede skare, det blodige sværd løb imellem hovedet og skuldrene på hans fjender.

I vers 18 kan man lese at krigeren red i igjennom de seiersberøvede svenske mennene og svingte sverdet, hvor mange fiender falt. Dette diktet er første gang man treffer på (i denne analysen) at man bruker sverd fra hesterygg. Dette kan være en adaptasjon fra Sentral-Europa.

19. *De bugnende faner viftede i vinden over hovedet på Sigurds fader; den skarpöjede ravn glædede sig derved; der så jeg en fyrste tilkæmpe sig sejren med det skarpe sværd med den største dygtighed.*

I vers 19 fortsetter kampen mot svenskene. Fyrsten bruker i denne sammenheng sverdet sitt med stor dyktighet og vinner derfor seier. I dette verset velger fortelleren å vektlegge hvor skarpt sverdet til fyrsten var. Med dette kan fortelleren ønske å påpeke at fyrsten var en dyktig kriger som tok vare på våpenet sitt. Samtidig kan det også være en referanse til at fyrsten investerte i gode våpen.

20. *Jeg fulgte Eysteins tapre fader i kampen, så godt jeg formåde; ofte svang jeg, vant til strabadser, sværdet med Haralds frænde, hvor man skulde kæmpe.*

I vers 20 brukes det jeg-form, hvor det mest sannsynlig er *Gísl Illugason* som er forteller. Han forteller at han fulgte kongen som best han kunne. Illugason dikter: «...ofte svang jeg, vant til strabadser, sværdet...». Fortelleren ønsker å vise til at han ikke var en feiging som ønsket å unngå kampen. Ved å si at han svingte sverdet sammen med fyrsten viser han også at han er en dyktig kriger.

Geisli

Einarr Skúlason var en islandsk prest og skald. *Einarr* var først prest på Island før han etter hvert dro til Norge og ble hirdsskald hos en rekke norske konger. Han var blant annet staller hos Øystein Haraldsson. *Skúlason* ble av mange betraktet som 1100-tallets fremste skald. Men det meste av verkene hans er gått tapt. *Skúlasons* verk *Geisli*, som skal analyseres under, anses for å være hans viktigste verk og handler om Olav den hellige og hans bedrifter. Verket er datert til ca. 1153 og man finner ordet sverd i seks av versene.

43. *Jeg har hørt, at Hneitir hed den konges sværd, som gav den fodgule örn føde i kampen; med det sværd kløvede Römernes konge de tynde skjolde ved Stiklestad; de svungne stål bed.*

I vers 43 fortelles det om kongens sverd. Fortelleren mener sverdet ble kalt *Hneitir*. Det fortelles at kongen brukte sverdet i slaget ved Stiklestad. Sverdet blir fremstilt som et godt sverd når det fortelles at sverdet splittet motstandernes skjold.

44. En svensker tog sværdet af den tröndske konge, da den tapre kongeætling var falden til jorden og kampen endt; dette den höje, kampdjærve fyrstes sværd, prydet med guld, blev siden truffet i Grækernes hær.

I vers 44 fortelles det at en svenske tok sverdet fra kongen etter at han var falt i kamp ved Stiklestad, men at sverdet senere dukket opp i «... Grækernes hær». Når det tales om grekere i denne sammenheng er det naturlig å tro det er snakk om et av landene rundt Middelhavet. Man kan igjen lese om Olav den helliges sverd og hvordan det var gullbelagt og tildelt et eget navn. Dette viser oss at det var høyt verdsatt av eier og for øvrig de som var i tjeneste rundt kongen.

47. Kriegeren spændte glad temlig sent om aftenen det meget skarpe sværd om sig; den udmærkede, kampflinke mand i den herlige kejsers hær sov ind — dagen var tilende — , på marken under åben himmel.

I vers 47 kan man lese at krigeren spente fast sverdet sitt før han la seg til å sove under åpen himmel. Det fortelles også at krigeren var en del av keiserens hær, noe som kan ha vært en referanse til noen av Olav bedrifter i utlandet. Sverdet betegnes som meget skarpt, noe som kan indikere at det var meget vellagd eller at det var godt vedlikeholdt av den «...*kampflinke mand*...».

48. Den kampmodige mand savnede sit stærke, forgyldte sværd, da det lysnede — det blev da morgen — ; soldmodtageren så sit sværd ligge fjærnt fra sig på den flade mark.

I vers 48 kan det leses om hvordan «...*den kampmodige mand*» ikke fant sverdet sitt da det ble lyst. Sverdet lå nå et stykke unna. Det blir igjen fortalt om hvordan sverdet er prydet med gull, dette er nok for å vise hvor høyt krigeren verdsatte seg sverdet.

50. Jeg har hørt, at kejseren betalte guld for det sværd, som Olav havde ejet; jeg glatter mit kvad med digtningens redskaber; kejseren lod siden sværdet stå der over det guldsmykkede alter.

I vers 50 blir det fortalt at keiseren betalte gull for sverdet til Olav den hellige og at han senere satt sverdet på et gullutsmykket alter. I 1031 var Olavs status allerede befestet som helgen. Dette innebærer at Olav hadde vært helgen godt over 100 år og at statusen som helgen nok hadde blitt godt kjent.

52. *Kampen stod på den udstrakte Peizinamark — ravnene stillede sin tunge hunger i blodet —, således at folk segnede der i tusindvis for sværdet; Grækerne flygtede; den hjælmødelæggende kamp var stærk.*

Siste vers i *Geisli*, som inneholder ordet sverd, er vers 52. Det blir fortalt om en kamp hvor det var menn opp i tusentallet som døde til sverdet. Det blir videre fortalt at grekerne flyktet og at kampen var så intens at mang en hjelm ble knust.

Runhenda

Diktet Runhenda er også forfattet av *Einnarr Skúlason*. Diktet handler om Kong Eysteinn Haraldsson. Diktet er datert til omkring 1155.

5. *Jeg har hørt, at Apardjons mandskab faldt; kongen ødelagde freden; sværdene brast.*

I vers fem fortelles det at mannskapet til Apardjon falt. Dette kan være en by i Skottland. Kongen ødela freden og sverdene brast. Det at sverdene brast, kan være en referanse til at sverdene fikk skår i seg, eller hakk, som en følge av den pågående kampen.

6. *Kongens sværd bed ved Hjartapoll; blodet strömmede på spydene; hirden fulgtes trofast ad; den varme blodström glædede ravnene; Anglernes skibe blev ryddede; blodströmmen voksede.*

Innledningsvis i vers seks kan man lese at sverdet «*bed*» ved *Hearthpool*. Dette kan være en *kenning* der sverdet er en tann og tann en referanse til kongens munn og det igjen er en henvisning til kongens hær. Verset forteller videre om hvordan kampen var intens og at hirden fulgte kongen sin trofast. De engelske skipene omtales som «*ryddede*» noe som viser til at skipenes mannskap ble drept.

7. *Kongen havde en stærk kamp ved Hvitaby; der var en sværdsang; skjolde kløvedes; ilden spillede mægtig om husene; mændene fik sorg; ulvinden rødvarvede sin tand.*

I vers syv finner man en ny referanse til sverd. Det fortelles at kongen kjempet hardt utenfor *Hvitaby* noe som kan referere til *White City* utenfor London. Det fortelles om «*sværdsang*». Sverdenes klang var altså høy i kampen. Man ser også i dette verset en sammenkobling av sverd og konge.

9. *Fyrsten rødvarvede sit sværd i Pilavik; ulven sled i de modige Parters legemer; kongen brændte hele Langetun; sværdet rungede mod öjenbrynene vest for havet.*

I vers ni finner man en siste forekomst av ordet sverd. Man kan lese at kongen rødfarget sverdet sitt, noe som er en referanse til at kongen deltok i kampen. Videre i verset kan man også lese at «*sværdet rungede mod øjenbrynene vest for havet*» noe som kan være en *kenning* til muren som omkranset byen som ble angrepet. Dette kan referere til norrøn-mytologi hvor gudene brukte øyenbrynene til jotnen Yme for å bygge en mur rundt verden.

Sigurðarbolkr

Ívarr Ingimundarson var islandsk skald som virket rundt midten av 1100-tallet. Sigurðarbolkr er datert til omkring 1140.

20. Den unge fyrste ryddede Venderskarens otte snekker; ulven gabede over de faldne; røverbanden faldt for sværdsæggene.

I vers 20 kan man lese om hvordan fyrsten kjempet mot venderne med sverdet og hvordan han felte mange av dem. Fyrsten og sverdet knyttes sammen av skalden, noe som kan indikerer at skalden fant det naturlig at fyrsten brukte sverd.

26. Bönderskaren flygtede til skovs for fyrsten, hvor flammerne brændte; mændene med de blodige sværd bragte Benteins blod til at flyde, før hen døde.

I vers 26 finner man den neste forekomsten av sverd. Det fortelles at mennene med blodige sverd felte Bentein. Skalden omtaler i denne sammenheng sverdet i flertall og som våpen for flere menn. Det at skalden velger å bemerke at sverdene er blodige kan vise til at de som brukte sverdene var dyktige krigere ettersom sverdene deres var blodige.

34. Der kunde man hos Sigurd se hvasse sværd, brynjer flængede, skjolde skårede, spyd blodige, de vindsvulmende faner over de kæmpende.

I vers 34 møter man igjen på ordet sverd. Skalden forteller at man hos Sigurd kunne se hvasse sverd. Det at skalden velger å bemerke seg tilstanden på sverdene hos Sigurd kan tolkes som at skalden mente det var viktig å være forberedt og at sliping av sverd var viktig.

44. Det erklærer jeg for en ulykke, at den ætstore konge skulde lide en sådan pinsel; herefter vil ingen, kækkere end Sigurd, omfatte sværdfæstet.

Siste vers man finner sverd i er vers 44. Man kan lese Sigurd har gjennomgått pinsel etter at han ble tatt til fange. Skalden erklærer at ingen som er dristigere enn Sigurd skal holde ett sverdhjaltet. At skalden forbinder sverdet med fyrsten er allerede etablert, men at skalden

erklærer at det ikke kommer noe etter Sigurd som er dristigere og som bruker sverd er høy prising. Det er etablert tidligere i den kvalitative analysen at sverdet ofte var forbundet med svært dyktige krigere og konger. Hyllesten er derfor meget høy fra skalden.

Rognvaldr jarl kali Kolsson – Lausavísur

Rognvaldr jarl kali Kolsson, eller Ragnvald Orknøyjarl, var jarl over Orknøyene og Shetland etter utnevning av Sigurd Jorsalfare. Ragnvald døde i 1158.

13. Den gamle kriger, som står derhenne på vort tjeld, lader sværdet svinge ned over skulderen; ikke vil den skævbenede mand gå længere frem, selv om han er vred på krigeren (den angrebne).

Den første *lausavísur* man finner ordet sverd i, er vers nummer 13. Man kan lese om en gammel kriger som lar sverdet svinge nedover skuldrene. Det at skalden skriver at personen er en «gammel kriger» viser at personen det er snakk om var erfaren og visste hvordan man brukte sverdet. Sverdet og kriger bindes av skalden sammen for å etablere at den gamle mannen var en kriger på tross av alder.

17. Den lyse, rene kvinde bragte os vin, da vi traf hinanden ; Ermengerds skönhed viste sig for mændene; nu er den tapre skare i færd med at angribe kastelets folk med bål; de skarpe sværd trækkes ud af skeden.

I vers 17 kan man lese at kastellet (borgen) er under angrep. Mennene skal angripe med ild. Det som er verdt å merke seg i verset, er skalden presenterer sverdet når mennene drar sverdet ut av sliren. Sverdet blir brukt som våpenet til å innlede kampen. Dette kan tolkes at de som brukte sverd i kamp, var de som best visste når kampen burde eller skulle starte. Noe som kan fortelle oss at skalden anså sverdbærerne som dyktige krigere.

24. Den beröimte Erling, den kampsterke kriger, angreb dromunden med dygtighed og sejr, hvor vore faner rødfarvedes ; vi nedlagde blåmændenes helte; folkene måtte videnom bløde; de modige mænd rødfarvede de skarpe sværd.

I vers 24 finner man sverdet omtalt i forbindelse med kamp mot *blåmenn*. Blåmenn var det folk i vikingtiden brukte for å omtale mørkhudede folkeslag. Sverdet omtales på slutten av verset der det fortelles at de modige menn rødfarget sverdet. Det fortelles om sverdet i kontekst med modige menn.

25. Vi er i færd med at erobre dromunden; krigeren har tidlig rødifarvet sværdet i blod; nu kan der tales om mandefald; den kamp vil kvinden i Nerbon høre nord og nordfra af mændene; mændene fik en styg død.

Siste nevning av sverd er i vers 25. Det fortelles om kamp mot et middelhavs fartøy, hvor krigerne tidlig farget sverdet rødt. Det fortelles videre at det mange menn falt. Sverdet er igjen det sentrale våpen i skaldens fortelling når det fortelles om krigernes kamp.

Oppsummering av Perioden 1100-1150

Under denne perioden ser man en sammenfletting av de forskjellige tendensene som har preget de foregående periodene. Det fortelles om hvordan folk med sverd vant heder og hvordan personer som brukte sverd var kampflink, som er en henvisning til deres dyktighet med sverd som våpen. Det fremstilles nærmest som om sverdet og kvaliteten på våpenet førte til at man var en god kriger. Dette blir også fremhevet gjennom skildringer om at våpen som er i dårlig forfatning brister i kamp. På den andre siden, ser man også at skaldene velger å bemerke seg når sverd var utsmykket med edle metaller.

Perioden 1150-1200

Oddi inn litli Glúmsso – Lausavísur

Oddi inn litli Glúmsso var en islandsk skald som virket på 1100-tallet. Skalden var i hirden til *Ragnvald Kale Kolsson*. Man tror at skalden var med jarlen på pilgrimsferd til Jerusalem. Av *Glúmsso lausavísur* foreligger det ett vers som inneholder ordet sverd:

[O.] Kriegeren står foroverböjet med sværd på tæppet ved døren og tænker på at hugge krigeren; han vil være mændene farlig med sværdet; det er nu på tide, at mændene forliges, inden de tilføjer hinanden skade.

Det fortelles at krigeren sto fremoverbøyd med sverdet plassert på ett teppe ved døren. Videre kan man lese at krigeren vil være en stor utfordring for mennene om han skulle bestemme seg for å kjempe. Fortelleren bemerker at det er på tide at mennene kommer til enighet før noen blir skadet. Det at krigeren som eide sverdet vil være en stor utfordring for flere menn, kan vise til at krigere med sverd var høyt aktet og at man anså at det ligger visse ferdigheter bak det å håndtere et sverd.

Rekstefja

Hallar-Steinn var en islandsk skald som levde på slutten av 1100 tallet. Det har vært debattert om *Hallar-Steinn* er den samme som *Steinn Herdísarson*. Ettersom denne oppgaven tar for seg hvordan sverdet blir fremstilt i de ulike versene, blir det å fremlegge debatten for langt fra tema. Finnur Jónsson har i *Den norsk-islandske skjaldedikting* tilskrevet diktet *Rekstefja* til *Hallar-Steinn*. Diktet som analyseres presenteres nedenfor:

4. Fyrstens samtlige skibe, overmåde talrige, løb siden på engang, overalt skjoldbesatte, med den gavmilde fyrste fra Garderige; Olaf, Tryggves fortræffelige søn, hærjede de vestlige lande med sine skibe og kløvede mændene med sværdene.

Første gang man finner ordet sverd i *Rekstefja* er i vers fire. Det fortelles at fyrsten hadde mange skip og at disse var dekket av skjold fra den gavmilde fyrsten i *Gardaríke*. Olav herjet landene i vest både med skip og sverd. Skalden har valgt å fortelle at Olav kløvde menn med sverdet. Dette kan være en dobbeltbetydning for hvordan Olav var sterk og samtidig at sverdet han anvendte var skarpt.

5. Den herlige fyrste udførte siden meget rask og med tappert hjærte hævnen for sin fader; sværdet gjaldede, mændene faldt; fyrstens mænds blodige sværd rungede i England; jeg har hørt, at krigeren fældede engelske mænd.

I neste vers, vers fem, blir det fortalt fyrsten utøvde hevn for sin far. Sverdet gjallet når fyrsten søkte hevn, noe som viser til at det forekom større slag i søken etter hevn. Det fortelles at fyrstens menn hadde blodige sverd, deretter forteller skalden at han har hørt at fyrsten også har felt engelske menn. Da at skalden har valgt å vektlegge at «... jeg har hørt» indikerer at han ikke var der selv og at han derfor tar høyde for at fyrsten kan ha unngått kamp.

6. Den skudkyndige rødfarvede Skotland med det polerede sværd; den hårde od bed de Skotter, der skulde dø; ulvene mættedes; frygtløst lod den modige kriger fordum Iernes bygder videnom blive frygtelig brændte.

I vers seks fortelles det om hvordan den «skudkyndige» rødfarget Skottland med sitt polerte sverd. Her velger skalden først å påpeke at fyrsten er skudd-kyndig, noe som kan tolkes som at kongen ikke var like kyndig med sverdet som han var med buen. Sverdet omtales i verset som det polerte sverd, noe som kan vise til at fyrsten tok vare på sverdet selv om han ikke var dyktig med dette våpenet i kamp. Videre i verset hører man at sverdet «bet» mange skotter, noe

som er en *kenning* der tender skal symbolisere sverdet. Helt til slutt kan det leses at krigeren brente ned Irenes mange byer.

16. Meget hurtig fik kongen tre fyrster at se på engang: sværdet rødfarvede skjoldet: der var ingen fred: krigerne førte 15 skibe frem imod kongen.

Vers 16 forteller at kongen måtte hankses med hele tre fyrster samtidig. Sverdet ble rødfarget noe som indikerer at kongen deltok i kampen. Kongen måtte forsvare seg mot femten skip.

17. To navner foranstaltede kamp: sværdet rungede uafladelig mod våbnene; den grå ulv sønderrev de opsvulmede lig med snuden: den svenske hær flygtede berøvet sejren: spydene fløj. angrebet tiltog; sværdet bed mændene.

I vers 17 kan man lese om fortsettelsen på kampen fra vers seksten. Det var to navn som var involvert i kampen. Sverdet runget uopphørlig mot våpnene, noe som viser til at det var flere våpentyper involvert i kampen. Sverdet er igjen knyttet opp til de to navnene som startet kampen. Dette refererer trolig til de to hærførerne, som også er fyrster. Til slutt kan man lese at svenskens hær flyktet og at de ble beskyttet under flukten.

20. Den mørke sværdstorm gik meget dårlig for Sven; jeg har hørt. at sårene blødte for mændene: Danerne trak sig ilsomt tilbage: sværdet bed; kongen drev to konger på flugt: hans hæder voksede med sejren.

I vers 20 vises det til sværdstormen som forekommer i slag. Dette gikk veldig dårlig for Sven og sverdene fant sine mål og såret fienden slik at de måtte trekke seg tilbake. Senere i verset kan man også lese at sverdet bet og at to konger ble drevet på flukt. Sverdet fremstilles her i verset som viktig for å drive fienden på flukt.

25. Kongen udøvede to idrætter på éngang, sådanne som jeg red at de færreste krigere kan: jeg opregner fyrstens bedrifter; krigeren legte omhyggelig med to sværd og han. rask til alle handlinger, gik (udenbords) på årene.

I vers 25 fortelles det at kongen «legte omhyggelig med to sværd», noe som forteller oss at han behersket å kjempe med to sverd, samtidig som han balanserte på årene til skipet. Årene har da med all sannsynlighet lagt opp mot et annet skip.

Íslendingadrápa

Det foreligger lite informasjon *Haukr Valdísarson*, men det antas at han virket rundt overgangen til 1200-tallet. *Íslendingadrápa* er diktet ifølge Finnur Jónssons i «de gamle skjaldens ånd...» og man kan derfor ikke datere den til et senere tidspunkt.

3. Enhver mand gik fordums bange til kamp med den raske Broddhelge på Island, indtil den rasksindede Geitir lod sværdet bide Sörles fader; den raske kriger faldt.

Første vers som inneholder ordet sverd er vers tre. Verset tar for seg en kamp på Island. Alle var klar til kamp da *Geitir* hugget *Sörles far* og krigeren falt. Det fremstilles i verset som om denne hendelsen fant sted før kampen hadde startet. Sverdet blir her fremstilt i sammenheng med en navngitt person. Det at *Geitir* brukte et sverd kan fortelle oss at han var en kriger som hadde et godt våpen.

5. Den kloge Torkel manglede ikke mod — den modige kriger viste det —, uagtet den ætgode helt ikke kunde hævne sin fader; sværdet møttedes i kampen.

I vers fem kan man lese at Torkel var en modig kriger, men at han ikke kunne hevne drapet på sin far. Allikevel fortelles det at han mettet sverdet sitt. Sverdet fremstilles i dette diktet som et sultent våpen. Dette er en *kenning* til åtselere som livnærer seg på død. Sverdet fremstilles derfor som om det har en egen simpel bevissthet.

8. Grim hævnede tappert sin broder, da den kyndige mand trængte ind til manden: den kriger stødte sit sværd igennem Helge; han blev berømt ved drabet.

I vers åtte fortelles det om et slag, hvor *Grim* klarte å ta hevn for sin brors død. Det fremgår av verset at *Grim* klarte å bryte igjennom til den personen han søkte. *Grim* stakk sverdet igjennom Helge. Sverdet er i verset en viktig del av hevnen som *Grim* utførte og det fortelles at *Grim* ble berømt etter drapet på *Helge*. Dette kan indikere at *Grim* ble berømt for sin sverdkunst, som en følge av at han hadde kjempet seg igjennom mennene til *Helge* for å nå målet.

10. Egil gav raven føde med sit dragne sværd: raven kom til ulvens føde: jeg tror at ulvene bjærgede sig vel: Skalla-Grims modige son rødfarvede de lange brynjer i blod; den gavmilde kriger kløvede mændenes skjolde.

I vers ti finner man en sammenkobling av ravn og sverd. Sverdet er i dette verset viktig for at raven skal få mat. Sverdet fremstilles som en viktig brikke i livets sirkel.

14. *Finnboge den stærke, som trængte kraftig frem mod krigerne, rødfarvede det blanke sverd i blod; og mange krigere frygtede den helt.*

I vers 14 fortelles det at *Finnboge* som stormet mot fienden og rødfarget det blanke sverd. Det blir her brukt kontraster for å vise at *Finnebog* hadde et blankt sverd noe som kan vise til at han hadde forberedt seg godt til kampen ved å finpusse sverdet.

15. *Søfareren, Orm Storolvssoit, bød 12 af jarlens mænd til enekamp: den herlige, sværdjærve Erik bød mændene se sig for, da han begyndte at svinge bjælken mod mændene (dem).*

I vers 15 fortelles det at Orm utfordret ikke mindre enn tolv av jarlens menn til kamp. Man får så lese om hvordan den «*sværdjærve Erik*» ba mennene passe seg når han svingte «*bjælken*» mot mennene. I verset kan det virke som om skalden bruker ordet «*bjælke*» for å omtale sverdet til *Erik*, noe som kan indikere at sverdet var av større karakter enn normalt. Det at skalden også viser til at *Erik* svinger en bjelke kan vise til at han måtte bruke to hender for å håndtere sverdet.

24. *Holmgangs-Berse var bekendt for mangel en mand — den mand syntes folk uskånsom i kampen — , den krigere, som overvandt 35 krigere med sverdet.*

Siste vers man finner ordet sverd i er vers 24. Det fortelles om *Holmgangs-Berse* som har vunnet over 35 krigere med sverdet. Det er viktig å bemerke seg at det tales om krigere og ikke menn i denne sammenheng. Noe som kan vise til at *Berse* var en utmerket kjemper med sverdet i hånd.

Ólafs drápa Tryggvasonar

Det foreligger noe usikkerhet rundt hvem forfatteren av dette kvadet var. Det er knyttet opp mot *Hallfreðr Ottarsson vandræðaskáld* (ca. 1000). Diktet er derimot blitt datert til et senere tidspunkt og antas å være forfattet av sønnen til *Hallfreðr Ottarsson vandræðaskáld* eller videre familie. Diktet vil allikevel bli analysert ut ifra Finnur Jónssons oppfatning om at diktet er fra sent 1100-tallet.

5. *Den berönte krigere styrede fordums sine skibe vesterpå til England; ung rødfarvede han sværdene på det tog; den höje, kraftige konge hævnede sin fader, för end han vandt Norge; ingen var herligere end kongen.*

I vers fem fremkommer det at Olav hadde ført skipene sine vest til England for å plyndre. Olav var på dette tidspunktet ung, men likevel «... rødfarvede han sværdene...». Verset forteller oss at Olav brukte sverd, samtidig som sverdet er omtalt i flertall. Denne referansen til flere sverd kan også indikere at flere av Olavs menn anvendte sverd i kamp.

18. Sværdet fjærnede hovedet fra skuldrene; det herlige spyd opsagde hjelmen fred; buen blev spændt af kongen; øksen besnærede hjelmen; sværdsæggene splintrede skjoldet; jeg har hørt, at sårene blødte for de raske mænd.

Neste forekomst av sverd i kvadet finner man i vers 18. I vers sytten av kvadet nevner skalden at fyrstens (Olavs) heder ble befestet i kamp. Vers 18 kan derfor leses i kontekst av hvordan Olav kjempet i kamp. Sverdet omtales to ganger i verset. Innledningsvis fortelles det at Olav fjernet hodet til fienden fra skuldrene og at sverdet splintret skjoldet. Sverdet er det første våpenet som omtales i kontekst med Olav og med sverdet klarer han å slå i stykker fiendens skjold. Derimot hører man i dette verset også om flere våpen i kontekst med fyrsten.

19. Den beröimte konges skare faldt, men (da) sværdene droges; der blev folketomt omkring den gode; fordum strömmede det brune blod på sværdene; og Ormen ryddedes under den tapre fyrste, men Eriks hird fik blodig hue, för jarlen fik landet at råde over.

I vers 19 fortelles det om hvordan mennene til Olav ble felt når sverdene ble dratt. Dette viser til at sverdene ble gjort klar til kamp og at Olavs menn falt fort når kampen begynte. Skalden forteller at «fordum strömmede det brune blod på sværdene...» noe som forteller at skalden ser tilbake på hendelsene som hadde funnet sted. Om sverdet kan man lese at kongens menn var utstyrt med sverd, samtidig kan man lese at også motstanderne var utstyrt med sverd.

23. Og de døde lig af mændene førtes i hundredevis ind under de herlige skibe, så at skibene knapt kunde komme frem over søen; mangen en krop var faldet for sværdet i havet.

I vers 23 finner man en beskrivelse av øyeblikkene umiddelbart etter slaget. Det er makabre scener som beskriver når skalden forteller at likene fløt på vannet og nærmest gjorde det umulig å komme frem. Sverdet er i dette verset omtalt på slutten av verset når skalden forteller at mennene var blitt kuttet ned av sverdet. Sverdet er i dette verset knyttet opp mot døden, noe som kan vise til en sammenkobling mellom sverdet som en gjenstand som «livnærer» seg på død.

Krákumál

Neste dikt som undersøkes i henhold til forekomster av ordet sverd, er *Krákumál*. Diktet er overlevert fra Island og er diktet av en ukjent forfatter. Diktet presenterer seg for å være Ragnar Lodbroks dødssang. Handling i diktet er om Ragnars liv og det han utrettet. Diktet er datert til slutten av 1100-tallet.

1. Vi huggede med sværd. Det skete for længe siden, at jeg gik i Götland for at dræbe ormen; derpå ægtede jeg Tora; deraf kaldte man mig Lodbrok efter den kamp, da jeg stak ormen ihjæl. Jeg jog stålet med de skinnende runer i ormen.

Diktet inneholder ordet sverd allerede i første vers. Sverdet er blitt plassert allerede i første setning for å etablere at det er snakk om en ekte kriger. Det fortelles om hvordan Ragnar drepte ormen med å stikke ormen med sverdet. Sverdet er nok plassert sentralt i dette verset for å etablere Ragnar som en kriger.

3. Vi osv. Da bar vi sværdene højt, da jeg var 20 år gammel, og vi rødfarvede sværdene viden om; vi overvandt 8 jarler i østen udenfor Dünas munding; vi skaffede dengang i den kamp ulven rigelig føde; blodet faldt i det opsvulmede hav; mændene mistede livet.

I vers tre fortelles det om hvordan Ragnar og hans følgere bar sværdene høyt når de var tjue år gammel. Dette er nok en henvisning til at sverdet ble båret over skuldrene og at dette var vanlig for yngre krigere. Mens det ble vanligere å bære det på hoften når man ble eldre. Videre i verset fortelles det om hvordan sverdet ble farget rødt på en rekke ulike steder. Dette forteller oss at Ragnar var en erfaren kriger som ikke unngikk kamp.

6. Vi osv. Hæren kastede skjoldene, da det dragne sværd fløj mod mændenes bryst; sværdet bed i kampen mellem Skarpeskærene; skjoldet rødfarvedes for kong Ravn faldt; det varme blod strømmede ud af mændenes hoveder ned på brynjerne.

I vers seks blir det fortalt at fienden flyktet etter at sverdet ble stukket mot mennenes bryst. Det fortelles videre at sverdet bet i kampen. Sverdet har i dette verset også en sentral plass når det fortelles om hvordan fienden ble drevet på flukt. Det var de sverdkyndige som drev fienden på flukt.

7. Vi osv. Højt brølte sværdene, för kong Østen faldt på Uldager; vi gik til kampen prydede med guldringe; spydet rendte igennem de røde skjolde; halsblodet flød fra sårene nedover nakke og skulder.

I vers syv ser man at sverdet brølte høyt for kongen falt. Sverdet knyttes her opp til kongen og kongens død. Selv om sverdet ikke er eneste våpenet som er nevnt i dette verset så ser man en sammenknytting av kongens død og sverdet. Sverdet brølte før kongens død noe som kan vise til at kongen var falt og at han dermed brukte sverd som sitt våpen.

10. Vi osv. Kampen var synlig i tiltagende, för kong Frø i Flæmingeland faldt; blå bloddryppende, hårde sværd bed fordums den forgyldte brynje i kampen; mangen en mø græd af sorg over den morgendæmring, men ulven fik bytte.

Vers ti gir oss innblikk i skaldens beskrivelse av «fordums» kamp. I verset fortelles det om hvordan sverdet skar i den forgylte brynjen til motstanderen. Sverdet er her presentert som et meget godt våpen som kan bite en brynjekledd fiende.

11. Vi osv. Det brune blod flød af sværdene i Bardefjord for de grå høge; buen bragede kraftig, hvor oddene bed de hammervalkede brynjer i kampen; det edderhvasse sværd trængte (guld)prydet ind til blodet.

I vers elleve finner man igjen en beskrivelse av *det brune blod*. Dette er et billedlig uttrykk for å beskrive at kampen fant sted for lenge siden. Senere i verset fortelles det om et gullprydet sverd og hvordan dette sverdet trengte inn til blodet. Det at det fortelles om et gullprydet sverd på slutten av 1100-tallet er ikke unaturlig. Derimot er det mer sannsynlig at skalden projiserer samtidens normaliteter tilbake på hendelser som har funnet sted for lenge siden. Det skal bemerkes at det ikke er noe umulighet at det forekom prydede sverd tilbake i Ragnars tid.

14. Vi osv. En hård byge ramte skjoldene; mændene faldt som lig til jorden i Northumberland; der var ingen grund til, en morgenstund at bebrejde mændene deres kampfærd, hvor de skarpe sværd bed hovedet; det var ikke som at kysse den unge kvinde i höjsædet.

I vers 14 fortelles det om et slag i England. Det fortelles om hvordan en byge rammet skjoldene, noe som viser til at mennene ble beskytt. Senere i verset fortelles det hvordan man ikke kan sette spørsmålstegn ved strategien som ble brukt av krigeren. Om sverdet fortelles det i verset at det bet hodet, selv om strategien var mindre optimal.

16. Vi osv. Den ene lå ovenpå den anden; ravnen blev glad i kampen; kong Marstan, som styrede Irland, lod hverken örn eller ulv faste; sværd og skjold mødtes; val-bytte blev givet ravnen i Vedrarfjord.

I vers 16 fremkommer det av verset at sverdet ble brukt mot skjold. Sverdet fremstår i verset som det eneste benevnelsesverdige våpenet. Dette kan ha en sammenheng med at sverdet fremstår som det foretrukne våpenet for herskere og at det å nevne sverdet er en måte for fortelleren å bekrefte at konger og fyrster ikke var feige, men deltok aktivt i kampen.

17. Vi osv. Overordenlig mange mænd så jeg en morgenstund falde for sværdet i kampen; sværdet ramte tidlig min son i hjertet; Egil berøvede Agnar, den frygtløse helt, livet; spydet runged mod den grå brynje; fanerne glitred.

I vers 17 ser man at sverdet igjen blir nevnt i forbindelse med slaget. Mange menn falt i kampen til sverdet. Man kan lese at jeg-personen ser sin sønn falle til sverdet. I verset presenteres sverdet i kontekst med at *Agnar* blir drept. Ragnar omtales av fortellere som en fryktløs helt. Det kan være flere grunner til måten sverdet blir presentert på i verset. Først og fremst er det en sammenkobling av en helt og sverdet. Videre kan det også tolkes dithen at den som drepte *Agnar* var en dyktig kriger ettersom han var i besittelse av et sverd. *Agnars* død var derfor til en verdig kriger og derav en verdig død.

18. Vi osv. Jeg så Endils ordholdende ætlinger hugge mændene i store stykker med sværdene til ulvene; på Vikaskeid var det ikke som om kvinderne bar vin omkring; mange skibe blev ryddede i kampen; brynjen flængedes i slaget.

I vers 18 forteller et øyevitne at *Endils ætlinger* kutter opp fienden med sverdene. Sverdet er her også knyttet opp til personer av kongelig herkomst. Som en sidenote finner man at *Endil* er en jotunkonge og hans menn som det blir referert til må da ha vært store skikkelser for å kreve denne assosiasjonen.

21. Vi osv. De lange sværd bed skjoldene, da det guldprydede spyd runged mod brynjen; på Angelsø vil man altid siden kunne se, hvorledes fyrsterne trængte frem i kampen; spydet rødfarvedes tidlig (på dagen) udenfor øren.

I vers 21 finner man omtale av «de lange sverd». Om omtalen av sverd er lang eller om sverdet bare fortoner seg som langt i forhold til de andre våpnene som stod til disposisjon, er noe usikkert. Senere i diktet kan man høre om det gullprydete spyd noe som kan være en referanse til at utsmykking av andre våpen av sverd også var blitt mer vanlig i skaldens samtid.

26. Vi osv. Her ønskede nu alle Asløgs sønner at opvække kamp med sværd, hvis de vidste nøjagtig om hvad mig vederfares, hvor mange edderfulde orme river i mig; jeg gav mine sønner en sådan moder, at deres hjerter ikke sveg.

Siste vers der ordet sverd forekommer er vers 26. Man kan lese at Ragnar og Aslaugs sønner ønsket å starte en kamp med sverdet. Referansen til at alle Ragnars sønner bruker sverd kan tolkes som en bekreftelse på at Ragnars sønner alle var dyktige krigere.

Oppsummering av Perioden 1150-1200

For den avsluttende perioden ser man noen av de samme tendensene som i de foregående periodene. Derimot ser man også nye tendenser. Det fremstilles særlig skildringer av sverd i kontekst med ville dyr, som for eksempel ulv og ravn. Dette kommer tydelige frem i gjentakelsen av at sverdet biter motstander eller at sverdet fremstilles som en tann. Sverdet fremstilles også mer i sammenheng med følelser knyttet til død, villhet og tilnærmet barbari. En annen tendens man ser, en tilnærmet påtatt overdrivelse av hendelser når man leser om sverd som fløy eller personer som overvinner 12 eller 35 krigere alene. Man leser også om personer som er kyndig nok til å håndtere to sverd samtidig og om sverd som er så tung at det må håndteres som en bjelke.

Drøfting

I denne delen av avhandlingen vil resultatene fra den kvantitative og den kvalitative analysen flettes sammen og drøftes.

I perioden 800-900 er kildematerialet svært lite. Forekomsten av ordet sverd i skaldediktene er fem (5) og derav blir ordmaterialet for den kvantitative som ser på ord før og etter sverd kun ti (10). Ser man på ordene som forekommer i sammenheng med sverd i denne perioden, er det fremtredende at disse er av en beskrivende eller billedlig karakter. Den kvalitative analysen viser mye av de samme tendensene. Sverdet blir beskrevet i kontekst av kamphandlinger og blod. Samtidig ser man at sverdet knyttes opp mot fyrster og ledere. Sverdets posisjon ser dermed ut til å være knyttet opp mot kamp og kamphandlinger. Vikingtidens begynnelse regnes ofte fra angrepet på Lindisfarne i 793 og frem til første halvdel av 1000-tallet. 800-tallets Norge var samlet i en rekke høvdingdømmer. Man kjenner ikke til det nøyaktige antallet av høvdingdømmer, men man vet at det var mange. Begynnelsen av vikingtiden kan være noe forklarende for at man knytter sverdet opp mot blod og andre ord som beskriver kamp i diktning på denne tiden. Tokt og ekspansjon var sentrale momenter i denne tidsepoken, og med tokt og ekspansjon, fulgte også krig og kamp. Vi vet at vikingene brukte sverd og at bruken av sverd fører til blod, noe som allerede ofte skildres i denne tidsperioden.

Resultatene for perioden 900-950 er mer omfattende og kan gi oss mer informasjon om sverdets posisjon i skaldediktene. Forekomsten av sverd i denne perioden førtifire (44). Ved å undersøke de kvantitative dataene ser man at det brukes ord om lyden av sverd og lyder av slaget. Dette er et av fellestrekkene som trer frem både hos den kvantitative og den kvalitative analysen – bruken av dramatiske effekter i skildringer. Det kan nærmest tolkes slik at skaldene var særlig opptatt av lyden sverd laget i kampen og hvordan dette hengte sammen med sterke følelser og stemninger i perioden. Dette kan ha sammenheng med at intensiteten på tokt tok seg opp i perioden og at det derfor var økt hyppighet av slag, noe som igjen kan ha bidratt til at man ble mer bevisst på sverdets posisjon hos skaldene og symbolikken den representerte i datidens samfunn. Dette blir videre støttet av den kvalitative analysen som viser at bruken av sverd som våpen er blitt vanligere særlig blant hirden til kongen, for eksempel vist i setningen «...*Harald bød sin hird at drage sværdene til kamp*». Med dette belyses også sammenkobling av kriger og sverd, ettersom hirden var kongens profesjonelle krigere.

I den kvalitative undersøkelsen kommer det frem at skalden var opptatt av sverdet og sverdets kvalitet. Dette vises gjennom at sverdet blir beskrevet som blank, skarpt og slipt. Noe som derimot ikke kommer til uttrykk i de kvantitative dataene, er hvordan skalden forteller om

sølvomviklede sverd og koblingen mellom disse sverdene og fyrster. At sverd allerede i denne perioden skildres av skaldedikt å være prydet med sølv, viser at sverdet allerede hadde etablert seg som et våpen som viste at man innehadde en viktig posisjon i samfunnet. Det økte fokuset på sverd kan forklares i at vikingtiden er inne i sitt andre århundre og at verdiene som er knyttet opp mot krigerkulturen derfor har fått tid til å etablere seg. Samtidig ser man at Norge begynner å bli samlet til ett rike, noe som gjorde at man ble mer bevisst på hvilke kvaliteter man ønsket å se i en konge og hvilke våpen som knyttes til makt i samfunnet. Dette reflekteres i at skalden begynner å vie mer plass til sverd i diktene.

I 950-1000 denne perioden ser man en frekvens på ordet sverd på ett hundre og seks 106 noe som er mer enn det dobbelte i forhold til den foregående perioden. De kvantitative dataene for perioden viser at man nå plasserer sverd i sammenheng med ord som beskriver hva sverdet gjør i kamp, til forskjell fra foregående perioder, hvor lyd virket å være i fokus. Dette kan bekreftes noe av den kvalitative analysen, der man ser at sverd nå fortelles om i andre kontekster enn slag. Bruken av sverd er altså en del av det som står i fokus for skalden i denne perioden. Dette kan tyde på at man ble mer opptatt av måten en håndterte sverdet på og at flere ble interessert i sverd og sverdbruk. Noe som henger sammen med dette, er at det gjennom tekstanalysen også blir vist at skaldene retter oppmerksomhet mot sverdets kvalitet og om sverdet var blitt godt tatt vare på. At sverd blir mer omtalt og virker å være mer i fokus hos skaldene, kan forklares av at kampen om Norge er inne i en periode hvor man hadde tre konger med makten. Samtidig er toktene til utlandet profitable og fører til mye rikdom hos potensielle tronpremdenter og dermed muligheter for å føre krig.

Det er en relativt stabil frekvens på ordet sverd i perioden 1000-1050. Antall nevnelser er nittito (92). Vikingtiden går i denne perioden mot slutten og det foregår stridigheter innad i det norske riket om kongemakten. Dette kan bidra til å forklare at frekvensen av sverd holder seg høy i diktingen i perioden. Den kvantitative analysen viser at ord som knyttes til sverdbruk er hovedsakelig slag og kamp. Sverdet blir dermed igjen knyttet opp til kamp, slik som det ble vist i den kvalitative analysen for perioden 800-900. Viktig for denne perioden, som fremtreder i den kvantitative analysen, er at man ser ord som gullomviklede og konge knyttet direkte opp til sverd. At skalden har valgt å fokusere på sverdet i kamp kommer også til uttrykk gjennom den kvalitative analysen. Man ser nå et større fokus på krigere som er dyktig med sverd. Sverdets utforming og utsmykking kommer også særlig til uttrykk gjennom tekstanalysen. At man ser fokus rettet mot sverdets anvendelse i kamp og utformingen av sverd, kommer som en naturlig følge av stridighetene i Norge. Ære var viktig i vikingtiden, og at en konge kunne delta

i kamp og vinne ære var derfor også viktig. Dette reflekteres i skaldenes omtale av kamp, samtidig kan man kontekstualisere fokuset på sverd og utsmykningen av våpenet. Var en kriger eller fyrste en dyktig kriger, kunne han vinne ære og rikdom gjennom kamp. Hadde han vunnet ære og rikdom kunne han også ta seg råd til å pryde sverdet med edle metaller.

1050-1100 viser en at frekvensen på sverd er tilnærmet halvert fra foregående periode. Nevnelser av sverd er nå på femti (50). Ut ifra det kvantitative materialet som foreligger, består ord som forekommer i sammenheng med sverd i stor grad av beskrivelser av personen som anvendte sverdet. Dette støttes av den kvalitative analysen, der resultatene viser at fokus nå rettes mot hva som utrettes med sverdet og hvordan det som utrettes kan beskrives. Videre fortelles det at sverdet blir brukt til både beskyttelse og erobring. Den lave frekvensen av ordet sverd kan muligens forklares i at det foregikk en holdningsendring i vikingsamfunnet gjennom innføring av kristendommen. Med kristendommens innføring ble gamle verdier utfordret. Fokuset til skalden kan ha blitt påvirket av dette og fokuset på mot kan forklares deretter. Det var også en periode med relativ stabilitet innad i Norge, særlig under Olav Kyrres regjeringstid (1067-93).

1100-1150 ser man igjen en økning av sverdets frekvens. Ordet sverd forekommer hundre og fjorten (114) ganger, noe som er mer enn en dobling fra foregående periode. De kvantitative dataene viser at skalden velger å plassere ord som retter fokus mot bruksområder ved sverd, samtidig ser man også at lyder står sentralt. Denne perioden deler derfor visse likehetstrekk med de kvantitative dataene fra periodene: 900-950 og 950-1000. Man ser også at ordet konge opptrer i figuren. Selv om sverd og konge har vært knyttet sammen gjennom perioden, ser man nå at konge forekommer direkte før eller etter sverd. Den kvalitative analysen viser at skalden velger å omtale sverdet i kontekst av bruksområde og folkene som brukte sverd. Det rettes også fokus mot sverdets kvalitet og utforming. Selv om skaldene forteller om sverd som var prydet med gull, finnes det også eksempler der skalden forteller om sverdets elendige stand og hvordan dette hemmer krigeren i kamp. Det rettes også mye oppmerksomhet mot ære og hvordan krigere vinner ære i kamp med sverdet.

Den økte frekvensen av sverd for perioden kan forklares med at Norge gikk inn i borgerkrigstiden rundt 1130. Fokuset ble igjen rettet mot hvordan krigeren med sverdet vant ære. Man at tendensene fra de foregående periodene henger igjen, samtidig som det forekommer et økt fokus på kvaliteten til sverdet og også om sverdet er utsmykket. Fokus på utsmykking kan også forklares i at den foregående så en rolig regjeringstid under Olav Kyrre. Olav hadde også sluttet fred med blant annet England og Danmark. Denne fredsperioden kan

ha bidratt til opprettelse av nye handelsruter, noe som igjen kan ha ført til at nye impulser nådde Norge. Selv om det ikke var noe nytt at man broderte sverd, kan dette tendensen ha fått et nytt oppsving igjen etter fredsperioden.

For neste periode (1150-1200) ser man igjen en nedgang i frekvensen av ordet sverd. Frekvensen er nærmest halvert til seksti (60). Man ser mange like tendenser i de kvantitative dataene fra de foregående perioden. Derimot ser man at ordet *bed* har en høyere frekvens. Fokuset på ord før og etter sverd ser nå ut til å rettes mer markant mot hva sverdet kunne gjøre istedenfor hva det kunne føre til (for eksempel rødfarget eller blod). Den kvalitative analysen viser at skaldens fokus rundt sverd nå rettes mot å fortelle om hvordan sverdet bet. Sammenligningene til ville dyr er også mange. Det skjer også en omveltning med følelser knyttet til sverdet og dets posisjon. Det som før var et ærefult våpen, knyttes nå mer opp til død og villhet. Man vet at det pågikk kamp mellom Magnus Erlingsson og Sverre Sigurdsson fra 1177 og frem 1184. Innføringen av kristendommen kan i denne perioden ha fått endelig fotfeste i det norske vikingsamfunnet og skaldene har blitt påvirket deretter. Samtidig vet man at Sverre Sigurdsson ble ekskommunisert av kirken. Dette kan ha innvirket på Sverres stand hos noen av skaldene og beretningene kan ha blitt mer dystre deretter.

Konklusjon

Denne avhandlingen har vist at sverdets posisjon i perioden 800-1200 har vært nært knyttet opp mot konger og krigere. Sverdets posisjon i skaldediktingen kan likevel sies å ha vært under forandring under hele perioden som har vært gjenstand for denne avhandlingens undersøkelser. Innledningsvis ser man at sverdet har vært ansett for å være et redskap i krig. Dette endrer seg gradvis hvor man blir mer bevisst på ulike egenskaper med sverd og deretter sverdets kvalitet. Fra kvaliteten på sverdet går man over til å bli mer opptatt av hvordan sverdet brukes av krigeren. Mot midten av perioden ser man at posisjonen til fra sverd endrer seg fra et angrepsvåpen til å bli et våpen som brukes til både krig og forsvar. Utsmykking av sverdet blir også i større grad trukket frem når man beveger seg inn i siste århundre av perioden. Mot slutten av perioden på firehundre år, endres sverdets posisjon fra å være et våpen som kunne skaffe en ære, over til å være et våpen som forårsaket død og fordervelse.

Videre forskning

Gjennom sitt arbeid med skaldedikt i Norsk forsvarshistorie – krigsmakt og kongemakt, har Ersland satt presedens for en helt ny måte å bruke skaldedikt som historisk kilde. Denne avhandlingen har prøvd å bygge videre på fundamentet lagt av Ersland ved å bruke mixed methods for å analysere skaldedikt. Denne teksten har bare fokusert på et, av mange, ord som kan undersøkes i skaldedikt. Noen av ordene som har utmerket seg under mitt arbeid er blant annet *konge*, *kriger* og *spyd*. Det som er klart ut fra denne avhandlingen, er at muligheten for studier av skaldediktene er mange og at det finnes mye informasjon som ikke er utforsket i denne sammenhengen.

Referanser

- Andresen, A, S Rosland, T Ryymin, and S. A Skålevåg. *Å Gripe Fortida: Innføring I Historisk Forståing Og Metode*. Oslo: Det Norske Samlaget, 2015.
- Bugge, S. *Bidrag Til Den Ældste Skaldedigtningens Historie*. Christiania: H. Aschehoug & Co.s Forlag, 1894.
- Bull, F, F Paasche, and A. H Winsness. *Norsk Litteraturhistorie I-V*. Oslo: H. Aschehoug & Co., 1924-1937.
- Cherryholmes, C. H. "Notes on Pragmatism and Scientific Realism." *Educational Researcher* 21, no. 6 (1992): 13-17. <https://doi.org/10.2307/1176502>.
- Creswell, J. W. *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. 4th ed. Thousand Oaks, CA: Sage, 2014.
- Erslund, G. A, and T. H Holm. *Norsk Forsvarshistorie: Krigsmakt Og Kongemakt 900-1814*. Bergen: Eide Forlag, 2000.
- Fidjestøl, B. "Det Norrøne Fyrstediktet." PhD, Universitetet i Bergen, 1980.
- Floud, R. *An Introduction to Quantitative Methods for Historians*. London: Routledge, 1973.
- Holtmark, A. "Skaldediktning." In *Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder Fra Vikingtid Til Reformasjonstid*, edited by F Hødnebo, 386-90. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1970.
- Hødnebo, F, and H Magerøy. "Snorre Sturlusons Fortale." In *Snorres Kongesagaer*. Norge: Gyldendal Norsk Forlag, 1979.
- Jónsson, F. *Den Norsk-Islandske Skjaldedigtning*. Vol. B1 Rettet Tekst, København og Kristiania: Gyldendal Nordisk forlag, 1912.
- Liestøl, A. "Sverd." In *Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder Fra Vikingtid Til Reformasjonstid*, edited by F Hødnebo, 512-18. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1972.
- Lund, N. *Lið, Leding Og Landeværn: Hær Og Samfund I Danmark I Ældre Middelalder*. Danmark: Lindhardt og Ringhof Forlag, 1996.
- Malmros, R. *Vikingerne Syn På Militær Og Samfund*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2010.
- Melve, L. *Historie: Historieskriving Frå Antikken Til I Dag*. Oslo: Dreyers Forlag, 2010.
- Norhagen, S. H. "Sverd: Vikingtid." In *Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder Fra Vikingtid Til Reformasjonstid*, edited by F Hødnebo, 518-28. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1972.

Olsen, R. A. "Sverd: Middelalderen (Fra Ca. 1000)." In *Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder Fra Vikingtid Til Reformasjonstid*, edited by F Hødnebo, 528-33. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1972.

Petersen, J. *De Norske Vikingsverd: En Typologisk-Kronologisk Studie over Vikingetidens Vaaben*. Videnskapselskapets Skrifter. Vol. 2, Kristiania: H. A. Benneches Fond, 1919.

Vedlegg

Figurer

Ord før og etter sverd 900-1200 (Figur 1)

Ord	Frekvens	Like ord
bed	30	bed
blanke	6	blanke
blod	25	blod, blodet, blodige
dragne	10	dragne
etter	8	etter
før	8	før
jeg	7	jeg
kamp	27	kamp, kampe, kampen
klang	11	klang
kløvede	7	kløvede, kløvedes
krigeren	11	krigeren, krigerens
mig	8	mig
mændene	10	mændene, mændenes
rungede	7	rungede
rødfarvede	52	rødfarvede, rødfarvedes
skarpe	18	skarpe

Ord før og etter sverd 800-900 (Figur 2)

Ord	Frekvens	Like ord
blod	2	blod
gennemborede	1	gennemborede
hoved	1	hoved
lød	1	lød
rungede	1	rungede
rødfarvede	1	rødfarvede
skarer	1	skarer
skedeløse	1	skedeløse
tummelen	1	tummelen

Ord før og etter sverd 900-950 (Figur 3)

Ord	Frekvens	Like ord
rødfarvede	4	rødfarvede
bed	2	bed
bragede	2	bragede
bulder	2	bulder
kamp	2	kamp
kastede	2	kastede
krigeren	2	krigeren, krigerens
rungede	2	rungede
skjolde	2	skjolde
blod	2	blod

Ord før og etter sverd 950-1000 (Figur 4)

Ord	Frekvens	Like ord
kampen	11	kampen
krigeren	7	krigeren, krigerens
kløvede	4	kløvede, kløvedes
rødfarvede	4	rødfarvede
bed	3	bed
fór	3	fór
gjorde	3	gjorde
skarpe	3	skarpe
blant	2	blant
brede	2	brede
farvede	2	farvede
fjender	2	fjender
fortjænt	2	fortjænt
frem	2	frem
gjalded	2	gjalded
hvasse	2	hvasse
hvæsser	2	hvæsser
hårde	2	hårde
jeg	2	jeg

Ord før og etter sverd 1000-1050 (Figur 5)

Ord	Frekvens	Like ord
rødfarvede	12	rødfarvede, rødfarvedes
bed	6	bed
kampen	7	kampen
blodige	6	blodgie, blod
mig	4	mig
skarpe	4	skarpe
mændene	3	mændene
etter	2	etter
för	2	för
før	2	før
gjaldede	2	gjaldede
guldomviklede	2	guldomviklede
kongen	2	kongen, kongens
liv	2	liv
mænd	2	mænd
rask	2	rask, raske
sang	2	sang

Ord før og etter sverd 1050-1100 (Figur 6)

Ord	Frekvens	Like ord
rødfarvede	8	rødfarvede, rødfarvedes
djærve	3	djærve
dragne	3	dragne
bed	3	bed, bide
blanke	2	blanke
den	2	den
mod	2	mod
siden	2	siden
skeden	2	skeden
sæggene	2	sæggene

Ord før og etter sverd 1100-1150 (Figur 7)

Ord	Frekvens	Like ord
rødfarvede	20	rødfarvede, rødfarvedes, rødfarve, rødfarves
bed	11	bed
skarpe	9	skarpe
blodet	11	blodet, blod, blodige
klang	5	klang
blev	4	blev
kongen	3	kongen, kongens
mændenes	3	mændene, mændenes
sang	3	sang
skar	3	skar
sæggen	6	sæggen, sæggene
tynde	3	tynde
brynjer	2	brynjer
dragne	2	dragne
etter	2	etter
faldt	2	faldt

Ord før og etter sverd 1150-1200 (Figur 8)

Ord	Frekvens	Like ord
bed	9	bed, bide
rødfarvede	3	rødfarvede
blod	2	blod
det	2	det
dragne	2	dragne
fader	2	fader
hårde	2	hårde
kamp	4	kamp, kampen
klang	2	klang
land	2	land
mændene	2	mændene
rungede	2	rungede
skarpe	2	skarpe